

Sibyllina Oracvla de Graeco in Latinvm conversa, et in eadem annotationes.

<https://hdl.handle.net/1874/430786>

Sibyllina Ora

CVLA DE GRAECO IN
LATINVM CONVERSA,
ET IN EADEM ANNO-
TATIONES.

SEBASTIANO CA-
stalone interprete.

Cum Cæs. Maest. Galliarumq̃
Regis gratia & priuilegio
ad quinquennium.

B A S I L E A E.

20
Syllabus

1. The first part of the course is devoted to the study of the history of the English language from its origin to the present time.

2. The second part of the course is devoted to the study of the grammar of the English language, with special reference to the syntax and morphology of the language.

3. The third part of the course is devoted to the study of the literature of the English language, with special reference to the history and development of the English novel and drama.

4. The fourth part of the course is devoted to the study of the English language in its application to the various branches of human activity, such as science, art, and industry.

5. The fifth part of the course is devoted to the study of the English language in its application to the various branches of human activity, such as science, art, and industry.

SEBASTIANVS
CASTALIO, MAURO
Musæo, Francisci Gallix regis
apud Heluetios le-
gato S.

MOSES ille diuinus
Hebræorū legis-
lator, rationē no-
bis, Maure Mu-
sæe, tradidit, qua
ueros uates à falsis dijudicare
possimus. Si quis enim apud
uos (inquit) aut uates extiterit,
aut somniator, qui uobis signum
aliquod aut prodigiū edat, idēq; si-
gnum aut prodigium uobis ab
illo prædictum euenerit: & ta-
men idem uos cohortetur ad de-
os alienos, uobisq; ignotos, se-
quendos, colendosq; , nolite il-
lius aut uatis orationi, aut som-
niatoris

EPISTOLA

niatoris obtemperare somnio.
 Tentat enim uos Ioua Deus uer-
 ster, ut discat an se toto pectore,
 totoq; animo ametis. Ex his
 Mosis uerbis perspicuū fit, eum
 qui et futura p̄dicat, & Deū co-
 lere, atq; à falsorum deorum cul-
 tu abhorrere doceat, uerū, affla-
 tumq; diuinitus esse uatē. Quod
 si ea est Sibylla (cuius hæc nos ora-
 cula tractamus) ut & cū de cæ-
 teris omnib. ferè rebus, tum de
 Christo (ad quē uaticinia omnia
 referri debēt) ea prædixerit, quæ
 mirabiliter ad rem cecidere; & ea-
 dem Deum unū colere docuerit:
 dubitari profectò non potest,
 quin ea uerè uates sit. Sed sunt
 nonnulli, quibus hæc oracula ni-
 mis aperta uideantur, ideoq; fi-
 cta putent ab aliquo Christiano,
 ad pel-

ad pelliciendos gentiles ad Christi-
 ſtū, & ad Christianis gratifican-
 dum. Alij, qui quamuis uera eſſe
 fateant̃, negent tamen his egere
 Christianos, ſatis ad Chriſti co-
 gnitionem ſcriptis Hebræorum
 munitos. Contra quos mihi di-
 cendum exiſtimo. Igitur qui ni-
 mis aperta putāt, faciūt arrogan-
 ter ſanè, qui Deo uaticiniorum
 modū præſcribant: quaſi non ei
 liberum ſit apertè, obſcurè, apud
 gentes, apud Iudæos, futura ſuo
 arbitrato prædicere: aut quaſi nō
 extent in ſacris quoq; literis præ-
 dictiones quædam clariffimę, ut
 illius qui dicit fore quendam de
 ſtirpe Dauidis, nomine Iofiam,
 qui ſit ad arā Bethelensem ſacer-
 dotes ipſos immolaturus: ut E-
 ſaiæ, qui Cyrū multis antè annis

nominauit, quæ natus est Cyrus:
 ut Danielis, qui mundi imperia
 sic descripsit, ut ex re gesta uatici-
 niū sumpsisse uideatur: et cætera
 huiusmodi, quæ sunt plurima.
 Sed fateamur sanè, Sibyllina ora-
 cula esse clariora. Nonne quæ de
 Christo gentilib. prædicta sunt,
 ea clariora esse oportuit, quòd
 Mose, & cætera disciplina care-
 bant, quæ eis ad Christi lumen
 quasi præluceret: ut quod hic
 deerat, id oraculorū perspicuita-
 te compensaretur? Quanquam
 non debemus oracula ex ea, quæ
 nunc est, luce existimare. Nam
 quæ nobis post res gestas notis-
 sima sunt, ea cum futura prædica-
 rent, erant obscurissima. Maria,
 Gabriel, Bethlehem, cum nomi-
 nant, omnes quid sit intelligunt.

At

At cū hæc tot antè seculis in Græcia à Sibylla dicerent, quis posset cōjicere, quid ea sibi uellent? Adde quod Deus, qui fuit horum tam clarorum autor oraculorum, idem uoluit etiā ea multis latère seculis, nec in uulgi uenire manus: sed à paucissimis legi: quod perinde fuit, ac si essent obscurissima. Quod si hæc ficta sunt, quando tandem ficta sunt? Ante Christi tempora? an post? Si antè, uera sunt oracula. Post ficta esse quī possunt: cū multis autorū testimonijs cōstet, ea Romæ asseruata esse usque à Tarquinij Prisci temporibus? semper que Romanos magnis in rebus solitos adire libros Sibyllinos? At dicet aliquis, in eis oracula fuisse de Romanis: sed de Christo

EPISTOLA

non item. O tergiuersationem.
 Cur minus enim de Christo, q̄
 de Romanis? cuius imperiū &
 maius est, & in florentissima Ro-
 manorū tempora incidit. Quid
 si ualidis testimonijs planū facio
 illic oracula fuisse de Christo?
 Est apud Ciceronē in secūdo de
 Diuinatione libro, disputatio de
 carmine Sibyllino, in qua men-
 tio fit de rege appellādo, et de illa
 Acrostichide: quē locum in An-
 notationibus paulo copiosius
 explicaturi sumus. Atqui extat
 Acrostichis, in qua est, I E S V S
 C H R I S T V S D E I F I L I
 V S S E R V A T O R, qui in eadē
 rex appellatur: de qua loqui mi-
 hi uidetur Cicero. Quid de Vir-
 gilio dicam? qui Eclogam quar-
 tam sumpsit ex carmine Cumææ
 Sibyl-

Sibyllæ (testatur enim se ea dicere de ultima Cumæi carminis ætate) quæ Sibylla fuisse uidet eadem quæ & Erythræa & Persica dicta est, quemadmodum sumus in Annotationibus ostensuri: cuius sunt ea quæ hic, in manibus habemus oracula. Atqui in ea Ecloga, ea dicuntur, quæ non nisi de Christo dici possunt. An uidelicet ea dicebat Virgilius, de nescio quo Pollionis filio, quæ ne de Cæsare quidē (quantūuis assentando) dicere auderet: præsertim cum Pollionis filium nusquā nominet: necq; foelicitatem illam Pollione patre uenturā dicat, sed consule: Sed esto sanè, dixerit illa de Pollionis filio: nesciebat enim de quo scripta essent. At Sibylla de Christo dixerat,

EPISTOLA

quemadmodum nunc editis his oraculis patet, in quib. uidere licet (si quis diligenter legat) quid ex quoque loco sumpserit Virgilius. Ex quo perspicuum fit, ante Christi ætatem fuisse Romæ de ipso oracula. Quæ cum ita sint, non uideo quod nã supersit istis effugium, nisi si hoc dicent: fuisse quidem Romæ uera de Christo uaticinia Sibyllæ, sed ea intercidisse: hæc autem, quæ modò prodierunt, esse supposititia. Vtrum tandem facilius fuit: fingere quæ non extarēt: an inuenire quæ extarēt: Aut si hæc subdititia sunt, cur non idem de sacris omnibus profanisque literis dicitur: an est enim in illis omnibus quicquam magis sui autoris proprium, quæ hic omnia Sibyllæ congruunt?

At

NVNCVPATORIA.

At serius prodierūt Sibyllæ. Cre-
do : & quidem quotidie ueteres
publicant libri, quos non ideo
fictos dicimus, quòd diutius la-
tuerunt. Adeo ne uerò facile est,
tale quid ita fingere, ut nusquã
appareat fucus. Age, intercide-
runt multi tum Græcorū, tum
Latinorū autorum libri. Fingāt
omnes docti aliquem illorum, si
possunt, & autores mentiantur
antiquos. Scribāt Menandri co-
mœdias, aut Ciceronis de Re-
publica libros, aut aliquid tale,
quod pro uetere emittant. Dicã
amplius: Cõuertit in latinum ser-
monem Cicero duas orationes
græcas, Aeschinis & Demosthe-
nis, quæ uersio interijt, græcis
adhuc extantibus. Conuertant
eas iterū, si possunt, ita, ut ipsius
Cice-

Ciceronis interpretatio esse uideat. Quod si nō modo hoc, sed nec locos in Ciceronis operibus deprauatos p̄babiliter emendare, aut supplere possunt, cū tamē tot homines docti tam diu in eā rem summis studijs elaborēt: qd fieri posse censemus in oraculis Sibyllę: in quib. etiā intelligēdis multū sudandū nobis est: quorū ea maiestas orationis, atq; ornatus est, ut etiā si res in promptu foret, tamen uix, aut ne uix quidem inueniri posset, qui orationem tam feliciter componeret: rursus tanta rerū diuersitas, copia, in nonnullis etiā obscuritas est, ut si nullus eloquēdi labor sit, nemo tamen tam multa discere, & ea sic effari possit, ut non appareat facile mēdacium.

Opor

N V N C V P A T O R I A .

Oportet enim eum qui hoc præstaturus sit, omnia didicisse, omnesque autores, qui de Sibyllis aliquid dixerunt, diligenter euoluisse, ut probabiliter mētiri possit: adeo ut non paulo facilius esse ducā uaticinari, quā talia fingere uaticinia. Præterea cur hic tam multi sunt deprauati loci? tam multi ex quibus nulla potest elici sententia? tam multi mutilati, perturbati, cōfusi? quæ omnia sunt corrupti uetustate libri argumenta. Cur etiam quæ à Lactantio & Theophilo citantur, alicubi aliter hic quā apud illos leguntur? Cur qui finxit, non illinc sumpsit, quæ inde peti poterant? An hoc fecit, ut nobis suum probaret mendacium? Potest ne mendacium probabilius esse, quàm uerum?

EPISTOLA

uerū? O magna uis ueritatis. Potest ne aliquid esse in ueris oraculis, quod non sit in his? Quod si est, aut hæc uera esse fateamur, aut omnia quæ usquam sunt, scripta, in dubiū uocemus. Quādo autem post Lactantiū fingi potuerunt? nam ante Lactantium ficta nemo dicet, cum ea ille Romæ legerit, ubi admitti ficta nunquam potuissent. Ficta sunt credo, per illa tam barbara secula, quibus græcæ linguæ elementa nouisse pro miraculo habebatur: cum ea, si fingi potuissent, nō nisi à doctissimo potuissent. Quid igitur? An ficta sunt paulo supra nostrā ætatem? cum literę in Italia à Valla, Sipontino, Politiano, Pico, Gaza, & cæteris excitatæ sunt? Cur non statim edebantur?

N V N C V P A T O R I A .

bantur: cur nunc demum prodierunt: Quid si planum facio testibus fide dignis, uetusta esse hæc: an dicent testes esse falsos: Sed refellant eos, si possunt: ego tamen citabo. Volo enim ut intelligant homines, unde nam hæc oracula prodierint, & ubi manu scripta extent. Nã & ipse principio hoc scire cupij, et in nō paucos incidi, qui eadem interrogarent. Igitur cum super hac re scripsissem ad Xystum Betuleium, qui apud Augustam Vindelicorum bonas literas docet, cuiusq; opera peruenit Sibyllæ græcū exemplar ad Ioannem Oporinum, à quo impresum est, rescripsit ille mihi in hæc uerba. Quæris ubi nactus sim exemplum. nactus sum in bibliotheca

theca nostra, inter libros nuper à magistratu nostro Venetijs à græco quodam emptos. Arche-
 typus (unde sedulò transcribi cu-
 ravi) recens est: eleganter qui-
 dem, & splendidè, sed (ut uides)
 parum orthographicè scriptus.
 nã contuli religiose: nolui tamen
 quicquã in his temerè agere. Sed
 malui uel mendosum in lucẽ ede-
 re, & medicis submittere mani-
 bus, quàm cõmittere ut diutius
 lateat. Hęc ille. Præterea est Fer-
 rariæ in Italia M. Antonius An-
 timachus, uir raræ doctrinæ, qui
 uetus habet exemplar, quod cū
 hoc, quod ab Oporino excusum
 est, contulit, & emendationem
 (nam multos locos ex collatione
 correxit) Oporino misit: qua e-
 go in transferendo usus sum.
 Habet

NVNCVPATORIA.

Habet & aliud exemplar (sicuti nos ex amico quodā fidelissimo intelleximus) quidam nomine Ranconetus in Gallia: qui tibi, Maure Musæe, notus est: qui uellem imitaretur Antimachū, impressumq; exemplar cū suo conferret, & Oporino mitteret emendationē. Atq; hos ego testes fide dignos, ex tribus diuersis terrarū regionib. produco, eosq; (ut spero) adhuc uiuentes: quos, si mentirer, mei mendacij testes adhibere neq; possem, neq; uellē. Et fortasse noluerint se nominari. Sed quemadmodū si litigarem, eis testimonium denunciarem, quib. nota res esset: ita hic eorū uti testimonio non dubitauī, presertim in re non parum ad exemplum pertinente.

EPISTOLA

Iam uerò qui negant opus esse Sibyllinis, quoniam extēt hebraica, ineptè faciunt. Quid enim tam absurdū est, quàm in philosophia, in grammaticis, in arte dicendi, in poetica, nulla posse librorū multitudine fatiari: in uaticinijs de Seruatore nostro tam cito nauscare? Ego uerò & Balamī, & Sibyllarum, & Iosephi de Christo testimonijs non medio criter delector, putōq; his non solum Christianos confirmari, sed etiam externos allici posse, atq; conuinci, tanquam productis ex ipsorum intimo penetrabili testibus. Hæc igitur oracula Sibyllæ (quæ sicuti satis ostendimus, & sicut omnes æqui iudices facile cōfitebunt, uera sunt) à nobis in latinū sermonem conuersa,

NUNCUPATORIA.

uerfa, tibi, optime Maure, de-
dicare uisum est, cùm ob tuam
singularem erga omnes pios &
literatos, & erga me beneuolen-
tiam, & liberalitatem: tum quia
hoc studiorũ genus non solum
foues, sed tractas & ipse non in-
feliciter. Secutus sum autẽ eam
in uertendo rationem, ut senten-
tiæ nihil neq; adderem, neq; de-
traherẽ: adeò ut si oratione solu-
ta uertissem, magis sententiam
exprimere uix potuerim. Memi-
nerã enim, si uerbis ludendũ est,
alibi ludere fas esse: in hoc qui-
dem scripti genere, ut sacro, reli-
giose incedendum esse. Itaq; ma-
lui alicubi durior esse, quàm
uerbis longius efferi. Sed sci-
to in hoc libro (sicut in tam uete-
ri, totq; seculis abdito fuit acci-
dere

dere necesse) multos esse locos corruptos, multos mutilos, multos confusos & perturbatos, a deò ut in uertēdo plerunq; non haberem quod sequerer, uidererq; mihi uerè Sibyllæ folia tractare. Igitur quos potui locos emendauit: fuerunt autē non pauci, qui cum iterum græcè edentur, Deo uolente, ostendentur. Quos autem corrigere non potui, hos si quo constabant uerborum ordine grammatico, penè ad uerbum uerti, ideoq; durius, ut libera sit in latino quoq; coniectura. Cōfusa et obscura, sicut erant, reliqui. In quib. autē neq; uerba neq; sententiæ cōstabant, ea aut oratione soluta reddidi ad uerbum: aut etiam græca reliqui, donec emendatius inueniatur

NVNCPATORIA.

tur exemplar: quemadmodum
 qui in nocte ambulant, suspen-
 dunt gressum, donec uiam exor-
 ta luce uideant. Ergo inter legen-
 dū cum ea occurrent, quæ non
 intelligentur: aut cum ea legen-
 tur, in quibus tibi à gallo ad asi-
 num (ut habet gallicum prouer-
 bium) salire uidearis, noli in me
 culpam reijcere, qui interpres
 cum sim, ea reddo quæ scripta
 sunt, & quæ possunt intelligi: sed
 in uetustatem, quæ iuuante bar-
 barie, corrumpit omnia. Ve-
 rùm fingito, ea sola quæ incorru-
 pta sunt (quæ sanè & plurima
 sunt, & optima) hic inesse: & his
 ea compensato, quæ sunt uitiata:
 ita fiet, ut nihil habeas nisi inte-
 grum. Cæterum de genere Si-
 byllæ (nam & hoc fortassis expe-
 b 3 ctes)

EPISTOLA.

ctes) cognosces ipse in ea legenda, & nos in Annotationibus nonnihil dicemus. Scripsimus enim Annotationes, quib. nonnullos locos aperiremus: quæ si uidebuntur ieiuniores, & pauciores, memineris nos neque ea quæ facilia sunt, debuisse: neque ea quæ non intelligimus, explicare potuisse. Interea boni consule hoc, & tuæ erga me beneficentiæ, & meæ erga te beneuolentiæ momentum: & hoc coelestium musarum studiū, ut ingenio & nomine tuo dignū est (Musæus enim uocaris) fouere & defendere perseuera. Vale: Basileæ, mense Maio, Anno Domini millesimo quingentesimo quadragésimo sexto.

LIBRARY

1850

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Second block of faint, illegible text, continuing from the first block.

Third block of faint, illegible text at the bottom of the page.

SIBYLLINORVM

ORACVLORVM

Liber primus.

Nus, qui solus regnat Deus, u-
nus, & idem

Non genitus : rerum summus,
super omnia magnus,

Qui cœlum, solem, stellas, lu-
nam que creauit,

Frugiferam terram, pontiq; fluenta tumentis:

Qui solus Deus est, incomprehensusq; creator,

Hic hominũ formã et speciẽ construxit, et idem

Viuentum generis naturam temperat omnem.

EX LIBRO PRIMO.

Ggredior primo generis mortalis ab
euo, (cuncta.

Vsque ad supremum diuinẽ pandere

Quæ fuerint mũdo, quæ sint, quæ deinde sequan

Ob scelus humanũ. Primũ quæ nã sit origo (tur.

Mundi, dicere me Deus imperat. Ergo scienter

Ne mea mortalis temnas præcepta caueto.

* Supremũ regem, qui mundũ condidit omnem, Mundi crea-
tore

Sic fatus, fiat: factumq; est. namq; locauit

Tellurem circum nigra tartara, dulceq; lumen

Edidit, & cœlum partes euexit in altas:

Et mare cœruleum explicuit: cœlumq; renidens

A Astro-

Astrorum clara cinxit, densaq; corona,
 Et terram ornauit plantis: & flumina ponto
 Indidit infundens: & miscuit aëre uentos,
 Et pluuias nubes. Aliud genus edidit inde,
 Et commisit aquis pisces, uentisq; uolucres,
 Atq; feras syluis hirsutas, atq; dracones
 Serpentes: breuiter, quæ nunc cernuntur ubiq;
 Hæc fecit uerbo, & sunt protinus omnia facta,
 Et plane: siquidem per se parit ipse sua ui,
 Coelum despiciens. perfecto deniq; mundo,

Homo. Rursum finxit opus spirabile. namq; recentem
 Expressit, propria ducēs ab imagine, pulchrum,
 Præstantemq; uirum, & uiridaria iussit amœna,
 Incolere, ut studijs operam nauaret honestis.

Verum cum solus uiridantibus esset in hortis,
 Colloquium optabat, proprioq; uidere uolebat.
 Consimiles uultus igitur Deus ipsius. eius
 Ereptam lateri, formosam condidit Euam:
 Vxoremq; uiro propriam coniunxit, ut unâ
 Degeret. hanc simulac uidit, propriæq; notauit
 Exemplar formæ, stupuit simul, atq; recentem
 Hausit leticiam: tum doctè farier infit,
 Verbis sponte sua manantibus, omnia quando
 Curabat Deus:

Defunt Adami uerba.

Nam neq; tum mentem uultu simulante tegebât,
 Nec pudor ullus erat: sed praua mente carebant,
 Luce palam uulgo coeuntes, more ferarum.

Illis deinde Deus tradens præcepta, cauendum
 Arboris ostendit gustu: sed pessimus illos
 Decepit uasrè serpens, ut mortis abirent
 In satum, scirètq; bonumq;, malumq; quid esset:
 Sed mulier primò proditrix extitit illi,
 Quæ dedit, ignaroq; rei peccare suasit.
 Ille quidem audita persuasus coniuge, patrem
 Aeternum oblitus, spreuit clarissima iussa.
 Hoc ergo peperere sibi mala, non bona, facto.
 Ac tum mellitæ ficus folijs contextis
 Vestes fecerunt, quibus obtexere pudenda
 Impositis inter sese, cogente pudore.
 At pater æternus facto succensuit illo,
 Deiecitq;, loco immortalis, quatinus æquum,
 Degere mortali fuit in regione, rebelles
 Contra immortalis magni præcepta parentis.
 Qui simul egressi terram tetigere parentem,
 Et gemitu, et lachrymis perfundebantur. et inde
 Immortalis eos Deus est affarier orsus:

Crescite multiplici numero, terraq; per artem
 Exercete, cibos alimenta; desudantes.
 Sic ait, & fraudis serpentem qui fuit autor,
 In latus & uentrem, terram calcare coegit,
 Acriter exactum: capitaleq; conciliauit
 Inter eos odium. quare hic caput, ille tuetur
 Calcè, quandoquidè mortis discrimen utrosq;
 Vrget, mortalesq;, ueneniferosq; malignos.
 Tum genus humanum, sicut mandauerat ipse

Rerum inuen-
tores.

Omnipotēs magno numero crescebat, et amplius
Fiebat populus. tunc scitē tecta, domosq;
Diuerſas alij cœperunt ædificare.

Vrbes, & muros alij, queis longa dabantur
Tempora uiuendi: nec enim tum sollicitudo
Mortem conſabat: placidoq; ſimillima ſomno
Mors obrepebat. ſœlices, magnanimiq;
Quos Deus æternus rex, & ſeruator amauit.

Sed tamen hos etiam peccandi amentia cepit.
Ridebant patres, & matres dedecorabant
Turpiter, & notos non norant, fratribus ipſis
Inſidiabantur, peruerſi, ſanguine pleni
Humano, neq; non crudelia bella gerebant.
Exitium ſed idem diuinitus abſtulit illos
De cœlo tactos, aut dura morte peremptos,

Quos Orcus cœpit, qui Graijs nomine dictus
2 Est œdus, quod eò primus deſcenderit Adam,
Vita deſunctus quando eſt tellure repoſtus.
Hinc homines quotquot fuerint telluris alumni,
Infernas Orçi ſedes dicuntur adire.

Secunda æ-
tas.

Et tamen hi (quamuis omnes acceperit Orcus)
Ad primos primi generis referuntur honores.
His terra tectis, hominū genus inde ſecundum
Exitit ex reliquis, cui non certauerit ullum
Iuſtitia: fuit his, diuerſis cura ſtudere
Rebus, & egregijs ſtudijs, pulchroq; pudori,
Et diſciplinis uarijs, artesq; colebant
Omne genus, mentis quas extundeſat acumen.

Hic

Hic terram docuit colere: ille fabrilia primus
 Inuenit: quidam torrentia flumina tranat.
 Sidera suspectant alij, uolucrumq; feruntur
 Augurijs: alij medicam, magicam ue sequuntur.
 Quisq; suo indulgent studio, curæq; uocati
 Ritè repertores uigiles. hoc nomen adepti,
 Mentis inexhaustæ quòd erāt, et mole stupenda
 Membrorum, facie proceraq; horribiliq;
 Hi quoq; tartareas ædes subiere tremendas,
 In fractis uinclis seruati, suppliciumq;
 Ignis inextincti iussi perferre geennæ. (est,

Tertia stirps hominū post illos deinde secuta Tertia ætas,
 Seuior, & fastu nimium tumefacta superbo:
 Qui mala multa sibi per sese conciliantes,
 Cædibus assiduis, acie pugnaq; peribant
 Indomitis animis. Quoru de sanguine nata est
 Posterior soboles temeraria, cæde cruenta: (to
 Hoc quartū genus est hominū, q sanguine mul

Quarta ætas.
 Imaduere, Deiq; hominumq; timore sepulto.
 Insanis etenim stimulis crudelè furebant
 Seuitiæ, diræ parentes impietati.
 Atq; hos bella quidem, cædesq; & prælia dira
 Demisere Erebo (dictu miserabile factum)
 Insandos homines. quos tandem percitus ira
 Cælestis Deus, ipse suo detrusit ab orbe,
 Clausos tartareis claustris, tellure sub ima.

Postremò longè peiorem condidit, atq;
 Quinta ætas.
 Planè illaudatam stirpem Deus, atq; malorum

Artificem, multo illis intolerabiliorem:
 Scilicet horrendos, fantes infanda, gigantes.
 Inter eos omnes unus iustissimus, atq;
 Verax! Noe fuit, fidusq;, & rebus honestis
 Addictus. cælo cui sic Deus infit ab alto:

Deus ad
 Noe.

Collige Noe tuas uires, populosq; moneto
 Omnes, ut mores mutent, seruentur ut omnes.
 Quod si non curent (ut mens est læua malorum)
 Omne genus perdam, illuuiẽ molitus aquarum.
 Tu properẽ fabricare domum, durable cuius
 Non bibat humorẽ lignũ. dabo mentis acumen,
 Artem, mensuram, spacium. mihi cura salutis
 Summa tuæ fuerit: fuerit mihi cura tuorum.
 Porro ego sum, qui sum: (memori q; mẽte teneto)
 Cælum, uestitum præbet mihi: pontus amictum:
 Terra mihi sulcitq; pedes, & corpus amicit:
 Aer, astrorumq; chorus me circuit omnem.
 3 Sunt elemẽta nouẽ mihi, sum tetrasyllabus au-
 (Percipe me) primæ tres syllabæ efficiũtur (tem
 Ex binis omnes elementis: cætera restant
 In reliquis: quorum sunt non uocalia quinq;
 Totius numeri bis sunt hec antontades octo,
 Et ter tres decades, cum septem. Si scieris me,
 Non te, qua potior, sapientia dia latebit.
 Sic ait. ast illum audito tremor occupat ingens.
 Ac tum prudenti molitus singula mente,
 Hortari populos, & uerbis talia sari:

Noe adma-
 nitio.

Perfidiosi homines, quæ uos dementia cæpit?

Quæ

Quæ facitis Deus haud ignorat. namq; salutis
 Auctor inextinctus uidet omnia, & omnia nouit:

Qui mihi iussit, uti uobis hæc dicta referrem,

Exitio ne sit demens socordia uobis.

Discite iusticiam, uitijs absistite, ne ue

Inter uos animis odia exercete cruentis,

Humano latè tingentes sanguine terram.

Immensum, inuictum numen, rerumq; parentem,

Cui domus excelso cælo manet alta, timete,

Mortales, & eum cuncti placate (benignus

Audiet) ut ciues, ut totū deniq; mundum (dus.

Quadrupedūq; genus seruet, uolucrumq; securi

Tempus erit, quando totus delebitur undis

Orbis, & humanū genus (heu horrete minantē)

Et subito uobis totus turbabitur aer,

De cæloq; Dei magni uos opprimet ira.

Tempus erit certè, cum magni numinis ira

Sæuiet in terras, nisi uos placabitis illam,

Et uitæ mores iam nunc mutabitis actæ,

Vt nulla cuiquam deinceps iniuria fiat,

Sancta sed, & cunctis innoxia uita colatur.

Sic ait. ast illi uulgo ridere monentem,

Dicereq; insanum, dementatumq; furore.

Tunc iterum tales effatur Noe loquelas:

O miseri, mentis prauæ, mutabile uulgus,

Quos iuuat extincto uitam scædare pudore,

Raptores, uiolenti, importuniq; tyranni.

Mendaces, prauis studiosi, perfidiosi,

Detrectatores, mœchi, scelerata serentes,
 Nil formidantes supremi numinis iram,
 Quæ uos ad quinti pœnas iam destinat æui,
 Non fletis passim, duri? ridetis, inepti?
 Sardonium risum ridebitis, horrida quando,
 Quam dico, torrensq; Dei uos opprimet unda,
 Tum cum per terras sacrû genus unda nouabit,
 Stirps æterna, locis nunquam sitientibus orta,
 Funditus & prorsum noctu delebitur una.
 Cumq; uiris urbes terræ Neptunus ab antris
 Diruet exagitans, concussaq; mœnia rumpet.
 Et tunc immensus mundus, cunctiq; peribunt
 Mortales. at ego quantum plorabo, gemamq;
 Inclusus ligno? lachrymas miscebo quot undis?
 Hæc etenim mandante Deo si uenerit unda,
 Nabit humus, nabunt montes, innabit et æther,
 Omnia pontus erit, corrûpet & omnia pontus.
 Verum sistentur uenti, uenietq; secunda
 Aetas. O Phrygia, à summis tu uertice prima
 Emerges undis: hominum tu prima renascens
 Educes genus, & censebere maxima nutrix.

Sed postquam frustra sceleratos cōmonefecit,
 Summus ei apparens iteratò talibus infit:

Dens ad
 Noe.

Tandem tempus adest, quo fiant omnia, Noe,
 Quæ tibi promittēs aliquādo futura monebam.
 Omnia sunt (homines unquā quascunq; rebelles
 Ausi sunt fraudes) una plectenda ruina.
 Sed tu cum natis, & coniuge, protinus intra,

Et

Et nurius, necnon quæcunq; coire iubebo
 Serpentū genera, & pecudū, uolucrūq; uocato.
 His ego deinde, quibus uitam concessero cunq;
 Inijciam mentem, ne quid cunctentur adesse.
 Sic ait, ille autem clamorem susulit altum,
 Intrauitq; dehinc coniux, natiq; nurusq;
 Lignea tecta domus subierunt: cætera deinde
 Ad sunt omnia, quæ Deus asseruare uolebat.

Ast ubi conueniens firmavit opercula clauis,

Missa per obliquum, quæ sedes apta dabatur:

Tum Deus ut uoluit cœlestis nubila cogit,

Diluuium.

Ignitumq; globum solis caligine condit,

Nec non cum stellis lunam, cœliq; coronam,

Omnibus obductis, mortalia pectora terret,

Horrendum increpitās, ardētia fulmina mittēs.

Omnibus excitis uentis, soluuntur aquarum

Venæ omnes, magni patefiunt commata cœli,

Et terræ latebræ, indefessiq; fluenta

Oceani resluunt, & uasto gurgite tellus

Quanta patet tegitur, penitus superantib. undis.

At domus interea nymbis diuina natabat,

Fluctibus & uentis circumsona, terribilesq;

Costis excipiens ictus: multasq; carina

Mota secabat, aquæ rauco cū murmure, spumas.

Sed postquam pluuys totū Deus eluit orbem,

Tunc animo cupiens (nā sic Deus ipse uolebat)

Cernere Noe foras, emersit ab æquore Nerei,

Continuoq; domus tectum, quod ligneus apta

A 5

Arctabat

Arctabat paries iunctum compage, recludit.
 Tunc oculos cœli partes conuersus in omnes.
 Cuncta sub æquoribus longè lateq; teneri
 Vt uidet, ut magno pulsatur corda timore.
 Tunc aer paulum diductus (namq; diebus
 Lassus erat multis, totum dum proluit orbem)
 Flammiferum cœli fusum pallore cruento
 Ostendit, fessumq; orbem. tum Noe timore
 Vix posito, soli permisit abire columbæ,
 Sciret ut an tellus usquam detecta patêret.
 Illa leui postquam lustrauit cuncta uolatu,
 Alas fessa redit: nec enim defluserat altum
 Aequor adhuc, quando repleuerat omnia late.
 Ille dies aliquot mansit, rursumq; columbam
 Eijcit, ut discat num uastum cesserit æquor.
 Illa leues pennas alternat, naetaq; terram
 Humentem, corpus paulum defessa quieuit:
 Post ad Noe redit, ramum frondentis oliuæ
 Ore ferens, terræ certissima signa repertæ.
 Hic cuncti pulso multum gaudere timore,
 Terram sperantes uisuros. ille deinde
 Continuò laxat uolucrem nigrantibus alis:
 Illa leues auras pennis uibrata secabat,
 Et terra inuenta, reditus secura, remansit.
 Tunc existere humum cognouit Noe propinquam.
 Hinc ubi diuinè trabs huc, illucq; natauit,
 Murmure cum rauco ponti iactata fluentis,
 Appulit exigua terræ, tandemq; quieuit.

Assurgit,

Assurgit Phrygiæ mons quidam in finib. atræ,
 Arduus, alta petens, Ararat quem nomine di-
 Quod fatale fuit illic euadere cunctis, (cunt

Optataq; frui tandem, charaq; salute:
 Fluminis unde alti Marsyæ manat origo.

Huius in excelsso postquam cessantibus undis

Constitit arca iugo, tunc illi rursus ab alto

Ingens immensi uox est audita Tonantis:

Noe fidelis, amans æ qui, seruate periclis,

Deus ad
 Noam,

Egredere audenter, necnon cum coniuge nati,

Cumq; tribus nuribus, terrãq; replete patientem,

Multipli numero crescentes, iustitiamq;

Tradentes natis natorum, donec in omnes

Iudicium detur mortales: namq; subibunt

Iudicium cuncti, sic uox diuina locuta est.

Ille suo nihil addubitans exire cubili,

Ingreditur terram: necnon natiq; nurusq;

Et coniux: necnon serpentes, atq; uolucres,

Quadrupedũ, pecudũq; genus, tũ cætera cuncta.

Noe igitur cunctos homines iustissimus inter, 3

Exijt octauus, uicenos cum bis, & unum

Compleisset soles (Deus ipse uolebat) in undis.

Hinc noua progenies, hinc ætas aurea prima

Exorta est hominum, quæ uenit in ordine sexta,

Optima post homines natos, & nomine fertur

Cœlestis, quod eam curæ Deus unus habebit.

O æui sexti primum genus, ô bona secla,

Quæ sortita fui, postquam discrimina mortis

Effugi,

4 Effugi, iactata meo cum coniuge, & unâ
Leuiri, & ipsorum uxores, socrusq; , socerq; .

Nunc autem uarium florem laudabo futurum,
In saca ficum *

diuidet autem

Imperium regni tempus *

Sceptra ferum accipiet. nam tres iustissima reges

Pectora magnanimi, diuisis partibus æquis

Tempore longinquo regnabunt, iuraq; tradent

Illis, queis studio labor est, laudandaq; facta.

Terraq; sponte sua læto feret ubere fruges,

Spicarumq; suos reditu saturabit alumnos.

Non illi spacio canescent temporis ullo:

Sed tristi semper morborum peste carentes,

Oppressi somno decedent, inq; profunda

Deuenient Acherontis, ubi nec honore carebunt:

Quippe beatorum felix genus, optima quorum

5 Mens fuerit dono Sabaoth, qui semper in omni
illis consilio dederit facienda secundus.

Atq; hi felices, etiam cum ceperit illos

Orcus, erunt. Hominum surget genus inde secundum,

Ingens, horrendum, Titanum terrigenarum:

Titanes. Queis eadem facies, eadem natura, modusq;

Corporis, & species, & uox erit omnibus una,

Pectora qua primo Deus inspirauit ab ortu.

Hi uero (tantum præcordia uana tument)

Constituent tandem, properantes perdere sese,

Illato

Illato bello stellatum inuadere cœlum.

Tunc in eos undans infano gurgite magnus

Effluet Oceanus. Sabaoth sed maximus illum

Reprimet indignans: nec enim disperdere rursus

Peruersos homines immissis suslinet undis.

Sed postquam tumidos fluctus, rabiemq; citatam

Vndarum huc illuc pressa disiecerit ira,

Cumq; suis pontum conclusum finibus, intra

Littoraq; & portus compresserit, oppositaq;

Finierit terra magni uis Altitonantis:

Tunc ad mortales ueniet, mortalibus ipsis

De Christo.

In terris similis, natus patris omnipotentis,

Corpore uestitus. Vocales quatuor autem

6

Fert, non uocalesq; duas, binum geniorum.

Sed quæ sit numeri totius summa docebo.

Namq; octo monadas, totidẽ decadas super ista,

Atq; hecatontadas octo infidis significabit

Humanis nomen: tu uerò mente teneto

Aeterni natum Christum, summiq; parentis.

Ille Dei legem complebit, non uiolabit,

Per similem formam referens, et cuncta docebit.

Illi libabunt aurum, myrrhamq; ferentes,

Thusq; sacerdotes: hæc omnia namq; patrabit.

Verum cum quædam uox per deserta locorum Ioannes Ba-
ptista.

Nuncia mortales ueniet quæ clamet ad omnes,

Vt rectos faciant calles, animosq; repurgent

A uitijs, & aqua lustrentur corpora cuncta,

Vt nunquam deinceps peccent in iura, renati:

Barbarus

Herodes.

Barbarus & tandem, saltatibus illaqueatus,
 Mercedi uocem hanc cæsam concedet iniquæ.
 Tunc erit indicium subito mortalibus ægris,
 Cum lapis Aegypti felix seruatus ab oris (ius
 Venerit: huic populus impinget Hebræus, & hu
 Ductu conuenient gentes, per eumq; supremum
 Cognoscent numenq;, uiamq; in lumine reclam.
 Aeternam uitam mortales namq; docebit
 Electos, ignemq; malis feret omne per æuum.
 Ille quidem morbis pressos sanabit, & omnes
 Læsos, quotquot ei fident. cæciq; uidebunt:
 Incedent claudi: surdis audire licebit:
 Insolitas mutis dabitur formare loquelas.
 Expellet furias: oppressi morte resurgent:
 Placabit fluctus: in desertisq; locorum,
 Large panibus ex quinis, & pisce marino,
 Millia quinq; uirum satiabit, relliquiaq;
 Bis senos cophinos implebunt uirginis almæ.
 Et tunc Israel ebrius, non mente uidebit,
 Non oculis cernet, non auribus audiet ipsis.
 Hæbræos sed enim summi lymphata Tonantis
 Cum petet ira, fide sublata prorsus eorum,
 Propter cœlestem, diuino semine cretum,
 Offensum per eos puerum: tunc impius illi
 Impinget colaphos, uitiosaq; sputa scelestis
 Israel labijs: neq; non et fellis amari
 Apponent escam, potumq; immitis aceti,
 Pectora uesanis stimulis & corda subacti,

Nil

Nil oculis ipsis cernentes, & mage cæci
 Talpis, angue magis metuendi, pestifer æq;
 Aspdis oppressi duroq; grauiq; ueterno.

Sed manib. passis cū mensus cuncta, coronam
 De spinis tulerit, nec non latus eius arundo
 Fixerit acta manu, cuius causa tribus horis
 Nox tenebrosa die medio, monstrosaq; fiet:
 Tūc hominū generi magnū Solomonia signum
 Tempa dabunt, Ditis cū tecta profunda subibit,
 Nūciet in uitam reditum quò morte peremptis.

Sed postquam triduò lucem repetiuerit, atq;
 Monstrarit somnum mortalibus, atq; docendo
 Cuncta illustrarit, cœlestia tecta subibit
 Nubibus inuectus, cum lætum liquerit orbi
 Pactum Euangelij, cuius de nomine surget
 Flore nouo germen de gentibus; idq; regendum
 Magni lege: Soli ductores deinde futuri.
 Deinde genus uatum iam tandem desinet esse.
 Inde male messem facient æstatis Hebræi,
 Atq; auri multum Romanis diripiet rex,
 Argentiq;. dehinc existent altera regna
 Assiduc, regnis pereuntibus usq;, prementq;
 Mortales. sed erit tunc magna ruina uirorum
 Illorum, quando fastum ingredientur iniquum.
 Cum dederint autem Solomonia templaruinam,
 A loricatis (quorum uox barbara linguæ)
 Diruta, cum patria terra pellentur Hebræi
 Errantes, miserè uexati, sarr aq; multo

Misce

Miscebunt lolio: tunc tristes seditiones
 Versabunt homines omnes, urbesq; malorum
 Congeries coget sese deflere uicissim,
 Propterea facinus quod commiserere nefandum:
 Tanta in eas magni desæuiet ira Tonantis.

LIBER SECVNDVS.

De Græcis, & de Deo, & de sans
 tis, & de iudicio.

Ostquam perdoctum carmē, me
 multa precante,
 Compressit numē, mihi sub præ
 cordia rursū
 Diuini cantus uocem subiecit a-

mœnam.

Corpore tota stupens trahor huc, ignara quid
 Eloquar: ipse sed hæc mandat Deus omnia fari.
 Sed cum terrarum motus, & fulmina dira, (rum
 Fulguraq; & tonitrus fuerint, & squalor agro
 Et cædes hominum, rabies & sæua lyporū (tunt
 Atq; hominū atq; boū interitus, et quadrupedat
 Et iumentorum, mulorumq;, atq; caprarū,
 Atq; ouium, fiet tum plurima terra relicta,
 Et frugum incultis reditus cessabit in aruis:
 Erumpetq; hominum uitiosa licentia passim,
 Fanaq; diripient. hominum tum deniq; seclum
 Existet decimum: quando qui sidera fecit,

Con-

Concussor terræ, statuarum franget amorem,
 Et Romæ populum, quæ septem continet arces,
 Concutiet: diues deleta peribit opum uis,
 Vulcano crebris miscente incendia flammis.
 Et tunc de cælo demissæ sanguinolentæ. *
 At genus humanum longe lateq; per orbem
 Cædibus alternis insaniet: inq; tumultu
 Pestes, atq; fames Deus, & sua fulmina mittet
 Illis, qui uiuent expertes legis & æqui:
 Existetq; hominum toto defectus in orbe,
 Si quis ut in terris hominis uestigia cernat,
 Miretur. rursus magnus Deus incola cæli,
 Reliquias hominum penitus seruabit ubiq;
 Tunc pax, & ueri prudentia summa uigebit,
 Terraq; frugiferens fruges feret uberiores,
 Ne diuisa quidem, neq; seruitura deinceps.
 Omnis liber erit portus mortalibus, omnis
 Et statio, sicut fuit ante: scelusq; peribit.

Tunc autem signum dabitur diuinitus ingens:
 Namq; relucebit clarissima stella, coronæ
 Assimilis claræ, cælo uisenda sereno,
 Lucibus haud paucis: humanis nempe coronam
 De cælo ostendet, qui præmia quærere certant.
 Nam tunc incipiet magnum procedere seclum
 Vrbi cælesti, dispensatorq; uacabit
 Omnibus humanis, æui immortalis honores
 Qui teneat. cunctus tunc immortalia propter
 Præmia contendet populus, uictoria quando

Accendet præclara animos. nam rite licebit
 Cuilibet argenti claram petere inde coronam.
 Castus enim Christus ponet certamina iusta,
 Ornabitq; probos, æternaq; præmia reddet
 Testibus, ad mortis certamen euntibus usq;
 Virgineis uero, qui pulchrè currere pergunt,
 Aeternum munus dabit, Et seruantibus æqui
 Omnibus humanis, generiq; alienigenarum,
 Et sanctè uiuendo deum noscentibus unum.
 Tum qui coniugio gaudentes, surta cauebunt
 Concubitus uetiti, dabit his quoq; munera largâ,
 Immortalem spem. nam donum numinis omnes
 Sunt humanæ animæ: quas ullis flagitiorum
 Mortales maculis prorsum fœdare nefas est.
 Hoc certamè, hic est labor, hæc sunt præmia præ-
 Hæc uitæ porta est: hic est ingressus in æuū (gn. æ.
 Aeternum. Deus hæc cœlestis iustitiæ
 Humanæ statuit uictricis præmia: quiq;
 Contigerint palmâ, per eâ ingredientur honestè.
 Sed postquam toto signū hoc extarit in orbe,
 A teneris pueri uestiti tempora canis,
 Arctabunt homines, mutato cardine rerum,
 Pestes, bella, fames, lachrymæq; et luctus, abūde.
 Heu quorum nati χόρας ἐνὶ θοιβήστονται,
 Plangentes misere γένε' αἰς ἐνὶ φάργεσι σάφρας
 Cum membris terræ mandabunt omniparenti
 Puluere sanguineo fœdat: ô pessima secla,
 Oninium prauis, quos ultima proferet ætas.

Demen-

Dementes, qui quid muliebria semina uincat
Non norint.

μη τῆν ἴσωςιν ἐφθρὸ θεός μερόπων ἀνθρώπων,
μηδὲ συναίρεσιν ἐγγύς

Cum quidam pro uatibus insinuati

Fallaces aderunt in terris uaticinantes,

Et Belial ueniet, facietq; insignia multa

Inter mortales. tunc sancti funditus, atq;

Electi, fidiq; euersi diripientur:

Nec non Hebræi, quos sæuior impetet ira,

Tum cum bis senis tribubus conflatus eoo

Adueniet populus, populūq; requireret Hebræum

Cognatæ stirpis, quem perdidit Assyriorum

Impetus. Interea gentes perdentur ab illis.

Postremò rursum uehementibus imperitabunt

Hebræis fidis electis, sub iuga missis,

Vt prius: imperium quoniã nõ desinet unquam,

Omnia qui cernit, supremus, et incola cœli,

Palpebras hominum somno concludet opertas.

Felices famuli, Dominus quoscunq; reuersus

Inueniet uigiles. tangit uigilantia cunctos,

Semper ut expectet, nec somno lumina claudat.

Nam ueniet mane, aut serò, medio ue diei.

Adueniet certe, neq; me sententia fallat.

Dum dormitur, erit cœli ut stellantis ab oris

Cuncta die medio cernantur sidera cunctis,

Vnà cum binis sacibus, properantibus annis.

Tunc quoq; cœlesti curru deuectus inibit

De Antichristo.

Elias.

Terras de cœlo Thesbites, signaq; trina
 Ostendet toti mundo uitæ pereuntis.
 Veh quas illa dies deprendet uentris onustas
 Pondere: quæ ue suo lactabunt ubere natos.
 Aut qui propter aquas habitabūt. ueh quib. illam
 Contigerit uidisse diem. nam totus ab ortu
 Solis ad occasus, austroq; aquiloneq; mundus
 Tetræ inuoluetur noctis caligine cæca.
 Tunc ardens fluuius cœlo manabit ab alto
 Igneus, atq; locum consumet funditus omnem,
 Terramq; oceanumq; ingentē, & cærule ponti.
 Stagna, lacus, fluuios, fontes, Ditemq; seuerum,
 Cœlestemq; polum, cœli quoq; lumina in unum
 Fluxa fluent, forma deleta prorsus eorum.
 Astra cadent etenim de cœlo cuncta reuulsa,
 Humanæq; animæ frendebunt dentibus omnes.
 Fluminis ardentes, ignisq; & sulphuris æstu,
 In feruente solo cinis obteget omnia quando.
 Omnia tunc mundi uiduata elementa iacebunt,
 Aer, terra, polus, mare, lux, noctesq; diesq;
 Tum non iam uolucres sulcabunt aëra pennis,
 Non uada squamigeri pisces per salsa natabunt,
 Non ibit ponti per fluctus nauis onusta,
 Non glebosa boues pandi telluris arabunt,
 Non sonitum reddent percussæ flamine syluæ:
 Omnia sed puram molem conflabit in unam.
 Tum uero æterni genij patris immortalis
 Hæc p' * ἐφομιήλ, Vriel, Saniel, Azaelq;

Que

Quæ mala quisq; hominũ patrauerit antè sciẽtes,
 Et tetrìs animas tenebris calignis omnes
 Iudicio sistent, ad formidabile patris
 Magni, immortalis solium nam solus & unus
 Cõditor omnipotens rerũ non interit unquam,
 Iuraq; dicturus mortalibus æqua sedebit.
 Et tunc infernis animas, flatumq; sonumq;
 Cœlestis tribuet, compactaq; conuenienter
 Artibus ossa suis, carnes, neruosq; repostos,
 Et uenas, pellemq; priorem, cæsariemq;
 Sic coniuncta suis terrestria corpora ritè
 Membris, una dies reddet uitalibus auris.
 Tunc ferratarum portarum Ditis auari
 Claustra immania, duriq; infractiq; adamantis,
 Ingens ingenti Vriel conuulsa ruina
 Perrumpet genius: perlugubresq; figuras
 Omnes iudicio sistet: simulachra uetusta
 Titanum in primis, monstroforumq; gigantum:
 Tũ quas diluuium, tũ quas maris unda profundo
 Absumpsit: necnon quas serpentesq;, seræq;
 Faucibus hauserunt auidis, uolucresq;, uocabit
 Ad solium cunctas: necnon quas igneus ardor
 Absorpsit flammis, ad iudiciale tribunal
 Coget adesse Dei, collectas undiq; in unum.
 Tum uero Sabaoth Adonæus, fulminis autor,
 Defunctos reddet uitæ, Parcasq; resoluet,
 Cœlesti residens solio, magnamq; columnam
 Figet. cõ ueniet in nube æternus & ipse

De ultimo iudicio.

Christus ad æternum, magno splendore, bonisq;
 Cum genijs: solioq; sedebit dexter in alto,
 Iudicet ut mores hominum, uitamq; proborum,
 Et sceleratorum. ueniet quoq; magnus amicus
 Supremi Moses, Abrahã quoq; magnus et ipse,
 Isaac, atq; Iacob, Iasus, Daniel, Elias,
 Ambacou, Ionas, & quos gens perdit Hebræa.

Tū residens iudex solio, omnes perdet Hebræ-
 Qui post Eremiã fuerint, ut præmia digna (os.
 Accipiant, & quæ mortali quisq; patrarit
 In uita, soluant. igitur per flumen agentur
 Ignis inextincti cuncti: iustisq; salutem
 Omnibus indeptis, scelerati tempus in omne
 Perdentur, quotquot patrarint antè nefanda.
 Qui cædes faciunt, aut quorū conscia mens est:
 Mendaces, fures, uasfri, pestesq; domorum,
 Mandones, fidei frangentes connubiorum,
 Detrectatores, petulantes, lege carentes,
 Et simulachricolæ: necnon qui patre relicto
 Magnò, immortalì, dixerè nefanda, piorum
 Carnifices, fidei nullius, perniciesq;
 Iustorum: neq; non qui commendante senectâ,
 Et grauitate, uasfri fallunt, uultuq; bifronte
 Turpiter imponunt alijs, læduntq; nocenter,
 Fallaces, fama freti, uerbisq; sed ipsis
 Pardis atq; lupis multo magis exitiales.
 Tum nimio tumidi fastu: tum scœnore scœnus
 Qui cumulant, magnis pupillos afficientes

Maiores pœ-
 uæ.

Et

Et uiduas damnis: uel qui quæſita ſceleſtè
 Dant uiduis, aut dant pupillis: qui ue labore
 De proprio cum dēt, exprobrāt: qui ue parētēs
 In ſenio linquunt, neq; præmia digna rependunt
 Pro nutritatu. uel qui parere reſuſant,
 Aſpera uel contra dixerunt uerba parentes:
 Vel qui depositum ſeſe accepſiſſe negarunt,
 Quiq; ſuis faciunt dominis contraria ſerui:
 Quiq; ſuum corpus conſpurcauere ſalaces:
 Vel qui uirgineam zonam ſoluere, latenter
 Congreſſi: uel quæ ſætuſ in uentre necatos
 Eijciunt, & qui partum expoſuere nefandi,
 Quiq; ueneficijs uſi, ſeu ſœmina, ſeu uir:
 Hoſ immortalis, incorruptiq; columnæ
 Ira Dei affiget, quam circuit undiq; flumen
 Igni perpetuo manans, & eoſ ſimul omnes
 Aeterni patris genij nunquam intereuntis,
 Ignitiſ flagriſ, inflammatiſq; cateniſ,
 Inſuper infractiſ uincliſ, arctiſq; reuinctoſ,
 Duris torquebunt pœniſ. dein noctiſ in umbra,
 Obijcient monſtriſ, ſub tartara tetra geennæ,
 Multiſ, horrendiſ, ubi nox æterna lacunat.
 Hinc ubi iam multiſ cruciatibuſ excruciarint
 Omneſ, ut dignum tam praua mente: deinde
 Succedet fluuiio magno rota flammea circum.
 Hinc ubi pertulerint tot iam mala, totq; doloreſ,
 Diuerſi flebunt, dictu miſerabile, patreſ,
 Inſanteſ pueri, matreſ, lachrymoſaq; matrum

Pignora sub māmīs, nec erit modus ullus eorum.
 Ploratus, neq; uox tristes distincta querelas
 Diuersas referet: uerum sub nocte profunda,
 Tartarea, nigra, laniante dolore, profundum
 Clamorem tollent: atq; in regione profana
 Ter tantum soluent, quantum fecere malorum,
 Igni defecti multo: tum dentibus omnes
 Stridentes, magna tabescent uiq; sitiq;
 Optandumq; mori dicent, fugietq; uocantes:
 Nondū mortis enim requiē, nō noctis habebunt.
 Multa quidem frustra supremi numina patris
 Orabunt: sed eos tunc auertetur apertē.

2 Secula nam septem dedit, usus uirgine casta,
 Ad resipiscendum, spacium, mortalibus ægris.

Bonorum
 præmia.

Ast alios, qui ius æquum coluere, bonumq;
 Et quibus & pietas, & mens fuit optima cordi,
 Sublatos genij rapidum per fluminis æstum
 In lumen ducent, securaq; munera uitæ,
 Immortalis ubi magni uia trita Tonantis,
 Fontibus & trinis uinum, lac, mella scatebunt:
 Terraq; par cunctis, non ullis inuia muris,
 Aut interseptis, fructus feret uberiores
 Sponte sua: uictus communis, opesq; beatæ.
 Nam neq; pauper ibi, neq; diues, nemo tyrānus:
 Nec seruus, nec erit quisquā maior' ue minor' ue,
 Nō rex, non ductor: sed agēt cōmuniter omnes.
 Nec iam dicetur, uenit nox, aut ueniet cras,
 Aut transiuit heri: nec erunt quos multa fatigat

Cura

Cura, dies: non uer, æstas, autumnus, hyems' ue:
 Non nuptus, non mors, non emptio, uenditio ue:
 Non occasus erit, non ortus: namq; creabit
 Ille diem longam. quin hoc quoq; conferet idem
 Ille pijs Deus omnipotens æternus: ab ipsis
 Oratus dabit ex ignis feruore perenni,
 Et gemitu seruare homines: hoc conferet illis.
 Namq; leget stabiles, æternoq; eximet igni,
 Perq; suos aliam in uitam mandabit, eamq;
 Æternam nullo morituris tempore, campo
 Scilicet Elysi, longis ubi fluctibus olli
 Sunt Acherusiadis æternæ stagna profunda.
 Eheu me miseram, quid me illo tempore fiet?
 Quæ demens omnes peccatis exuperarim,
 Nescia coniugij, laudandæ nescia mentis.
 Quinetiam, locuples cum uir meus esset, egenos
 Aedibus exclusi, feciq; nefanda scienter.
 Tu me Seruator tortoribus eripe diris,
 Quamlibet infamem, conspurcati; pudoris.
 Obsecro te porrò paulisper desine carmen,
 Sancte, potens rerum, magni rex maxime regni.

RVRVS IN SECVNDAPARTE

hæc inquit. Ex secundo libro de Deo.

Altitonans, scælix, cœlestis, habesq; Cherubim
 Firmatum. precor ut me planè uera locutam
 Paulisper recrees: animo nam sessa fatisco.
 Sed quid cor iterū quatitur mihi? mēs; flagello

B 5 Ictā,

Ista, foras uocem prorumpere cogitur? omnes
 Ut moneam? rursus nimirum cuncta profabor,
 Que Deus effari mortalibus imperat agris.

O homines, quib. est diuina in imagine forma,
 Cur temere erratis, cur non per recta uiarum
 Vaditis, eterni memores patris omnibus horis?
 De Deo Vnus & immensus Deus est, regnator & unus
 Aethereus, sese consistens totus in uno,
 Cuncta uidens solus, non aspectabilis ipse:
 Quem non humani saxo manus ulla, uel auro,
 Aut ebore artificis fecit, retulit ue figurans:
 Ipse sed ipsum se seculo monstrauit ab omni,
 Quiq; est, quiq; fuit, qui porro deinde futurus.
 Cuius namq; Deum mortalis lumina possunt
 Cernere? que ue ferent uel uocē nominis aures?
 Cœlestis magniq; Dei, mundumq; regentis?
 Omnia qui dicto fecit, cœlumq;, salumq;,
 Et rapidum solis cursum, lunamq; tumentem,
 Sidereos ignes, solidam magnamq; parentem,
 Adam. Fontes & fluuios, ignem, noctesq;, diesq;.
 3 Nimirum Deus is finxit tetragramaton Adam,
 Qui primus fictus fuit, & qui nomine complet
 Ortus, occasus, austrum, boreamq; rigentem.
 Ipse hominum solidam formā speciemq; creauit.
 Ipse feras fecit, reptiliaq;, atq; uolucres
 Hunc uos non colitis, frustra q;, errore pudendo,
 Anguib; & feli reuerenter sacrificatis,
 Et signis alijs hominum, saxisq; sacratis,

Ante

Ante profanorum delubrorum ostia stantes.
 Obseruate Deū, quiq; est, quiq; omnia seruat.
 Qui dum saxorum specie gaudetis inani,
 Non uenit in mentem iudex æternus, & idem
 Seruator, cœlum qui telluremq; creauit.
 Heu stirps, effuso quæ gaudes sanguine, praua,
 Impia, uafra, hominū mēdax genus, atq; bilingue
 Insidians, dirum, mœchū, simulachricolarum,
 Quorum uesanus stimulus præcordia uexat,
 Qui sibi prospiciunt rapiēdo, proh pudor, unis.
 Nam nemo locuples, & habens, impertiet ulli:
 Humanū sed erit prorsum genus omne scelestū.
 Non erit ulla fides penitus, uiduæq; frequentes
 Furtiuo, causa quæstus, utentur amore.
 Sortitæq; uiros conuenta iugalia frangent.

In simulachri
 colas.

In auaros:

Sed postquā Roma Aegyptū reget, imperioq;
 Frenabit, summi tum summa potentia regni
 Regis inextincti mortalibus exorietur.
 Rex etenim sanctus ueniet, qui totius orbis
 Omnia seclorum per tempora sceptrā tenebit.
 Tuncq; Latinorum non eluctabilis ira
 Tres Romam tristi fatorum stamine perdent.
 Atq; suis homines perdentur in ædibus omnes,
 Tum cum de cœlo torrens fluet igneus. eheu
 Me miseram, quando ueniet lux illa, diesq;
 Iudicis æterni, magni regisq; Deiq;
 Nunc quid uos urbes ornatis, construistisq;
 Templisq; stadijsq; foris, signisq; uel auro,
 Si qua

De Christo.

Si qua, uel argento fiunt, saxo' ue: futura
 Cum sit acerba dies, ad quam ueniat is oportet.
 Nam ueniet, cunctos homines cum nidor olentis
 Sulphuris afflabit. Verum iam singula pandam,
 Quæ mala sint homines passuri quasq; p urbes.

LIBER TERTIVS.

Postea uerbis progrediens, de impostore
 demone Antichristo hoc maxi-
 me modo loquitur.

De Antichri-
 sto.

X Augustinis autem uoluenti-
 bus annis

Adueniet Belial, qui celsa cacu-
 mina montes,

Qui mare, qui magni lucentem
 lampada solis,

Qui claram lunam, qui sistet lumine cassos,
 Multaq; signa quidem faciet mortalibus, at non
 Vera, sed error ibi suberit, falletq; frequentes
 Fidos, electos, Hebræos, iuge carentes,
 Atq; alios, nondum quibus est audita Dei mens.
 Verum quando Dei prædicta minacia magni
 Aduenient, terrasq; petet flammata potestas
 Inflata, exuret Belier, hominesq; superbos
 Omnes, quotquot ei fuerint per fœdera iuncti.
 Tunc autem mundus manibus muliebribus omni
 In rerum summa parebit, eisq; regetur.
 Cum uero uidua in totum regnauerit orbem,

Aurumq;

Aurūq; , argentūq; hominū , queis uita caduca
 Ferrūq; , æs q; , maris salsas iactarit in undas , (est,
 Omnia tunc mundo uiduata elementa iacebunt:
 Cum Deus æthereus cœlum conuoluet ad instar
 Libri, labetur uarius polus omnis ad imas
 Terras, & pelagus. rapidus fluet, igneus ingens
 Torrens: uretur tellus, pontusq; , diesq; ,
 Cœlestisq; polus: rerum natura creata
 Conuerretur, & in molem purgabitur unam.
 Non iam læta globi iactabunt lumina: non nox,
 Nec matutinum: nec erunt, quos multa fatigat
 Cura, dies: non uer, æstas, autumnus, hyems ue.
 Iudiciumq; Dei magni, magnumq; sub æuum,
 In medium ueniet cunctis his deniq; factis.

Deest initium.

O liquidas undas, ô totam deniq; terram,
 Quæ sol exoriens, quæ labens aspicit orbem,
 Omnia parebunt in mundum rursus eunti,
 Propterea primus quod uires nouerit eius.

Sed cum dicta ad rem fuerint collata, minatus

Quæ magnus Deus est olim mortalibus illis,

Qui turrim Assyrijs in finibus ædificarunt,

Cum cunctis eadem uox esset, stelliferumq;

In cœlum uellent ascendere, continuoq;

Immortalis *

Flatibus: at uenti magnam sublime ferentes

Turrim iecerunt, & litem conciliarunt

Babel.

Inter

Inter eos, urbemq; ideo Babylona uocarunt.
 Sed postquam cecidit turris, linguaeq; fuerunt
 Vocibus inter se diuersis, terra deinceps
 Tota replebatur diuisis regibus. inde
 Extitit in terris decimum mortalibus aeuum,
 Postquam diluuijs homines periere priores.

De Saturno
 historia.

Porro Saturnus, & Titan, Iapetusq;
 Regnarunt: Coelo quos, & Tellure creatos
 Dixerunt homines, Terrae Coeliq; uocantes
 Nomine, quod cunctos homines uirtute praerent.
 Tres terrae partes, ut sors cuiusq; ferebat,
 Quisq; suam regnabat habens, certamine nullo.
 Adiurarat enim pater, & diuiserat aequas
 Partes. Sed postquam senio confectus obiuit
 Mortem, tum natis (uiolata religione,
 Iureq; iurando) contentio nata, quis omnes
 Inter mortales regis dominetur honore.
 Pugnaruntq; inter sese, Saturnus, & ipse
 Titan. at Iuno, Tellusq; Venusq; coronis
 Gaudens, cum Vestaq; Ceres, pulchraq; Dione,
 Inter eos litem sedarunt, conq; uocarunt
 Reges, & fratres omnes, consanguineosq;
 Et reliquos eius quoq; sanguinis, atq; parentum.
 Horum Saturno tribuit sententia regnum,
 Vtpote qui reliquis forma praestaret, & aeuo.
 Verum Saturnum Titan iurare coegit,
 Ne marium natam sobolem nutritet, ut ipse
 Regnaret, postquam Saturnum fata uocassent,

Præ

Præsenio. Quod si quando Rhea parturiebat,
 Titanes aderant, & mascula dilaniabant
 Pignora, quotquot erāt: matrē nutrire sinentes
 Fœmineos partus. Sed quando tertius ille

Iuno.

Adsuit enixus, Iuno fuit edita prima.
 Hic ubi fœmineam sobolem uidere seroces
 Titanes, illa ad se discessere relicta.

Inde marem peperit puerum Rhea, continuoq;
 In Phrygiam per tres furtim dimisit alendum

Iupiter

Iurifurandi constrictos relligione,
 Cretenses: ideoq; Iouem dixere, quod esset
 Missus. item furtim Neptunum misit eodem.

Neptunus.

Tertius editus est Pluto illi, prætereunti
 Dodonā, unde liquēs Eurotæ defluit amnis
 Fluminis, inq; maris salsas prouoluitur undas
 Mixtus Penæo, Stygium quē nomine dicunt.

Pluto.

Postquam Titanes autem didicere creatos
 Saturno pueros, atq; eius coniuge furtim:

Titan collectis sexaginta undiq; natis,
 Saturnum uinclis, eius cum coniuge strictum,
 Abdidit in terram, custodiuitq; tenebris.

Hoc ubi Saturni nati didicere, duello
 Magno inuaserunt illum, turbasq; cicerunt.

Hinc est principium belli mortalib. ortum
 Omnibus: hæc belli mortalibus extat origo.

Tum Deus exitio Titanas misit, & omne
 Titanum perijt genus, & Saturnia proles.

Postea surrexit tandem uoluentibus annis

Aegypti

Monarchiæ. Aegypti regnum. Persarum deinde secutum est,
 Medumq; Aethiopiūq; atq; Assyriæ Babylonis.
 Deinde Macedonicū regnū, Aegyptiq; renatum:
 Post ea Romanum. Tum magnus uoce uolucris
 Pectora pulsauit mihi, præcepitq; profari
 Singula: tum primum solus Deus insinuauit (ra.
 Hoc mihi, quot nã sint hominū post regna futu
 Solomonis regnum. Namq; domus regno primū Solomonia coget
 Phœnices Asiæq; duces, aliasq; marinis
 Fluctibus ambitas gentes, Persasq;, Phrygesq;,
 Pamphylos, Cares, Mysos, Lydosq; scatentes
 Auro. post Græci ueniēt diri atq; superbi. (gens
 Macedonicū imperium. Deinde Macedoniae populus dominabitur in
 Qui belli horrenda mortales nube lacesset.
 Cœlestis sedenim prorsum Deus eruet illum.
 Post hæc imperium regni succedet aliū,
 Excellens, ducibus multis, ex occiduiq;
 Romanum imperium. Parte maris, multis quod terris imperitabit,
 Et quatiet multos, & regibus omnibus olim
 Terrorem faciet: multis ex urbibus auri
 Diripiet multum, argentiq;. deinde per orbem
 Aurumq; argentumq; erit, ornamentaq; rursum,
 Mortalesq; prement: tandemq; existet eorum
 Casus, ut iniusto incipient turgescere fastu,
 Continuoq; in eis scelerum uis magna uigebit,
 Masq; mari sese iunget, statuentq; pudendis
 In lustris pueros. & erit tunc temporis ingens
 Inter mortales angustia, cunctaq; turbans,
 Cunctaq;

Cunctaq; cōtundens, & replens cuncta malorū,
 Turpis auaritiæ, iniustarum diuitiarum,
 In primisq; Macedonijs in finibus, atq;
 In multis alijs, odiumq; ciebit, & omnis
 Illis procedet fallacia: donec ad usq;
 Ventum sit decimum regnum, uigeatq; potestas
 Aegypti regis Græco de sanguine nati.

Tum demū surget magni præclara Dei gens, Christiani.

Qua duce mortales omnes bene uiuere discent.

Sed mihi qd menti Deus iniicit hoc quoq; fari?

Quæ quib. anteibūt mala? quæ postrema sequē?

Primum supplicio diuinitus afficiētur (tur?

Titanes, prolesq; dabit Saturnia pœnas,

Saturnum quoniam uinxit, matremq; pudicam.

Deinde tyrannides in Græcis, regesq; feroces,

Impuri, tumidi, qui iura iugalia frangent,

Omnino praui: neq; iam mortalibus ulla

A bello requies. Phryges autem funditus omnes

Perdentur, uenietq; malum illo tempore Troiæ.

Continuoq; malum Persas manet, Assyriosq;,

Omnēq; Aegyptū, necnon Libyā, Aethiopesq;,

Pamphyliosq; malum fuerit, Caresq; moueri,

Mortalesq; omnes. sed quorsum singula pando?

Finitis primis, nascentur deinde secunda

Humano generi. quæ tandem prima uocabo?

Sunt uentura pijs mala, qui Solomonia circū

Templa colunt, hominū iustorū sanguine creti,

Quorū progeniē celebrabo, genusq; paternum,

Et cunctum populum: tu uero mente teneto
 Omnia ritè, uasfer mortalis, callide mentem.

Vrbs erit in terra Vchaldi

Vrbs erit in terra Vchaldi

Ex quibus est hominũ proles iustissima, semper
 Queis bona mēs cordi est, et rerũ cura probarũ.
 Nam neq; decursum solis, lunæ ue rotantem,
 Nec curant ea quæ per terras magna feruntur:
 Nec magni Oceani rimando quærere fundum,
 Non sternutantum, non præpetis omina pennæ,
 Non cantatores, uates ue, uenena ue dantes,
 Non imposturas fatuorum uentriloquorum:
 Nec Chaldæorum prædicta per astra loquũtur,
 Astra nec obseruant. nam sunt hæc omnia falsa,
 Dementes homines quæ perscrutatur in horas,
 In re exercentes animos quæ non iuuat hilum.
 Quin miseros homines errores edocuerunt,
 Ex quo mortales agitāt mala multa, per orbem,
 Ut rectisq; uijs, & iustis rebus aberrant.
 At sunt uirtutis cultores, iustitiæq;
 Non & auaritiæ, quæ tristia plurima constat
 Mortali generi, bellumq; , famemq; uagantem.
 His modus est iustus demēsa per arua, per urbes,
 Nec nocturna sibi rapiunt per furta uicissim,
 Caprarum ue greges abigunt, ouium ue, boũ ue:
 Nec terræ metas uicini summouet alter,
 Nec locuples quisquam diuexat pauperiorem,

Nec

Nec uiduas torquet, sed eis magis auxiliatur,
 Semper subueniens oleo, uinoq; ciboq;
 Semper & in populo felix, & diues egenis,
 Pauperibusq; suæ partem largitur aristæ,
 Ut fieri iubet & laudat diuina Dei lex,
 Qui terram fecit communis ut omnibus esset.
 Cum uero Aegyptum linquet, per iterq; suaue Israelitarum
 Ex tribubus populus bis senis conditus ibit, exitus ex Æ-
 Sub ducibus missis diuinitus, isq; columna gypto.
 Ignita per iter noctis gradietur opacæ,
 Per totumq; diem nebula præeunte columna,
 Huic populo ductor dabitur uir magnus ab illo
 Moses, quem inuētum propter regina paludem Moset.
 Sustulit, & nati nutritum nomine dixit.
 Hic igitur postquā populi dux, quē Deus extra
 Aegyptum perduxit, eò peruenit, ubi mons
 Sina fuit, legem de cœlo tradidit illi, Lex.
 Omnia cum tabulis scripsisset iusta duabus:
 Et iussit fieri Deus: & si fortè quis esset
 Qui non parèret, pœnas is solueret ipsa
 Lege, uel humanis manibus: si fortè latèret
 Mortales, tamen hic omni ratione periret.
 Fecit enim terram communis ut omnibus esset.
 Pectoribusq; bonam mentem Deus insinuauit.
 His solis fruges tellus creat alma, remittens
 Ex uno centum, diuinumq; uber adæquans.
 Sed tamen his etiam ueniet mala pestis, eamq;
 Non fugient: & tu delubra decora relinques
 C 2 Et sis

Et fugies, (etenim sanctū tibi linquere campum
 Fatale est) & ad Assyrios ducēris, apudq;
 Immites homines natos seruire uidebis,
 Vxoresq; omnisq; peribit uictus, opesq;
 Omnis plena tui regio terræq; marisq;
 Nullus erit mores quin istos oderit: omnis
 Terra tibi deserta iacebit, & ara relicta,
 Et magni delubra Dei, muriq; patentes,
 Omnia confident in humum: sanctissima quando
 Aeterni præcepta Dei de mente repellens,
 Fœdis seruisti simulachris: depositoq;
 Aeterni diuūmq; hominumq; satoris honore,
 Atq; metu, generis mortalis signa colebas.
 Propterea decies septem per tempora terra
 Omnis erit deserta tua, & mirabile sanum.
 Sed bonus exitus hinc et gloria maxima surget,
 Hoc curante Deo tibi, mortaliq;: sed ipse
 Legibus augustis diuinis crede manendo,
 Dum tibi genua Deus defessa attollat in auras.

Tū Deus è cælo regē demittet, is autē (æstu-
 Sanguine quosq; homines, ignisq; probabit in
 Regalis quædam tribus est: genus huius ab omni
 Peccato planè uacuum dominabitur olim,
 Incipietq; Dei renouatam construere ædem,
 Huc quoq; Persarū rex conferet omnis, & auro,
 Aereq; succurret, ferroq; ferente laborum.
 Nam Deus ipse dabit per noctem somnia sancta:
 Et recidua, uelut fuerant, delubra resurgent.

Instauratio
 templi post
 Babylonis ca-
 ptiuatatem.

Ut mihi diuino requieta à carmine mens est,
 Orabam magnum genitorem, uis ut abesset.
 Sed mihi suggestit uocem sub pectora rursus,
 Perq; omnes terras præcepit uaticinari,
 Mentibus & regum res insinuare futuras.
 Hocq; mihi primum mentem dat dicere numen,
 Quanta immortalis Babylonis funera conflent,
 Illa Dei quoniam magnam populauerit ædem.
 Heu Babylon, eheu hominũ genus Assyriorum.
 Totam peruadet sceleratam maxima terram
 Clades, & clamor uincentum perniciosus,
 Insultusq; Dei magni, qui carminis autor.
 Aerius ueniet Babylon tibi namq; supernè,
 Descendet sacris cœli de sedibus inquam
 Aeternus furor, & peruertet teq; tuosq;.
 Tunc eris ut fueras, ceu nunquam nata fuisses.
 Sanguine tum multo replebere, sicut & ipsa
 Sanguine fundedo iustosq; bonosq; necasti, (gnũ.
 Sanguis adhuc quorũ nũc clamat ad æthera ma-
 Te quoq; magna manet clades Aegypto domo.
 Quam tibi uenturã nũquã speraueris esse. (rum,
 Nam te per mediam gladius penetrabit acutus,
 Euenietq; tibi dispersio, morsq; famesq;,
 Septena regum sub stirpe. deinde iacebis. (nes
 Heu tibi Gog, tractusq; Magog, qui diuidis am
 Aethiopum medius: quantas tu sanguinis undas
 Accipies, pœnæq; domus dicêris in orbe,
 Potabitq; nigrum tua roscida terra cruorem.

In Babylonẽ.

In Aegyp̃tũ.

In Gog & Magog.

Heu Libyæ tellus: heu mare, terræq; gentes
 In occidenta- Occidua, uobis orietur tempus acerbum.
 les. Vobis luctandum magni certaminis æstu,
 Et grauis & duri: uobis est pœna luenda
 Omnibus, & rigida pereundum sorte, quòd ædè
 Aeterni magnam grauitèr uiolastis, eamq;
 Ferratis grauitèr mandistis dentibus: ergo
 Terrâ istam plenam desunctis esse uidebis, (nis,
 Quos pestis ue, fames ue, et numinis impetus om
 Bellâ ue sustulerint, atq; implacabilis hostis.
 Omnis terra tibi deserta, urbesq; relictae.

Cometa. Sole sub occiduo uerò uocitata cometa
 Stella relucebit, gladij mortalibus index,
 Et famis & mortis, præclarorumq; uirorum
 Atq; ducum interitus magnorum, nobiliumq;
 Maxima præterea mortales signa monebunt:
 Altus enim Tanais Maotica stagna relinquet,
 Liraq; depresso sulcos infindet in alueo
 Frugifero. at fluctus cursum cohibebit abudans.
 Asianarum Vasta barathra, labesq; ruent hinc oppida multa
 urbium ruin. Plena uiris: atq; hæc Asiæ labentur, Iasis,
 Cebre, Pandonie, Colophon, Ephesus, Nicæa,
 Antiochia, Tanagra, Sinope, Smyrne, Marus,
 Europæq; Cyagra, Clitus, Basilis, Meropea,
 Antigone, Magnesia, Mycene, Panthia,
 Gaza nimis scælix, Hierapolis, Astypalæa.
 Tum scito Aegypti morti genus esse propinquum.
 Tum melior qui transijt annus Alexandrinis,

Ex Asia quando suscepit Roma tributum.
 Verum Asiæ ueniet uel tripla pecunia rursum
 A Roma, pendetq; atrox iniuriæ pœnas.
 Ac quot sunt Italis Asianorum famulati,
 Viceni toties Asiæ cogentur in oris
 Pro mercede graues Itali tolerare labores.
 Innumerasq; pati. uictu cum paupere, multas.

O auro locuples, Roma prognata Latina
 Virgo tenella, procis multis optata frequenter
 Ebria, non ullo cum mundo seruaq; nubes.
 Sæpe tibi uellet teneros hera dura capillos,
 Et pœnas repetens ad terram sternet ab alto,
 Rursus & à terra sublimem tollet in altum.*
 Mortalis quòd erat uitiosa, iniustaq; uita.

Fiet arena Samus: Delus deleta latebit:
 Fiet Roma ruina: ita digerit omnia fatum.
 Nullaq; erit Smyrnæ pereuntis mentio uindex,
 Sed uitijsq; ducum, & prauorum consiliorum.
 * Pax autem tranquilla Asiæ gradietur in oris.
 Tunc & erit felix Europa, & fertilis æther,
 Annosus, firmus (tempestas grandoq; nulla)
 Cuncta ferens. uolucres, reptiliaq; omnia terræ.
 O scælix, seu uir, ueniet qui tempus ad illud,
 Seu mulier, scælix securæ munere uitæ.
 Nam bona lex omnis cœli stellantis ab oris,
 Iustitia comitante, homines inuiset, & unâ
 (Qua nihil est homini utilius) concordia sana,
 Atq; amor, atq; fides, et amoris in hospite uincla.

At mala lex, mordax liuor, dementia, & ira
 Mortales fugient: fugiet uis, pauperiesq;
 Cædes, letifera lites, & iurgia dira,
 Furtaq; nocturna, atq; malū tūc temporis omne.
 Detrimentū Asiæ sed grande Macedonia edet,
 In Romam, Europæq; nimis magnus dolor exorietur,
 Saturni de gente notha, seruisq; creata.
 Illa etiam firmam Babylona domabit, & omnis
 Quantum sol lustrat, terræ regina uocata
 Trisibus, infelix, fatis euersa peribit,
 In hoc uersu diuināuī. Errantesq; sua compescet lege nepotes.

Quin olim ueniet non expectatus in agros
 Fœlices Asiæ, humeros indutus amictu
 Purpureo, crudelis homo, importunus, et ardēs.
 Fulmine quippe citus fuit ille uir ante, iugumq;
 Durū Asiā totā premet, & madefacta cruorem
 Terra bibet multum, facta de cæde fluentem.

Hic erant multi uersus ita confusi, ut ex iis nullam
 posse[m] elicere sententiam. Hos in hunc modum ut-
 cunq; uertere uerbis solutis conabar.

Sed tamē prorsus euersum omnē Idæ curauerit,
 Quorum quidem genus ipse uult deperdere,
 Ex eorundem genere illius genus perdetur.
 Radicem quidem unā dans, quā etiā euellet Mars
 Ex decem cornibus, seret autem apud stirpem aliam,
 Euellet purpurei generis genitorē pugnatorem.
 Atq; ipse à filijs quorū in unanīmē fatalem mas
 Corripitur, at tunc quidē agnascens cornu regnabit
 Erit

Erit etiã Phrygiæ frugiferæ protinus signum,
 Cum Rheæ prauum genus in terra fluctus
 Aeternũ radicib. nũquã sitientib. q̄ germinauit,
 Fũditus prorsum perditum una in nocte fuerit,
 In urbe Antandro atiseis terræ Neptuni,
 Quam tum dictabunt cognomen Dorelaon,
 Antiquæ Phrygiæ lachrymosæ nigræ,
 Erit igitur tempus illud cognomen Neptunus
 Antra terræ dissipabit, & mœnia soluet.
 Signa autem non boni, sed mali nascetur initium,
 Ciuili bellis tristes habebitis angustias. (guine,
 Aeneadas autem dans indigenæ cognatum san-
 Quamquã rursus præda hominibus amatoribus

Ilion, heu miseresco tui : nam crescet Erinnyis Helena.

In Sparta, specie eximia, fama q̄; perenni
 Egregium germen, diu exatura q̄; gentes
 Europæ atq; Asiæ populosas: præcipue q̄;
 Plangores, ætus q̄; tibi, gemitus q̄; datura,
 Semper, & æterna fama celebranda nepotum.

Quidã deinde senex falsorũ scriptor, & ipsam Homerus.

Mentitus patriam, nascetur, lumine captus
 Ille quidem, uerum præclara mente uigebit,
 Astringet q̄; modis carmen prædulce, duobus
 Mixtum nominibus: Chiõ quoq; se ipse uocabit. 4
 Hic res Iliacas scribet, non sicut habebunt,
 Sed clare, uerbis q̄; meis utendo, modis q̄;
 Primus enim uoluet librorum scripta meorum.

Isq; uel in primis ornabit belligerantes,
 Hectora Priamiden, & Achillea Peliona,
 Et reliquos etiam, quibus & res bellica cordi.
 Quin faciet diuos illis assistere, falsa
 Omnino scribens, homines cum morte caduci
 Ii fuerint, quorum tantum nuda ossa supersunt,
 Et quibus ingentem famam dabit Ilion amplum.
 Sed tamen alterno res gestas carmine dicet.
 Et Lyciæ Locri proles mala multa creabit.

Te quoq; Chalcedon ponti sortita meatum
 Angusti, Aetolæ gentis populabit alumnus.
 Et tibi franget opes onerosas Cyzice pontus.
 Tu quoq; tunc Asiæ Byzantion arma fouebis,
 Et gemitus etiam accipies, multumq; cruorem,
 Altumq; imperium Lyciæ de uertice montis,
 Vndaq; reclusæ petreæ resonabit hiatu,
 Donec signa patrum iam cessent fatidicorum.
υψιου υψιραια ποσωνιδος οινωολοιο.

In Rhodum.

Circum te tumida resonabit Rhyndacus unda.
 Tu quoq; diu nulli Rhode subdita, filia solis,
 Durabis, multaq; olim pollebis opum ui,
 Imperioq; maris primas euecta tenebis.
 Præda tamen studio tandem rapieris amantum,
 Ceruicemq; iugo, diues, formosaq; subdes.
 Lydius at motus res Persidis expoliabit,
 Europæq; Asiæq; genus per triste dolebit.
 At rex Sidonius, aliorumq; agmina pugne

In Samios.

Exitium Samijs conflagrant triste per æquor.
 Sanguine

Sanguine terra fluens resonabit in æquora rauca
 Cæde uirum. uxores autem, lepidæq; puella,
 Ab lamentantes sua tristia damna querentur,
 Propter & occisos, & natos morte cadentes.

συνεῖου νέσθου σεισμῶ δις φθίσει πάλαγγα.

Et multas animas hominū simul Orcus habebit. In Trallēses.

At Trallis uicina Epheso succussa tremente.

Terra, compositos muros, hominumq; labores

Diruet, & latices feruentes terra refundet:

Terra grauata illos, & sulphuris hauriet æstus,

Regalesq; struet Samus ædes tempore certo.

Italia hoc tibi res cū externo Marte futura est. In Italos,

Sed te ciuilis (dictu miserabile) sanguis

Affliget, cælebrem nimium, positiq; pudoris.

Feruida quinetiam recubans libamina propter

*ἀπογοιδῆν ἑὺθεοσι * ἐναρξί βῆσαι δι' ἀορτῆν.*

Nec tu blanda bonos mater, sed lacte fouebis

Alrix seua seras, iterum uir perniciosus

Surget ab Italia. tunc diruta Laodicea

Vrbis Carū præclara, Lyci splendētis ad undas,

Magnanimi patris luctu defuncta silebis.

Æstus Campanis ingens impendet ab urbes

Depopulante fame, & longæuæ morte parentis

Defleta. Cynus, Sardoq; , furente procella

Magnæ hyemis, sanctoq; Deo feriète, profundo

Mergentur, teclis sub gurgite nantibus alto.

Eheu quàm multas sponsabit Pluto puellas.

Intactas, iuuenesq; impubes æquore mersos.

Eheu

Eheu infantes oppressos gurgite salso

βασιλῆιον ἄμφω

μωσῶν γὰρ μάντιν γένος βασιλῆιον ἄμφω

τίξεται, tamen haud durabit tempore longo
Carchedon. Galatis aderit tristis quoq; luctus.

Et Tenedo ueniet suprema, at maxima clades.

Et Sicyon æris tinnitu, teq; Corinthe,

αὐχίσει ἐπὶ πᾶσι, ἴσσορ δὲ βοήσεται αὐλός.

Vt requieta mihi diuino à carmine mens est,

Ecce iterū stimulat magnū mea pectora numen,

Meq; futura iubet per terras uaticinari.

Eheu Phœnicum marium genus & muliebre,

* Littoreasq; urbes omnes: nam nulla manebit

Ad lumen solis, communi in lumine, uestrū.

Nec uitæ numerus, nec erit tribus amplius ulla,

Iniustam propter linguam, uitamq; nefandam,

Quem triuere omnes reserantes ora profana,

Tetraq; dixerunt, iniustaq; , falsaq; uerba:

Et contra magnum regemq; , Deumq; steterunt,

Oreq; falsa malo uomuerunt: propter id ipsos

Cunctas terribilis per terras cæde domabit,

Et mandabit eis Deus heu tristissima sata,

Euertens urbes, & multas funditus arces.

In Cretam.

Eheu Creta tibi, multum dolitura: manet te

Clades, pernicie te prostratura perenni,

Et te fumantem tota olim terra uidebit,

Semper & ardentem nunquam te desinet ignis.

In Thracas.

Heu tibi Thraca, iugum quoniam seruile subibis,

Cum

Cum Græcos Galatæ permixti, Dardanidæq;
 Vastabunt auidè: tum te tua damna laceſent,
 Externæq; malum terræ dabis, accipiesq;. (Etis,
 Heu tibi Gogq;, Magogq;, alijsq; ex ordine cum In Gog.
 Marsog, atq; Angõ: tibi quot mala fata propinquât:
 Multa etiam Lyciæ genti, Myſæq;, Phrygumq;
 Pamphyliaq; cadet gentis, Lydiq; frequetes, (est
 Mauriq;, Aethiopesq;, et quorũ barbaræ lingua
 Cappadoces, Arabesq;: quid autem ſingula pãdo?
 Quotquot enim gẽtes uerſantur in orbe, tremen
 Omnib. immittet cladẽ Deus ille ſupremus. (dam
 Barbara gens uerò cum Græcos aggredietur, Græciæ ca-
 Multa quidem capita extirpabit lecta uirorum, lamitas.
 Multas balantes hominum corrumpet opimas,
 Mulorũq; greges, & equorũ armenta, boumq;
 Inſandoq; domos elegantes igne cremabunt,
 Multaq; diuerſum ducent captiua ſub orbem
 Corpora ui, molles pueros, cinctasq; parentes
 Ex thalamis, pedibus teneris quas ante iacentes
 Cernent in uinclis (conſtringet barbarus hoſtis)
 Omnia dura pati: nec erit tamen ulla poteſtas
 Sæuum pellendi bellum, uitamq; tuendi.
 Cernent diuitijs hoſtem, rebusq; fruentem
 Omnibus ipſorum, trepidi. genibusq; trementes,
 Et fugient unum centũ, per eumq; peribunt:
 Quinq; autem magnũ ſuperabunt agmen, & illi
 Turpiter utentur pugna, triftiq; tumultu,
 Letitiamq; ferent hoſti, Græcisq; dolorem,

Et

Et seruire iugum portabit Græcia tota.
 Cuncta simul tangent homines, bellumq; luesq;
 Et superum cœlum diuinitus ære rigebit,
 Nec pluuijs ullis madefiet ferrea terra.
 Post ea mortales omnes miserabile flebunt
 Igneq; uastari, nec ararier arua, seriq;
 Et mala multa dabit cœli terræq; creator,
 Atq; hominum fiet pars tertia sola superstes.

Ad Græcos.

Græcia principibus quid fidis morte caducis?
 Vltima quos leti non est euadere fata?
 Quorsum defunctis donaria uana reponis?
 Quid ue litas statuis? quis te malus error ad ista
 Mentis agit, magni linquentem numinis ora?
 Accipere omniparens nomē numenq; memento.
 Mille anni atq; aliæ sunt p̄the catōtades, ex quo
 Græcorum reges regnum tenuere superbi,
 Qui mala mortales docuerunt prima magistri,
 Tot simulachra deūm statuentes luce carentum;
 Ex quibus effectum est ut tam sapiatis in ane.
 Verum quando Dei magni uos ira laceffet,
 Tunc agnoscetis conspectum numinis alti.
 Atq; omnes animæ mortales multa gementes,
 In cœlum rectâ manibus sublimē supinis,
 Regis opem magni incipient orare uocantes,
 Quærereq; ecquis eos tanta defendat ab ira.

Hoc quoq; discēdū, et memori tibi mēte tenens
 Funera uoluendis annis sint quanta futura, (dū
 Græcia quando boues, & tauros cadet opimos,

Ad

Ad magniq; Dei templum libamina sistet,
 Effugiet creperum bellum, pestemq; metumq;
 Et seruire iugum tandem ceruice repellet.
 Sed tamē impia stirps hominū illucisq; uigebit,
 Dum finem hoc capiat tempus fatale, diesq;
 Non uos quippe Deo libabitis antē, peracta
 Omnia quam fuerint, statuet quæcunq; uoluntas
 Certa Dei, fieri quæ prorsum cūcta necesse est.

Tunc hominū tandem surget gēs sacra piorū,
 Qui præcepta Dei retinentes mente supremi,
 Elus honorabunt casto libamine templum,
 Et suffiminibus. cædetur & hostia multa,
 Et tauri pingues, aries quoq; multus, ouesq;
 Primigeno partu natæ, cum pinguibus agnis,
 Quæ sancte magna procurabuntur in ara.
 Sortitiq; æquas partes, ex lege supremi,
 Oppida felices habitabunt, aruaq; leta.
 At uates præerunt, quos immortalis honorat,
 Quiq; bonum portāt cunctis mortalibus ingēs:
 Solis quippe deus sanum donauit habere
 Consiliūq; fidemq;, bonāq; in pectore mentē.
 Nec uerō uanis erroribus ulla laboris
 Humani monumenta colunt, aut ære uel auro
 Cusa, uel argento simulachra, uel intereuntum
 Ligno, uel saxo factorum signa deorum,
 Aut creta aut minio uiuos in imagine uultus,
 Quæ stultitia mortales mentis adorant:
 Verū protendunt castas ad sidera palmas,

De Christianis.

Ex lectoꝝ

Ex lectoq; manus surgentes mane repurgant
 Semper aqua, atq; Deū. qui semper magnus, hō
 Aeternū: post quē patres, matresq;. deinde (norāt
 Ante omnes homines sancti meminere cubilis:
 Nec maribus pueris sceleratē congregiuntur,
 Sicut Phœnices, Aegyptusq;. atq; Latini,
 Frugiferensq; alijs cum multis Græcia terris,
 Persis, & Galatis, Asianisq;. omnibus, aliam
 Aeterni legem qui contempserē Tonantis,
 Pro qua re Deus in mortales sæuiet omnes,
 Immittetq; famem, plangores, bella, malā rem,
 Pestem, perniciem, lachrymas, tristesq; dolores:
 Aeternum quoniam sancte decorare parentem
 Nolentes, hominum generis simulachra colebāt
 Facta manu, stupidi: in rupes quæ iacta cauatas
 Mortales abdent, magno cogente pudore,
 Cum nouus Aegypti rex septimus imperitabit
 In propria terra, de Græcis annumerandus,
 Cui Macedo imperio dominabitur imperiosus.
 Antiochus. Ex Asiaq; aquilæ ueniet rex magnus ad instar,
 Ardens, qui terrā peditumq; equitūq; cateruis
 Obducet, qui cuncta malis labefacta replebit,
 Et regnum Aegypti prosternet, & omnia secum
 Assportans, uastum discedet prædo per æquor.
 Tumq; genu flectent album regi q;, Deoq;
 Magno immortalī per terras omniparentes.
 Et fabrefacta manu confident omnia flammis.
 Tunc Deus humanis concedet gaudia magna,
 Terraq;

Terraq; & arboreæ stirpes, pecudūq; cateruæ
 Innumeræ ueros fructus mortalibus edent,
 Vinum, dulcēq; mel, niueū lac, quodq; uel inter
 Omnia frumentum mortales adiuuat ægros.
 Sed tu mortalis, uersuta mente, malaq;
 Noli diuitijs nimis inuigilare, sed illis
 Missis, conuersus numen placare memento,
 Et maclare Deo taurorum corpora centum,
 Primigenosq; agnos, caprasq; uolantibus horis.
 Quere Dei facilem æterni placando fauorem,
 Qui solus Deus est, nec quisquā est alter ab ipso.
 Iustitiam colito, nulliq; iniurius esto.
 Immortalis enim iubet hæc mortalibus ægris.

Admonitio
 ad homines.

Tu uerò magni uitato numinis iram.
 Tum cum mortales omnes petet exitialis
 Pestis, & horribili pœnarum strage prementur,
 Et regem capiet rex, terramq; auferet illi:
 Et gens delebit gentem, populosq; dynastæ,
 Diuersasq; duces omnes fuga pellet in oras,
 Mutabitq; homines tellus, & barbara totos
 Græcorum pingues agros populata potestas
 Tolle diuitias, & nata seditione
 Ipsi inter sese contendunt, scilicet aurum
 Propter & argentū (tantū malesuada malorum
 Cogit auaritia) inq; alienis finibus omnes
 Nullis claudentur tumulis, inhumataq; sœuis
 Corpora uulturibus linquent lanianda, ferisq;
 Factaq; cū fuerint hæc omnia funditus, ingens

Terræ cala-
 mitates.

D Reliquias

Reliquias tellus consumet luce carentum,
 Semina nec prorsum capiet, nec arabitur ipsa,
 Infelix hominum testans scelus exitiale. *

Tempore longinquo multis uoluentibus annis
 Peltas & clypeos, gæssos, diuersaq; tela.
 Nec de quercetis lignum scindetur ad ignem.

Et tunc sole Deus regem demittet ab alto,
 Qui totam terram diris recreabit ab armis,
 Occisis alijs, alijs in fœdera iunctis.

Nec uero propria disponet is omnia mente,
 Sed laudanda Dei magni decreta secutus.

Atq; iterum magni florebit amata Dei gens
 Diuitijs, auro atq; argento, purpureoq;
 Ornatu: tellusq; parens gaudebit, & æquor,
 Plena bonis: etiamq; inter se feruere reges
 Incipient ira, meditantés corde nefanda.

Inuidia nihil est peius mortalibus ægris.
 Sed crebri terram gentiles rursus eandem
 Inuadent reges, leti sibi fata ferentes.

Namq; Dei magni tentabunt depopulari
 Sacra, uirosq; bonos: cum fines ingredientur
 Circum urbem reges peruersi sacrificabunt,
 Quisq; sui solij dominus, populiq; rebellis.
 At Deus ingenti ad socordem uoce loquetur
 Et tardum populum cunctum, iustasq; reposcet
 Iudicio pœnas, magnus, dextraq; peribunt
 Omnes æterna, & cœlo labentur ab alto
 In terram ardentes enses, uenientq; coruscæ

Lampades in medios homines splendore micantes.
 At terra omniparens illis percussa diebus
 Numinis æterni dextra, piscesq; marini,
 Terrestresq; ferae omnes, et genus omne uolatum,
 Humanæq; omnes animæ, maria omnia, uultum
 Aeterni horrescent, exalbescentsq; timore.
 Ille sed immanes, excelsa cacumina, montes
 Rumpet, cæruleiq; Erebi domus ima patebit.
 Excelsis uero putrescent montibus antra,
 Plena cadaueribus: manabunt sanguine cautes:
 Omnia complebunt torrentia flumina campos.
 At muros omnes hominum, quibus improba mens
 Vasta ruina trahet, quia legem iudiciumq; (est,
 Nesciuere Dei magni: quin insipienter
 Hastas sacratam cuncti uibrastis in ædem.
 Omnes ergo Deus bello multabit, et ense,
 Igneq; et undanti pluuia: tum sulphur ab alto,
 Et lapis in densa, perniceq; grandine, caelo
 Depluet, et leto perimentur quadrupedantes,
 Tum Deus æternus noscetur, qui facit illa.
 Fletus et immensam terram, clamorq; cadentum
 Replebit, tacitiq; omnes manante lucentur
 Sanguine, nec tellus illa de strage cruorem
 Non bibet, explebitq; seras caro dilaniata.
 Ipse mihi Deus hæc dedit omnia uaticinari,
 Magnus et æternus, qui quod uel mēte reponit,
 Non fieri prorsus nequit, et contingere finem:
 Namq; Dei nescit mentiri spiritus orbi.

Beatorum
fœlicitas.

Interea magni proles secunda Tonantis
 Circum ædem uiuent, & lætabuntur in illis,
 Namq; creator erit (qui iudicat omnia iuste,
 Omnia qui solus princeps regit) autor eorum,
 Solus enim præsens claudet munimine tutos,
 Ardentiq; uelut muro, circumdabit igne.
 Ergo urbes nullo bello, sedesq; tenebunt,
 Quando nulla manus belli premet: ipsa sed illos
 Aeterni armipotens defendet dextera sancti.
 Tunc omnes pariter sabütur et insulae, et urbes,
 Quanto illos adamat Deus immortalis amore,
 Omnia quippe quibus certent prodesse iuuando
 Auxilijs, cœlum, rapidus sol, ipsaq; luna.
 At terra omniparens tremefiet tẽpore in illo.
 Tum dulci incipient meditari carmine laudes.
 Huc omnes, positis genibus, simul ore precemur
 Aeternum, magnumq; Deum, regẽq; perennem.
 Ad sacra mittamus, solus quando ille potens est,
 Supremiq; Dei legem simul excutiamus,
 Quæ sola in toto pollet iustissima mundo.
 At nos æterna errantes à lege Tonantis,
 Morte caducorum statuas, & signa uirorum,
 Numina facta manu, fatui ornabamus honore.
 Eia age diuino in populo per tecta domorum
 Suppliciter rerum oblectemur laude parentem,
 Arma per extensam relegentes hostica terram,
 Per septem longos annis uertentibus orbem,
 Peltas, & clypeos, galeas, diuersaq; tela,

Hic uersus ni
detur transla
ticius.

Tant

Tam multos arcus, hastas, celeresq; sagittas.
 Neu de querceto lignum scindatur ad ignem.
 Sed satis est tandē: iam desine Græcia fastum,
 Utq; Deum æternū magnūq; precere memento.
 Mitte et in hanc urbē populū cōsulta petentem,
 Qui de sacrata est magni tellure Tonantis.
 Ne Camarinam agita: nam præstat non agitari.
 Pardalin è lecto, ne nanciscare malam rem.
 Comprime te, tumido neu tantū corde superbi,
 Ut nihil indubites durum certamen inire.
 Sed magnum uenerare Deū, quo participes hæc,
 Cum finem hoc capiet tempus fatale, diesq;,
 Iudiciumq; Dei mortalia pectora magnum
 Aeterni, magno imperio cogente, subibunt.
 Nam terra omniparens fruges mortalibus almas
 Edet inexhaustas, olei, uiniq; , cibiq; ,
 Dulciaq; ex alto cælo rorantia mella,
 Arboreos fructus, nitidas pecudesq; , bouesq; ,
 Agnos, atq; agnas pingues, hædosq; , caprarum,
 Et niueo fontes erumpent lacte suauis.
 Oppida plena bonis, et pinguis culta uigebunt,
 Nec gladios metuet, nec belli terra tumultus,
 Nec tremefacta gemet nutanti pondere tellus.
 Nec bellum, nec erit sentorū squalor agrorum,
 Aut famis, aut fruges uastantis grādinis horror.
 Verum pax terris florebit in omnibus alta:
 Ad metasq; dati regem rex diliget æui,
 Communemq; Deus tota componet in orbe

Aeternus legem, cœli qui sidera torquet.
 Qua quicquid facient mortales lance librabit.
 Nam solus Deus est, & nescit habere secundum.
 Ipse hominum uires immanes igne cremabit.
 Sed mea pectoribus uestris consulta tenentes
 Viuentem colite, & cultus uitate nefandos,
 Confusumq; maris lectum fuge, adulteriumq;
 Enutri proprios natos, occidere noli.
 Nam Deus aeternus peccantes opprimet ira.
 Tunc autem regnum tempus componet in omne
 In cunctos homines, sancta cum lege piorum
 Donauit gentem, quæis terrã pandere cunctis
 Promisit, portasq; beatorum orbis, & omnem
 Lætitiã, mentemq; eternã, & gaudia semper
 Duratura. serent & thus, & munera larga
 Omnibus ex terris ad magni sana Tonantis. (est,
 Nec uenturo hominum generi domus ulla futura
 Præter fidũ hominẽ quẽ dat Deus, ad uenerandũ.
 Namq; Deo dicent homines genitore creatum,
 Omnes & campi calles, & littora dura,
 Et celsi montes, & seua fluenta profundi
 Tunc pedibusq; dabunt faci'es, remisq; meatus.
 Pax etenim terrã peragrabit summa bonorum,
 Et gladios tollent afflati numine uates,
 Ut qui iura dabunt, reges mortalibus æqui,
 Diuitijsq; homines iustis potentur. habebit
 Iudicium quoniam magnus Deus, imperiumq;.

Ad ecclesiã.

Gestu læta puella, tibi nam gaudia semper
 Duratura

Duratura dedit cœli terræq; creator,
 In te habitaturus: tibi lux æterna manebit:
 Cumq; lupis agni per montes gramina carpent,
 Permixtiq; simul pardi pascentur, & hœdi,
 Cum vitulis urfi degent, armenta sequentes,
 Carniuorusq; leo præsepia carpet uti bos,
 Et pueri infantes colubros in uincula mittent,
 Terrebitq; feras in terris debile corpus,
 Cum pueris capiēt somnos in nocte dracones,
 Nec ledēt, quoniā Domini manus obteget illos.

Signa tibi uero dicam clarissima, per quæ
 Omnia cum terris sint perficienda uidebis.
 Cum uisi fuerint cœli stellantis in oris
 Nocturni gladij, casus ad solis & ortus,
 Puluis & è cœlo terram descendet in omnem
 Protinus, & medio cursu lux aurea solem
 Deseret, & terram fulgenti lumine luna,
 Sanguineis guttis stillantibus, irradiabit,
 Signaq; saxa dabunt, & in alta prælia nube
 Cernetis peditumq; equitumq;, sonantib. auris,
 Quali uenantes prædas clamore fatigant:
 Hanc finem belli faciet Deus incola cœli.
 Sed magno regi decet omnes sacrificare.

Hæc sunt quæ moneo Assyria Babylone pfecta,
 In Græcos ignis missus, fanatica, cunctis
 Exponens diuina Dei præsignificata *
 Mortali ut generi diuina anigmata pandam.
 Et tamen ex alia patria me Græcia dicit,

Sibyllæ ge-
 nus.

Ex Erythra natam, positiq; pudoris. at illi
 Matre ferent Circe, Gnosto me patre Sibyllam,
 Insanam, falsam: sed cunctis deniq; factis,
 Tum celebris uobis ero: nec me dixerit ullus
 Amplius insanam, sed uatem numine plenam,
 Cui Deus ostendit quæcunq; parentibus idem
 Ante meis, & quæ fuerint, quæ sintq; futura,
 Omnia perdocuit, mentem ueracibus implens,
 Ut mortale genus (uenturaq; quæq; fuerunt,
 Pandens) admoneam. siquidem cum dilueretur
 Mundus aquis, cū uir solus probus exuperauit
 Quidā, quæ per aquas uexit domus eruta syluis,
 Et pecudes, et aues, rursus impleretur ut orbis,
 Eius ego nurus, eius item desanguine nata,
 Cui prima acciderunt, postrema ostēsa fuerunt.
 Hactenus ore meo uera omnia prodita sunt.

LIBER QVARTVS.

De Deo, & diuersis regionis
 bus ac insulis.

Vdi gens Asiæ nimis, Europæq;
 superba,

Hæc quæ mellifono uerissima ua
 ticinari

Ore paro, nostro dictata à numi
 ne magno:

Non oracla quidem dantis mendacia Phœbi.

De Phœbo. Quem dixere Deum, quem falso nomine uatis

Vani

Vani appellarunt homines, sed numine magno
 Flante Dei, quæ non hominū manus ulla dolauit De Deo
 Mutis aßimilem signis, saxoq; politis,
 Nec domus est olli, saxum nec in æde sacratum,
 Voce carens, surdum, mortalibus exitiosum:
 Sed quem de terra mortali lumine non est
 Cernere, metiriq; manu, neq; fingere tactum.
 Omnes qui cernens, à nullo cernitur ipse.
 Cuius in imperio nox est tenebrosa, diesq;
 Lunaq; sideraq; & sol, piscosumq; profundum,
 Tellus, & fluuij, fontesq; perenne scatentes,
 Arborei foetus, uites, animalia, oliuæ.

Hic mihi uerberibus mentē quatit acribus intus,
 Vt tum quæ nūc sunt, tū quæ uentura trahuntur,
 A primo, undecimum donec iam uenerit æuum
 Mortali generi referam certissima. namq;
 Ipse mihi pandens narrauit cuncta. sed audi
 Omnia tu populus, dicit quæcunq; Sibylla,
 Veridicas sancto fundens ex ore loquelas.

Felices hominum illi uersabuntur in orbe,
 Quilaudare Dei supremi numen amabunt
 Ante cibum & potum, freti pietatis amore:
 Omnia qui uisu templa auertentur, & aras,
 Ex lapidum uanas stupidorum pondere moles,
 Sacrifico foedas animantum, quadrupedumq;
 Sanguine: suspicientq; Dei decus unius ingens.
 Nec diram facient cædem: neq; lucra parabunt
 Grandia per surtum, quæ sunt deterrima planè:

Vera pietas.

Nec uetitum alterius cupient scdare cubile:
 Mascula nec turpi maculabunt corpora tactu.
 Atq; horum moresq; pios, uitæq; tenorem (est:
 Haud imitabūtur reliqui, quibus improba mens
 Sed tetrīs illos sannīs, risuq; sequentes,
 Affingent illis dementes crimina falsa,
 Crudeles, ipsi quæcunq; nefanda patrarint.
 Omne hominū genus est monitis accredere durū.
 Sed cum iudicium iam tandem uenerit orbis,
 Censebitq; pios homines Deus ipse, malosq;
 Atq; malos rursus tenebras detrudet ad imas:
 Tum demum noscent quàm flagitiosa patrarint.
 Terra pijs autem nutrix habitanda manebit,
 Dante Deo flatum, uitam, uictumq;. sed hæc sunt
 In decimo penitus seculo omnia perficienda.
 Nunc autem à primo seculo uentura recludam.

Assyriorum
 imperium.

Principiò Assyrij mortalib. imperitabunt
 Omnibus, ætatesq; tenebunt imperio sex,
 Ex quo cœlestis sæuas ob numinis iras,
 Terras atq; homines omnes, urbesq;, profundū
 Obruit æquor aquis, ex eluione redundans.
 Quos Medi tollent tumidi, soliumq; tenebunt,
 Bina quibus tantum procedent secula rerum.
 Nox erit in medio spacio tenebrosa diei,
 Astraq; deficient cœlos, & luna globosa,
 Et tellus magni motus concussa tremore
 Vrbes euertet multas, hominumq; labores,
 Emergentq; maris fundo tunc insula ab imo.

Medorum.

Euphras

Euphrates sed cum manabit sanguine magnus
 Tum Medi & Persæ belli certamine duro Persarum.
 Confligent, & ibi Persis uincens hastis
 Diffugient Medi Tigris trans alta fluenta.
 Fiet & in mundo Persarum summa potestas,
 Aetas una quibus posita est sine principe felix.
 Existent & quas homines odere, male res,
 Conflictus, cædesq; fugæq; & seditiones,
 Excisæq; dabunt arces urbesq; ruinas,
 Græcia cum planū tranabit ad Hellepontum,
 Et tristes Asiæ fastu seret horrida clades.
 Deinde per Aegyptum glebosam, frugiferamq; Ægypti fa-
mes.
 Frugum inimica fames totis grassabitur annis
 Viginti: cum nescio quò subter sola terræ
 Nilus aristarum pater abdet nigra fluenta.
 In Græcos autem ducet rex magnus in armis Xerxes.
 Ex Asia innumeras naues, solusq; liquentes
 Per fluctus pedibus, per terras nauibus ibit.
 Quem bello profugum accipiet miserabilis Asis. 2
 Siciliam uero miserandam, funditus omnem In Siciliam.
 Igneus exuret torrēs, immanibus Aetnæ
 Euomitus flammis, & maxima corruet altis
 Fluctibus absorpta urbs. aget et discordia Græ
 Atq; inter sese bellis immane furentes (cos,
 Multas excident urbes, multosq; necabunt,
 Cum tamen inter eos anceps uictoria ludet.
 Sed cum procedet decimum mortalibus æuum,
 Tum Persæ seruile iugumq; metumq; subibunt.
Porro

Alexander:

Porro autē sceptrū Macedo cum uictor habebit,
 Thebis adueniet tandem expugnatio tristis,
 Inq; Tyro degent Cares, Tyriq; peribunt.
 Totaq; littoreis Samus obducetur arenis.
 At Delus, non iam Delus, delebitur omnis.
 Et Babylon ingens uisu, certamine parua,
 Moenibus ab nimium fidens, spes pascet inanes.
 Baetra colet Macedo: qui uero Baetra tenebunt,
 Et Susas, fugient in Græcos protinus omnes.

* liquida cum Pyramus unda

Italice impe-
rium.

Ad sacram littus profundens insulam adibit.
 Concidet & Sybaris, & Cyzicus, oppida quando
 Labentur magno terra seruente tremore.
 Et Rhodijs clades ueniet postrema, sed ingens.
 Nec semper Macedo dominabitur, occiduumq;
 Surgat ab Italia bellum, cui subditus orbis
 Subdet colla, iugis Italis seruire coactus,
 Procumbentq; tuæ Carthago funditus arces.
 Teq; olim motus, infelix Laodicea,
 Pronam consternet, rursumq; reponet in urbem.
 Tu quoq; te captam miseranda Corinthe uidebis.
 O Lybiæ pingues agri, te terra tremiscens
 Pronam sparget humi, cupiesq; agitata cadendo
 Quærere diuersas fugiens, uelut aduena, terras.
 Armenia & tibi uis instat seruilis ab ipsa
 Italia, magnam quæ numinis eruet ædem.
 Sed cum stultitia freti, pietate repulsa,
 Infandas facient cædes ωγιωωω

Tunc

Tunc ex Italia rex tanquam transfuga, magnus, Nero.
 Perditus, Euphratis fugiet trans perfidus amnem,
 Cum scelus infandum patrarit, matre necata:
 Multaq; præterea, manibus confisus iniquis.
 Et circum sacrum Romanum sanguine multi
 Fœdabunt terram, patrios cum sugerit ille
 Trans fines. Syriam uero Romanus adibit
 Bellator, qui cum delubra cremauerit igni,
 Imbuet horrendam multorum cædibus hastam,
 Et Iudæorum latos populabitur agros.

Vespasianus.

Tunc idem motus perdet Salamina, Paphūq;
 Cum circumfusa Cyprus turbabitur unda.
 Flamma sed Italico postquam succensa furore,
 In cœlum magno torrens ardore feretur,
 Exuretq; urbes multas, hominesq; necabit,
 Aetheraq; implebit fuligo multa, cinisq;
 Et minio similes guttæ labentur ab alto,
 Tunc noscenda uenit cœlestis numinis ira,
 Immeritum quoniam genus occidere piorum.
 Tunc & in occasum uenient certamina belli
 Surgentis, profugusq; uibrata magnus in hasta
 Romanus multis traiecto Euphrate cateruis.
 Infœlix iam non urbem te Antiochia uocabunt,
 Stultitiam propter Italis labere sub hastis.
 Et Scyrum perdet tunc pestis, & aspera pugna.
 Heu Cypre infœlix, te tempestatibus actam
 Iactabit ualidis uasti maris unda procellis.
 Ast Asiæ ueniet permagna opulentia, quando

In his duobus
uerlibus dicitur
nauis.

Que

Quæ Tiberi-
us congeffit,
Nero prode-
git.

Admonitio
ad homines.

Quæ sublata domo prædiuite Roma recondit,
Post alia inde quidem præstabit duplici summa.
At vastans urbes Mæandri ad fluminis undas,
Quæ sunt turritæ per pulchræ depopulabit
Dira fames, fluctus atros Mæander ut abdet.
Verum quando fidem impietas humana sugarit,
Audacesq; homines, uitam uiuendo scelestam,
Improba crudeles facient, infandaq; multa:
Nec modo iustorum rationem nullus habebit,
Sed perdent omnes uesana mente furentes,
Læti flagitijs, manuumq; cruore madentes:
Tunc non iam lentus cuiquã Deus esse putetur,
Sed genus humanum cunctum disperdere magno
Aestu durefcens. ah uos resipiscite stulti
Mortales, magnumq; Deum irritare cauete,
Ponite sed gladios, gemitus, cædesq; nescasq;
Et totum fluuio corpus mersate perenni.
Tum manibus passis ad sidera, præteritorum
Pescite factorum ueniam, sanateq; factis
Impia facta pijs: nam sic Deus ipse uicissim
Consilium uertet, neq; uos excindet, & iram
Sedabit rursus, si uos modo mente coletis,
Qua nil gratius est illi, pietatis amorem.
Sin autem mihi non credetis, & impietate
Capti, cuncta malis hæc auribus accipietis,
Igni flagrabit mundus, signumq; dabunt hæc:
Enses atq; tubæ simul, & sole exoriente
Terribilem sonitum, mugitumq; audiet omnis

Mundus, & exuret terram omnē torridus ignis.
 Hinc genus humanū postquā delerit, & omnes
 Vrbes & fluuios exusserit, atq; profundum,
 Omnia fient hęc mixtus fuligine puluis.
 Omnia sed postquā in cineres collapsa iacebūt,
 Et Deus obruerit tantum qui accenderat ignem,
 Ossaq; cum cinere: orbem tunc iterum Deus ipse
 Qui uero impietate *
 Peccarint, iterum iniecta tellure tegentur.
 Contra iterum in terris uiuent pietatis amici,
 Ipsi dante Deo flatum, uitamq; cibumq;
 Seq; pijs omnes multum debere putabunt.
 O nimum felix, ueniet qui tempus ad illud.

LIBER QVINTVS.

Vnc dicenda mihi lugubria tem-
 pora, fama
 Clara Latinorum, qui post tellure
 repostos.
 Aegypti reges, habituros proxi-
 ma regna,

Post ciuem Pelles, oriens cui paruit omnis,
 Diues & occasus domitori, quemq; Philippo
 Restituit Babylon, demonstrauitq; putatum
 Ammonis falsa Iouis ortum semine fama:
 Assaraci existent de stirpe & sanguine creti,
 Author erit quorum qui Troie diffidit ignes.
 Post reges autem multos, & bellipotentis,

Alexander.

Romani.
Aeneas.

Postq;

Romulus &
Remus.
1. Cæsar.
Iulius.

Postq; seræ geminos capras comedentis, ouesq;
Primus erit regum, cuius capitalis habebit
Litera bis decies, poterit qui plurima bello,
Et numeri formam primam denarij habebit.

Augustus.

Proximus hūc princeps sequitur, quē litera signat
Prima elementorū, horrebit quē Thracia terra,
Et Sicula, et Memphis: Memphis cui causa ruinae

Antonius.
Cleopatra:

Culpa ducum fuit, & mulier seruire rebellis,
Per fluctus elapsa, seret quoq; gentibus ille
Leges, & subiget cūcta. & post tempore longo

Tiberius.

Imperium tradet cuidam, cui prima ualebit
Litera tercentum, qui charum nomen habebit
Fluminis, & Persas, Babylonemq; aggredietur,
Et tandē rigida percellet cuspide Medos.

Gaius.

Deinde notā trini numeri sortitus habebit
Imperium

ἐς δένα ὄς ἐπιτ' ἀρχεῖ νεπέλεν ἐπὶ πρῶτ' ἑνὸν
ἔσεται ἀνάξ. νεῖνος δὲ βαβύτα' ἴσ' ἰωνάου
ἴξ' ἰδὸν ἀποσιπύω' ἀποσὸν ἑνὸν ἀίξας.

Nero.

Quē uero dominū nota quinquagesima signat,
Dirus erit serpens, spirans lachrymabile bellum,
Distentasq; manus perdet suæ originis olim,
Cunctaq; turbabit certans, plebemq; trucidans,
Et permulta patrans, bifidas & diuidet undas,
Et percellet Atho. sed funditus interimetur:
Deinde reuertetur, seseq; Deo equiparabit.

Galba, Otho,
Vitellius.

Sed non esse deum tandem Deus arguet ipse.
Post quem tres reges à sese alterna peribunt.

Hinc

Hinc ueniet quidam magnus, cæsorq; malorum, Vespasianus.
 Quem nota perspicue decies septena docebit.

Filius est huius, nota quem tricesima monstrat, Titus.

Auferet imperium: post quem fatale tenebit
 Imperiū, numeri quem quarti littera signat. (bit. Domitianus.

Hinc quinquagenū numerū uir honestus habe- Nerua.

Quem sequitur, cui dat nota tricenaria nomen, Traianus.

Gallus montiuagus, properās orientis ad arma.

Triste nec effugiet fatum, fessusq; iacensq;

Mortuus externa tectus tellure premetur,

Floris de uento uocitati nomen habente.

Post hunc argento galeatus, nomine ponti Adrianus.

Dictus, regnabit: uir is optimus, omnia noscet.

Atq; hæc, cæruleis sub te insignite capillis

Optime, subq; tuis excellentissime ramis

Omnia tempora erūt. tres rerū summa tenebūt,

Omnibus at tandem potietur tertius ille.

Torqueor infelix, dum tristia fata recordor

Isidi amica ego, quæ diuina oracula pando.

Principio circum ima tuæ lachrymabilis ædis

Mænades augebunt: atq; in manibus sceleratis *

Vna dies ueniet cum tota feretur in arua

Ad sex atq; decem cubitos Aegyptia Nilus,

Abluat ut terram omnem, mortalesq; rigentur,

Et decor, & terræ facies speciosa silebit. (bis:

Memphi uicē Aegypti multū lachrymosa dole- In Mem-

Nam prius imperio terræ dominata potente phim.

Fies uilis, uti de cælo clamet & ipse

E Fulmineus

Fulmineus magna uoce: ô fortissima Memphi,
 Olim mortales inter celebrata superbe,
 Infortunata ærumnosâq; flebis, ut alta
 Immortale Dei cognoscas numen in æthra.
 Fastus ubi tuus est, homines tumidissimus inter?
 In natos etenim quoniam diuinitus unctos
 Es bacchata meos, iustisq; immitis inique
 Vsa, bonisq; uiris: ideo pro talibus ausis
 Talis habenda tibi uestis, pœnæq; luendæ.
 Iam tibi non inter sedes erit ulla beatos.
 Ex astris es lapsa, nefas tibi scandere cœlum.
 Hactenus Aegypto Deus hæc me dicere iussit
 Tempus ad extremũ, quo gēs humana futura est
 Pessimâ, sed durantq; maliq; malũ opperiantur,
 Iram immortalis cœlestis & alitronantis,
 Proq; Deo lapides & ficta animalia multa
 Relligione colunt, trepidi, diuersaq;: quorum
 Non ullus sermo, mens nulla, auditio nulla est.
 Singula nec mihi fas uerbis simulachra referre
 Mortali fabricata manu. quos namq; creauit
 Humanæq; manus labor, ac industria mentis,
 Accepere deos, stulti, saxo' ue, uel auro,
 Aere, uel argento factos, ligno' ue dolatos,
 Exanimos, surdos, conflatos ignis in æstu.
 Fecerunt illis frustra *
 Opprimitur Thmuis et Xouis: consiliumq;
 Hercules atq; Iouis frangetur, Mercurijq;
 Te quoq; Alexandria alitrix celebris *

In simula-
 chrorum cul-
 tores.

Non

Non capiet bellum non *

* Quæ fecisti ante superbe

Diu taciturna eris & reditus tempus

* Nec tibi iam suavis potus fluet

*

*

*

Vastabitq; tuam terram uir pessimus omnem,

Sanguineq; inficiet, diris & cædibus aras,

Barbarus, immanis, rabie demente tremendus,

Ingêtesq; tuæ structuræ stragis acervos.

Tunc eris urbs olim felix, tunc plena laborum,

Plorabitq; tuis Asta omnis compta uenustis

Turpe caput donis, ad terram prona cadendo,

Cui uero Persæ contingent, bella mouebit

Aegypto, occisisq; uiris prædabitur omnem

Victum. et rex Cissis missus diuinitus illi,

Vt sic tertia pars maneat mortalibus ægris.

Ipsæ ex occasu saltu ueloce uolabit,

Terram desolans & uastans funditus omnem.

Sed cum terribilis multum dirusq; ualebit,

Iamq; beatorum ueniet populetur ut urbem,

Rex quidam fortis missus diuinitus illò

Omnes excindet magnos regesq; uirosq;.

Sic hominum finis existet deinde perennis.

Heu misero tibi cor, quid me narrare laceſsis

Aegypti miserum multo sub principe fatum?

I genus ad stultum Persarum solis ad ortus,

Illis declara, quid' nam sit deinde futurum.

Diluuiū immittent Euphratis fluminis undæ,
 Et Persas perdent, & Iberos, & Babylonas,
 Massagetasq; armis claros, atq; arcub. omnes.
 Tota Asia igne ardens æquor stillabit adusq;
 Pergamus insignis quondam, succisa peribit.
 Desertamq; homines Pitane, uastamq; uidebūt.
 Lesbos tota petet fundum, penitusq; peribit.
 Smyrnaq; per præceps prolabens flebit: et olim
 Quæ fuit insignis fama, celebrisq; peribit.
 Bithynij patriæ flebunt incendia terræ,
 Et Syriæ magnæ, Phœnicesq; arbore crebræ.
 Eheu te Lyciam, tibi quot molitur acerba
 Omnibus in miseram terram uadentibus ultro,
 Ut fleat ob motum tristem, latices & amaros
 Expers unguenti Lycia, id quod oleuerat olim.
 Et Phrygiâ grauis ira manet, constante dolore.
 Propter quem Iouis iuit eò Rhea, māsit & illic.
 Barbara gens ab eo Pontus, Tauriq; peribunt,
 Et Lapithas ad humum prostratos dispoliabit.
 Theßalicos fines undosum flumen, & altum,
 Peneus perdet, auens homines auellere terræ.
 Eridanus formas dicens generare ferarum.
 Græcos uexabunt, miseros bis terq; poetæ,
 Nerc. Quando ex Italia processum ruperit Isthmi
 Magnæ rex magnus Romæ, similisq; deo uir,
 Iuppiter (ut perhibent) quæ de Iunone creauit,
 Mellea qui dulci modulamine carmina fundens
 Per

Per cœtus, perdet multos, miseramq; parentem,
 Ausugiet † Babylone malus rex, horribilisq; id est Roma.
 Quem male mortales omnes odere, boniq;
 Cum tot ob occisos, tum cæsa matre scelestum,
 Coniugibusq; parum fidum, paruisq; creatum.
 Et Medos autem reges, Persas & adibit,
 Quos primos cupijt, decus & quis conciliauit,
 Inuisæ genti mala commentando per illos.
 Sustulit et templum diuinitus ædificatum,
 Et ciues igni miseros combussit, eoq;
 Scandentes populos, quos iuste concelebrauit.
 Hoc etenim tremuit rerum natura creato,
 Et reges periere, potestas mansit in illis.
 Perdiderūt magnāq; urbē, populūq; bonorum.
 Sed cum astrum statō magnū lucebit in anno,
 Quod solū perdet terrā omnē propter honorē
 Ipsi Neptuno primum posuere marino,
 De cœlo ueniet sidus magnum in mare magnū,
 Altumq; exuret pontum, atq; ipsam Babylonem
 Italiæ terram, per quam periere frequentes In Romam.
 Sancti Hebreorum fidi, delubraq; uera.
 Sed tamen & duros patiere scelesta labores,
 Præmia digna tuis factis, desertaq; in omne
 Tempus eris, tempus deserta manebis in omne,
 Osa solum proprium, quia delectata ueneno es.
 Mater adulterij, marium teterrima nutrix
 Cōcubitus: urbs mollis, iniqua, scelesta, nefanda.
 Eheu urbs terræ prorsum impurata Latine,

Menas uiperea, ad ripas uiduata sedebis,
 Teq; suā uxorem Tiberis lachrymabitur amnis.
 Impius est animus tuus & cor cade cruentum.
 Nescis quid possit Deus, & quid cogitet; atq;
 Sola (inquis) ego sum, non sum superabilis ulli:
 Nunc Deus æternus disperdet teq;, tuosq;,
 Nec super ulla tui in terris monimēta manebūt,
 Ut quōdā, magnus tibi cū Deus auxit honores.
 Sola scelestā mane, & flagrantibus indita flāmis
 Tartareas habita sedes inamabilis Orci.

Nunc Aegyp̄te tuos iterū deploro dolores.

In Mem-
 phum.

Memphi laborū autor σέ τε πλοσθεῖσα τένοισι
 In te pyramides audaci uoce loquentur
 Python urbs olim geminae urbis condita iure,
 Tempus in omne sile, ut finem des improbitatis.
 Triste scelus, menas lugubris, sceta dolore,
 Anxificis fletura malis, uidua omne per euum,
 Annosa effecta es mundum tu sola gubernans.
 Verūm quando super sordenti uestiet album
 Barce uestitum, nolim tum nata fuisse.

In Theben.

Thebe quid facta est tua tanta potentia? dirus
 Perdet homo populum; tu pullo induta colore
 Lugebis sola infelix, & præmia digna
 Accipies factis, quæcunq; scelestā patraſti.
 Cernenturq; tui planctus, ignara pudoris.
 Syenen perdet uir magnus: uiq; subacta
 Teubaris Aethiopum nigris habitabitur Indis.
 O Lybie fletura, quis enarret tua damna?

Quis

Quis te autē Cirene hominum miserabile flebit?

Non unquam deerit tristis tibi perdita luctus.

In Gallis auro locupletibus, atq; Britannis, In Gallon

Oceanus multo resonabit sanguine plenus:

Quippe Dei natis ipsi quoq; damna tulerunt,

Tum cum Sidonijs rex Phœnix Gallica multæ

Agmina de Syria deduxit, teq; peremit.

Ipsa Rauennaq; ad cædem dux extitit. *

Præstantes animi Aethiopes, Indi; pæuete. In Aethio-
pes & Indos:

Cū perstringet enim capricornu circulus axis,

Taurus & in geminis medio uertetur olympo,

Et uirgo ascendens, & zonæ tectus amictu

Sol frontem ductor totū peragrabit olympum,

Ardore ingenti flagrabit ab æthere tellus,

Astrorumq; nouum certamen surget, ut omnis

India & Aethiopum tellus consadat in ignes.

Tu quoq; deplora tua tristia fata Corinthe: In Corin-
thum.

Nam cum tergeminæ uoluendo stamine Parcæ

Nentes deducunt fallaciter ausugientem,

Ad sortes Isthmi sublimem, dum uideatur

Omnibus is, ferro qui rupem ruperit olim,

Vastabitq; tuas late fataliter oras:

Nam Deus huic uni uires dedit efficiendi,

Quæ potuit regū cunctorū nemo priorū. (Ius,

πρωτα μέρ ἐν τρισῶν κεφαλῶν σου παλαιά ἢ πρῶ-

τηνοῦσάμενος μεγαλύτερς ἐτέροις δώσει σπάσσει δὲ,

Regis ut infandi comedātur membra parentum.

Nāq; manent cūctos homines cædesq; metusq;.

Hic diuina-
ui.

Propter magnā urbē, et populū uirtutis alumnū,
 Prouida quem semper durantem cura tuetur.
 Inconstans, peruerse, malis circumdate fatis,
 Principiumq; mali, mortalibus exitus ingens,
 Quem natura malis fatis insensa creauit:
 Triste nefas, dirum, monstrū mortalibus ingens:
 Quis tibi quis bene uult? quis nō irascitur intus?
 In te quis uitam amisit rex præcipitatus:
 Omnia turbasti miserē, sentina malorum,
 Et per te pulchri nutauit machina mundi,
 In lites nostras, hæc mobilis obijce forsan.
 Quo pacto dicis tibi persuadebo? quod in te
 Si quid rependo, dico. solis iubar inter
 Mortales olim clarum fuit, irradiante
 Lumine concordi uatum: totiq; suauem
 Humano generi diffundens lingua liquorem
 Extitit, & pergebat, & omnibus orta dies est.
 Ergo summorum uilissime causa malorum,
 Aduenient illis gladius, luctusq; diebus,
 Principiumq; mali mortalibus exitus ingens,
 Quem natura malis fatis uitiata creauit.
 Tristem audi famam, pestis mortalibus atrox.
 Verū cum bellis iam Persica terra carebit,
 Et peste & gemitu: tunc illo tempore uiuet
 Iudæūm diuū genus, & cœleste, beatum,
 Qui terræ medijs habitabunt finibus urbem
 Diuinam, & magnis ambibunt moenibus usq;
 Ad Ioppen, celsas tangentes culmine nubes.

Non

Non iam terribili sonitu tuba bella ciebit,
 Non hostes manibus furiosis interimentur,
 Sed statuēt mundo præclara trophæa malorum.
 Existetq; olim quidam uir ab æthere præstans,
 Cuius frugifera distendit in arbore palmas
 Optimus Hebræus, licuit cui sistere solem,
 Clamando pulchris uerbis, castisq; labellis.

Iofua.

Desine iam mentē cruciare, & pectora curis, Ad Iudæam,
 Diua genus, summē locuples, optate Deo flos,
 Lux bona, delubrum uenerabile, germē amœnū,
 Vrbs elegans, Iudæa uenusta, & laudibus alma.
 Persica nō deinceps Græcus bacchabitur arua,
 Impurus, diram qui fert in pectore mentem.
 Sed nati multum decorabunt egregij te,
 Et modulata sacris dicent tibi carmina linguis,
 Omnigenisq; Deo sacris, precibusq; litabunt.
 Ex paruisq; malis quicunq; tulere labores,
 Multo plura malis iusti bonā læta tenebunt.
 At mali, in æthera qui linguam iecere scelestam,
 Dediscent inter sese maledicta referre,
 Seq; abdent, donec fiat mutatio mundi.
 Igneus existet uerò de nubibus imber,
 Nec iā homines pulchras carpēt telluris aristas:
 Nec satio prorsum fiet, nec aratio, donec
 Norint mortales numen quod cuncta gubernat,
 Aeternum, neq; iam morti subiecta colantur,
 Aut canis, aut uultur. quorū mōstrauit honores
 Oribus Aegyptus stultis, fatuisq; labellis.

E 5 Sancta

Sancta sed Hebræis erit, & feret omnia tellus,
 Et derupe fluent latices, linguaq; suaues,
 Omnibus & iustis lac immortale scatebit.
 Quippe quibus genitore Deo, præstanteq; solo
 Fretis magna fuit cordi, pietasq; fidesq;.

In Agam. Verum quid tandē sapiens mihi suggerit hæc
 Te te Asia infelix tristi deploro querela, (mens?
 Ionumq; genus, Carumq; auroq; scatentum
 Lydorū, heu Sardis, heu multū Trallis amœna:
 Eheu Laodicea, urbs pulchra: peribitis ergo
 Motibus euersæ terræ, puluisq; redactæ.
 ἀσία τῆ διανοφερῆ λυδῶν τε πολυχρῶσων.

In Ephesi fa- Ast Ephesi structum Dianæ nomine fanum,
 Motibus & uasto subter mare fidet hiatu,
 Præceps, ut naues rumpunt si quando procellæ.
 At lachrymas Ephesus recubās ad littora fundet
 Et q; erit nusquā templum gemebūda requiret.
 Tum Deus indignās æternus, in æthere degens,
 Fulmine præcipites sceleratos desuper uret.
 Proq; hyemis glacie fiet tunc temporis æstas,
 Tunc homines placida tandē requiete fruuntur.
 Nam pater omnipotens sceleratos eruet omnes,
 Fulgureq; & tonitru, flagranteq; fulmine diras
 Exercens iras, & delens flagitiosos,
 Terraq; defunctos plures ostendet arenis. (gum
 Nā ueniet quoq; Smyrna, suum plorādo Lycur
 Ad portas Ephesi, porrò magis ipsa peribit.
 Cuma. Cuma autē demens cū tactis numine lymphis,
 In

In manib. diuūm, sceleratorumq; uirorū (ceps,

Deiecta, haud tantū saltabit in aethera dein-

Verum in Cumæis remanebit mortua lymphis.

Tunc aduersa simul degentes perpetientur,

ἐκδιδοὺσιν σπουδαίου ἔχου ἀνθ' ὧν ἐμύθησε.

Nā genus inuisum Cumanū, gēsq; proterua est.

Hinc postquā in cineres fuerit mala terra reda-

Lesbus in Eridanū per secula tota peribit. (*Ἔτα,* Lesbus.

Eheu te Corchera uenusta urbs, desine luxum. Corchera.

Solaq; diuitijs Hiera ὀσπaciōsa potita, Hiera.

Sede quidem multi luctus potiere cupita,

Complanata iacens ad flumina Thermodontis.

Petrosa et Tripolis Mæādri ad fluminis amnē, Tripolis

Nocturnis undis repleta in littoris ora,

Omnino perdet diuinum consilium te.

Ne me uicinam Phœbi uastare uolentem

Terram *

Miletum mollem delebit fulmen ab alto, Miletus

Accepit quoniam Phœbi fallacia dicta,

Consiliumq; uirūm prudens, curamq; sagacem.

Parce ὀσνniparens teneræ terræ, atq; feraci,

Iudææ magnæ, tua quo decreta feramus. In Iudæam.

Hanc etenim primā nouit per munera numen,

Vt uideant omnes diuino munere primam

Mortales hanc esse, Deo præcellere dante.

Infelix aueo spectare negocia Thracum, In Thracas.

Et murum bimarem per pulueris aera plenum,

Fluminis in morem piscoso gurgite ferri.

Helle

Helleſpon-
tus.
In Macedo-
nas.

Helleſponte cheu, uafſtabunt Aſſyrij te,
Pugnaq; teq; tuasq; euertet Thracia uires.
Rexq; Macedonios Aegypti depopulabit.
Robur & imperij peruertet barbara pubes.
In Piſidis Lydi, Galatæ, Pamphylij, omni
Cum populo armati, certamen triſte tenebunt.

In Italiam,

Italia inſœlix, deſerta, inſleta manebis,
In terra uiridi, in ſaltum ſyluamq; redacta.
ἔγρα δὲ αἰθέρος οὐρανὸς ἐγρὸς ἕως ἑσπερ
Diuinam uocem ritu exaudire tonitrus.
Iam non exiſtent flammantia lumina ſolis,
Lumine nec claro ſplendebit luna deinceps.
Cum Deus extremo regnabit tempore: uerum
Omnia per terras caligo nigra tenebit,
Atq; homines cæci, plangorq; furorq; ferarum
Tempore erit longo tunc, cognoscatur ut ipſe
Rex Deus, omnia qui cælo ſpeculatur ab alto.
Nec uerò tunc ipſe ſuos miſerabitur hoſtes,
Agnorūq; ouiumq; greges, uitulos & opimos
Maclantes, uitulos magnos, & cornibus aureis,
Exanimis rebus, diuiſq; ex marmore factis.
Quod fas eſt, iuſtisq; placet, ſapientia habetor,
Ne Deus æternus ſuccenſens deleat olim
Omne genus, uitāq; hominū, ſtirpemq; neſandā.
Æternus genitor, ſapiens Deus uſq; colatur.

Sub lunæ finem poſtremo tempore bellum
Ingruet inſanum, fallax, ac inſidioſum.

Nero.

Matris & occiſor quidam de finibus orbis,

Vir

Vir fugiens ueniet, spirans immane, fremensq;
 Omnes qui terras uastabit, & omnia uincet,
 Ante hominesq; omnes prudenter cūcta uidebit,
 Propter quā perijtq;, & protinus auferet ipsam.
 Et multos homines perdet, magnosq; tyrannos,
 Exuretq; omnes, alius faciebat ut olim.
 Rursus & attollet collapsos æmulus idem.
 Ast ex occasu nascentur plurima bella,
 Per tumulosq; cruor rapidos manabit ad amnes.
 Atq; Macedonia stillabit bilis in aruis
 Auxilium occasus quærens, regiq; ruinam.
 Tunc tempestatum perstabunt flamina terram,
 Infaustoq; solum bello replebitur eius,
 Inq; homines ignis de cœli depluet oris.
 Ignis, sanguis, aquæ, fulmen, nox ætheris atra,
 Et belli clades, atq; in caligine cædes.
 Et reges omnes perdet simul, eximiosq; .
 Sic belli exitium capiet miserabile finem.
 Nec quisquam gladijs aut ferro belligerabit
 Post ea: nec telis, quæ deinceps esse nefas est.
 Sed sapiens populus gaudebit pace superstes,
 Auersa expertus, letis ut deinde fruatur.
 Matrum cæsores, animos cohibete feroces,
 Audacesq; manus, qui fœdos instituisstis
 Concubitus olim puerorum: prostibulisq;
 Quæ fuerant castæ, meretrices prostituisstis,
 Flagitijs uictas, & fœdæ sollicitatas.
 In te nam mater nato commixta scelestè est,
 Concu-

2
Ad Romanos

Concubuitq; suo genitori filia sponsa.
 In te etiam miserum reges os commacularunt,
 In te homines pecudum coitū inuenere nefandi.
 Deplorata sile, scelerata, urbs luxuriosa.
 Non iam perpetuo seruat as fomite flammās
 Virgineæ inuenient in te, diāsq; puellæ.
 Exincta est isthic ædes peramabilis olim,
 Tum cum præcipitem flāma superante secundā
 Vidi labentem manibus crudelibus ædem,
 Aedem perpetuò florentem: numine templum
 Augustum, à sanctis structum, semperq; futurū,
 Ipsius ex animo speratum, & corpore. quippe
 Numen ab obscura terra non segniter ornat.
 Nec lapides apud hos opifex fabricauit acutus,
 Nec saxum mundi cultum est errore, uel aurū.
 Sed magnum patrē cunctorū, quos Deus afflat,
 Sacrificando Deum coluere, sacrisq; litando.

At nunc quidam rex ignobilis atq; scelestus,
 Præstantum numero magno comitante uirorū
 Venit, & hāc prostrauit, inextructāq; reliquit.
αὐτὸς δ' ὠλεῖτο χέρσιν αὐτῶ ἀβανάρτω ἐπιβὰς γλῶ.
 Necdum tale fuit signum mortalibus ullum,
 Ut magnam urbem alij uideantur diripuisse.
 Venit enim cœli uir ab alta sede beatus,
 In manibus gestans diuino munere sceptrum,
 Omnes qui pulchre uicit, retulitq; bonorum
 Diuitias ipsis, quas diripuere priores.
 Atq; solo cunctas urbes multo cruit igni,

Et dedit in flamas populos hominū ante malo-
Præcipueq; Deo dilectam reddidit urbem (rum-
Et sole & stellis & luna splendidiorem.

Illic ornatum posuit. tum condidit alnum
Corporeum pulchrū templū, turrimq; sub auras
Multis in stadijs magnam produxit, & amplā,
Ipsas tangentem nubes, cunctisq; uideendam:
Omnes ut iusti uideant, omnesq; fideles,
Splendorem æterni, spectacula dulcia, patris.

Ortusq; occasusq; Dei celebravit honores.
Nō etenim deinceps mala sunt mortalib. ægris.
Furta uel coniugij, in pueros uel probrosa libido:
Aut cædes, turbæ uel: sed est lis omnibus æqua.
Ultima sanctorū sunt tēpora: namq; ea condit
Altitonans, opifex templi super omnia magni.

Eheu te Babylon soliu aurea, & aurea plātas,
Annosa ô regina, orbem quæ sola gubernas,
Urbs olim magna, et celebris, nō amplius aureis
Mōtibus, Euphratis liquidas residebis ad undas:
Tempore sternēris motus, ut cuncta domares,
Parthi fecerunt acres. os comprime fœda
Gens Chaldaeorum: ne cura, ne uel rogato,
Quo pacto Persasq; reges, Medosq; domabis.

ἔτι νεκρὰ γὰρ τῆς οὐκ ἀρχῆς ἡς ἐσχερ ὀμνησά,
ἔτι πάλιν πένθησασα, καὶ ἀσπίδι θητεύοντα,
τοὺς ἀγροὺς ἢ ἀντὶ βασιλῆος φρονέουσ' ἔτι κρείσσει
ἢ τὴν ἰσὺν ἡγείσῃ, ὧν ἔτι νεκρὰ λυτὰ πένθησασα.

Proq; malis uerbis pœnas dabis hostibus acres.

Porro

In Babylo-
nem.

Porro siccus erit postremo tempore pontus.
 Tum nec in Italian uadent per cærule naues.
 Tunc Asia illa ferax rerū, redigetur in undas.
 Cretaq; cāpus erit: feret & mala tristia Cyprus.
 Et Paphus ut sapiat, patietur tristia fata.
 Et Salamina urbē magnā, mala tristia passam *
 Tunc erit infelix, sterilisq; in littore tellus.
 Cypria non pauca uastabunt arua locustæ.
 Spectandoq; Tyrum mortales flebitis ægri.

Phœnice, grauis ira tibi est uectura ruina,
 Ut uerè plorent casum Sirenes acerbum.
 At quinto seculo, cum clades desinet olim
 Aegypti, reges cum miscebuntur iniqui,
 Omnigenæ gentes Aegyptumq; aggredientur:
 Inq; Macedonia, Lycijsq;, Asiaq; tumebit
 Exutiale, & humum sparsurum sanguine bellum:
 Quod Romæ reprimet rex, occiduiq; potentes.

In Asiam:
 Hinc postquā hybernis niuib. iā defluet aer,
 Et fluuij ingentes, & maxima stagna rigescunt,
 Protinus inuadēt Asiæ oras barbara turba, (cas.
 Et duros perdent, quasi sint sine robore, Thra-
 Tunc homines mœsti uescētur carne parentum,
 Et tales epulas, fame sic urgente, uorabunt:
 Præbebitq; feris mēsam domus omnis, & ipsæ,
 Et uolucres passim mortales dilacerabunt,
 Oceanusq; (malū) fluuiio fundente, rubebit
 Sanguine stultorū, reuolutaq; corpora merget.
 Sic demum parua tellus requiete fruetur, . Vt

Vt numerusq; uirum, matronarumq; sciatur.

Innumerum uero flebit gens dura sub orbis

In occidentales.

Occidui finem, ne rursus ascendere possit,

Oceani remanens ut persundatur ab undis.

Nam multorum hominum uidit commissa nefanda.

At magnum coelum nox circumfusa tenebit,

Obducetq; cauum nigror densissimus orbem.

Rursum deinde bonis ostendet qua sit eundem

Lux diuina uiris, qui laudauere Tonantem.

Isithea infelix Nili remanebis ad amnem

Sola suras mœnas, permixta Acherontis arenis:

Fama nec ulla tui toto remanebit in orbe.

Tuq; Serapi sedens in saxis multa dolebis,

In Serapim.

Magnaq; in Aegypto infelice ruina iacebis.

Quiq; per Aegyptum studuere tibi, acriter om-

Te flebunt: sed quis illæsa in pectore mæs est, (nes

Noscent te nihil esse, Deum quicumq; celebrant.

Deq; sacerdotum numero quidam uir amictus

Lino, Agedum (dicet) delubrum constituamus

Onias, Onize pontificis filius. Ioseph. Ant. 13.

Formosum uerumq; Dei, prauosq; parentum

Mutemus ritus, factos cretaq; petrisq;

Qui coluere deos, stulti, festisq; sacrisq;

Mutemus mentes: celebretur carmine nostro

Aeternus genitor, percuntis nescius æui,

Rex uerus rerum cui summa potentia, semper

Magnus, quiq; animas fecit, nutritor earum.

Tunc et in Aegypto templum uisetur & ingens,

Et castum, quod sacra feret coniuncta Deo gens.

F

Aeter-

SIBYLLINA

Aeternamq; dabit Deus illis ducere uitam.
 Sed cum desertis impura gente Tryballis
 Aethiopes *αἰώνος ἀγροῦντες ἐλπίτε ἀγρόθυτοι*
 Incipient cladem, quo fiant postera cuncta.
 Nā templū tollent, q; magnū Aegyptus habebit.
 In terrasq; Deus duram illis depluet iram,
 Ut pereant cunctiq; mali, cunctiq; nefandi.
 Nec penitus deinceps parceretur finibus illis,
 Quod non seruauere, Deus quod tradidit ipsis.
 Ipsa minas solis uidi splendentis in astris,
 Nec non ex saeuas iras in fulgure lunæ.
 Sidera parturiere, Deo certare sinente.
 Nam longæ pugnam flammæ pro sole serebant.
 Lucifer instabat pugnae,urgens terga leonis.
 Est etiam lunæ mutata ærumna bicornis.
 Percussit iuuenis tauri neruum capricornus.
 At reditum rapidè capricorno taurus ademit.
 Orionq; iugum summotum sede remouit.
 Et uirgo gemino mutauit in ariete sortem:
 Abdita pleias erat, zonamq; draco ipse negauit.
 Pisces immersi cinctum subiere leonis.
 Cancer non mansit, namq; Oriona timebat.
 Scorpius in caudam subiit, præstante leone,
 Elapsus canis est flammato solis ab igne,
 Luciferi uires accendit aquarius acres.
 Commotum cœlum pugnantes perculit ipsum,
 Iratumq; ipsos in terras præcipitauit.
 Sic uada ad Oceani deiecli proinus omnem
Terrano

Terram incenderunt. mansit sine sidere cœlum.

LIBER SEXTVS.

Eterni magnum natū cano pe. De Christo,
 flore ab imo,

Cui solium genitor tribuit su-
 premus habendum,

Nondū progenito. siquidem
 de corpore duplex

Extitit. est autem perlutus fluctibus annis
 Iordanis, glauco cuius pede uoluitur unda.

Ex igne ex primo primus Deus, ὅσση καὶ ἰδιώ
 πνευματικὴ γινώσκοντες λευκαῖς τῆς ἐξ ἡσασε καλεῖται.

Flos autem purus florebit, cuncta serenans,

Ostendetq; hominum generi callesq; uiasq;

Cœlestes. omnes sapienti uoce docebit.

Iustitiam tradet, populū alliciendo uel hostem,

Cœlestis iactando genus laudabile patris.

Pacabit fluctus, à morbis eruet egros:

Vitam defunctis reddet, pelletq; dolores.

Et panis de fonte hominum satias erit uno,

Cum domus effundet stirpem Dauidica, cuius

In manibus totus mundus, tellus, mare, cœlum.

ἀσφαλιστὴ δὲ ἐστὶ ἡσὶς οἰοῦντες τῶν πρῶτα φανεῖται

ἐν δόξῃ αὐτῆς ἀλλήλων τῶν λευκῶν δὲ οὐ γεννηθούσα.

Tempus erit, cum spe tellus gaudebit alumni.

At solam Sodomæ tellus mala dira manent te.

Namq; Dei, male sana, tui te notio fugit,

In Hierosoli-
 man.

Sensibus humanis ludentis : nempe coronant
 De spinis illi posuisti, iniuria maior
 Quo foret: & potum sudisti fellis amari.
 Ergo tibi strages ingentes spiritus edet.
 O lignum foelix, in quo Deus ipse pependit.
 Nec te terra capit, sed cœli tecta uidebis,
 Cum renouata Dei facies ignita micabit.

EX LIBRO SE
 primo.

Hæc confusa
 sunt, quorum
 pars est in li-
 bro primo.

Rbes inter eris prima, & te pri-
 ma necabit

Orba uiris, uerū non uictus ul-
 lius expers.

Dele natabis tu, perq; undas mo-
 bilis ibis.

Cypre maris uerò te uxoriam diruet unda.
 Sicilia exuret te, qui in te exæstuat ignis.
 Nec uitare Dei terrorem inamabilis unda.
 Noe quidem uenit fugiens ex omnibus unius.
 Nabit humus, nabūt montes, innabit et æther.
 Omnia fluctus erit, perdentur & omnia fluctu.
 Sed uenti ponent, atq; ætas altera surget.

In Phrygiã.

O Phrygia, in summas ūdas tu prima micabis,
 Prima Deum uero pulsa pietate negabis,

In Aethio-
 pes.

Gratificans alijs simulachris per dita, quæ te
 Perdent, infelix, multis uoluentibus annis.
 Aethiopes miseri, lugubria funera passi,
 Cædentur

Cædentur gladijs tremefacto corpore duris.

Aegyptū pinguem, quæ semper floret aristis, In Ægyptū.

Quam refruens ebriat septeno flumine Nilus,

Mutua civilis prædatio. deinde repente

Eijcient non diuum homines mortalibus Apim.

Eheu Laodicea, Deum neq; uideris unquam,

Et falsum dices audax, καύσει δέ σε νῦμα λουοισι

Ipsè Deus magnus genitus, qui sidera multa

Efficiet, mediumq; axem suspendet in æthra,

Ingentemq; metum statuet mortalibus, altam,

Vndiq; quā multo circumdabit igne, columnam,

Cuius sparsò homines perdentur rore nocentes.

Nam communis erit rex olim tempus, ibiq;

Placabunt homines numen, neq; tristia damna

Sedabunt: quorum domus est Dauidica causa.

Conciliauit enim solium Deus ipse, deditq;

Ipsi. sub pedibus uerò Genij dormibunt,

Quiq; pyras monstrāt, etiā q; flumina monstrāt,

Quiq; urbes seruant, etiam qui flamina mittunt.

Sed multos homines inuadet uita molesta,

Insinuans animis, humanaq; pectora mutans.

Sed de stirpe nouū cū germē lumina soluet (σήμε

τινὸν ἡμεῖς ἢν ποτὲ πᾶσα τροφὴν διέδωκεν περὶ σ

ναὶ τὰ μὲν ἀμφὶ χεῖρας ἔσται πλεον ἀλλ' ὅταν

Cū gens Persarū regnabit bellipotentū, (ἄλλοι

Protinus existent, ob sponsarum improbitatem,

In sandi thalami nam natum mater habebit,
 Inq; uicem natus peccabit coniuge matre.
 Filia succumbens patri (qui barbariei
 Mos est) huic faciet somnos. sed posterus ipsis
 Romanus maior exurget cuspide multa,
 Multamq; humano fix dabunt sanguine terram.
 Tunc Italus fugiet bellator cuspide uictus,
 Cælatumq; auro florem in tellure relinquent.
 ἐν τρομολόοντα φέρουσι αἰεὶ σημεῖον ἀνάγκης.

In Troianos. Porro tempus erit, cum fatis tota sinistris
 Ilias haud nuptū, sed cōbibet improba bustum.
 Atq; ibi plorabunt nymphæ miserabile, quando
 Non nouere Deū, sed semper tympana pulsu
 Tangere, semp eis crepitacula plaudere cura est.
 In Colopho- Fata require tibi Colophō grauis imminet ignis.
 nem. Theßalia infelix nymphis: non amplius aut te,
 In Theßaliã. Aut cinerem cernet tellus. nam sola natabis
 A terra fugiens, ò ærumnosā, relicta.
 Et præbebis eis belli uilissima sordem,
 Et rapidis fluuijs, & duro diruta ferro. (tis
 O miserāda Corinthe, grauis certamine mar
 Circundaberis, & uos mutua uulnera perdent.
 τῆρε σὺ δὲ ἡλίνα λήψη μόνυ, ἐνσεβέωργαζ
 ἀνδρῶν χάρις εἰς ὀλίγη φανίσει διόισει
 ἀσσύρη νοίλη φοινίκων ὑπατορ ἀνδρῶν.
 οἷς ἐπερευγομένυ νεῖραι βάρη * τὰς ἄλμυ
 Non nosti miserandatum, quem proluit olim
 In Iordan Deum *

ἐν τριτάτοις καὶ ἐπὶ τῶν πνεύμα πολλῶ.

Qui prius & terra fuit, & stellantibus oris, Christus.

Factus uoce patris princeps, & flamine sancto.

Corpus & indutus celer in patris euolat ædes.

At magnum cœlum tres turres condidit illi.

In quo nunc habitant genitrices numinis almæ,

Spes alacris, pietas dulcissima, religioq;

Non auro gaudens, non argento, sed honestis

Cultibus humanis, sacrisq;, & pectore iusto.

Vt uero facias magno, aeternoq; Tonanti,

Vera factus.

Augustoq;, sacrum, non thuris in igne liquefcet

Mica tibi: nullus cultro maculabitur agnus:

Sed consanguineo cœtu stipante tuorum,

Agrestes captas in cœlum lumina tendens

Mittes cū precib; uolucres: lymphæq; liquorem

Igni libabis puro, sic uoce locutus.

Qui te progeniuit uerbū castis pater undis (crē.

Mitto pater, referat properē quæ uerba, uolu-

πάριων τὸν βόωσιμα δι' οὐ τὴν εἰς ἐξφαίνουσ.

Nec portam claudes, si quis tibi uenerit hospes

Indigus, ut fame se defendas, pauperieq;:

Sed caput illius sumpta conspergito lymphæ.

Terq; tuum uenerare Deum, sic uoce profatus.

Non amo diuitias, tenuisq; aliquando uicissim

Accepi tenuem, pater accipe uota secundus.

ἐυχαμένω δώσει σοι, ἀπήγαγεν ἐν τότε δὲ ἀνήγ

μὲν θλήψεις με θεοῦ ἱερὸν σέβας. ἐν δὲ δίναιον

ἄγνόν ἀδούλωτον περὶ γένναμ ἐλεχθέν *

Confirma miserum mihi cor pater, intueor te,
Inuiolatum te quem non fecit manus ulla.

In Sardo.

Sardo nūc grauis, in cineres conuersa iacebis,
Insula iam nec eris, decados cum uenerit æuum.
Nautaq; te nusquam existentē quæret in iudis,
Alcyonesq; tuum flebunt lachrymabile funus.

In Mygdonien.

Aspera Mygdonie, specula insuperata pro
Omnem per seriem seclorū tota senesces, (fundi,
Perdita feruenti uento, lymphata dolore.

In Galliam.

Gallia, difficiles quæ montibus accolis alpes,
Omnis arenarum cumulis operibere. nec iam
Fruges, aut segetes paries, herbas uel: sed omni
A populo deserta, gelu glaciēq; rigebis
Aeternum, culpamq; lues quam perdita nescis.

In Romam.

Roma ferox animi, post fracta Macedonis arma
Fulgure perstringes cælum. sed te Deus omni
Robore priuabit, cum firma uideberis esse
In primis. at tunc tibi talia uociferabor.
Perspicuum periens olim clarumq; sonabis.
Plura quidem dictura tibi sum Roma deinceps.

At nunc te Syria infelix miserabile ploro.
Thebæ incōsultæ, uobis sonus horridus instat
Vocalis litui: uobis sonitum tuba tristens
Emittet, terramq; perire uidebitis omnem.
Eheu infelix, eheu mare perfidiosum,
Omne uorax ignis te perdet: tu sale gentes.
Tantus enim terris insaniet ignis, aquæ uis
Quanta fluit, terram delebit funditus, uret

Montes,

Montes, siccabit fontes, fluuiosq; cremabit.
 Mundus erit iam nō mundus, populiq; peribūt,
 Heu miseri ardentēs, & cœlum suspicientes,
 Cœlum non astris rutilum, sed ab igne laborans.
 At non perdentur subito: sed corpora sensim
 Tabescent, animi totos urentur in annos.

ἀπὸ τοῦ ἀποκαταστατικῆς τῆς ἐκείνου ἐπισημασμένης.

ὅτι ἀποκαταστατικῆς τῆς ἐκείνου ἐπισημασμένης.

ὅτι τῆς ἀποκαταστατικῆς τῆς ἐκείνου ἐπισημασμένης.

Ἐπισημασμένης τῆς ἐκείνου ἐπισημασμένης.

In primis autem angentur, qui nomine lucri
 Turpia prædicent, augentes tempus acerbum.
 Hebræi sanè sciderint cum tergus ouile,
 Mendaces referent, quæ non sunt dicere iussi:
 Verba quidem dantes, facientes lucra dolorum.
 Qui mores uertent, nec iusti pellicientur,
 Quiq; Deum planè sincero pectore placant.

Tertia sed cum fors uertentes duxerit annos,

Octauo primo mundus spectabitur alter.

Nox incredibili caligine longa manebit.

Tunc exhalabit teterrima sulphuris aura, (ptis.

Nuncia cladis: eis fame dehinc, et nocte perem-

Tunc hominū gignet puras in pectore mentes,

Restituetq; genus, sicut ut tibi tempore prisco.

Iam nullus sulcos curuo proscindet aratro:

Terra nec à bubus ferro scindetur acuto.

Nec spicæ, nec erunt sarmenta, sed omnibus una

Roscida mana simul mandetur dentibus albis.

Nec Deus absuerit illis, qui cuncta docebit,
 Ut sceleratam me. nā quæ scelera ante patraui,
 Prudens et studio peccandi per dita feci.
 Mille mihi lecti, connubia nulla fuerunt.
 Iureq; iurando quosuis periura ligavi.
 Exclusi tenues, et per mollissima rura
 Quoslibet admissi, magni secura Tonantis.
 Propterea igni sum consumpta, æuoq; nec ipsa
 Viua, sed perdet durū me tempus, ibiq;
 Cōstituent homines bustū mihi ἐναειχόμενοι με
 θαλάσῃ.

Me periment saxis ἐπί μοι γάρ πᾶσι θαλάσῃ
 Charum dat natum: me cædite cædite cuncti,
 Sic etenim uiuam, atq; in cœlum lumina figam.

LIBER OCTAVVS.

Erribiles toti mundo diuinitus
 iras
 Postremi seclis uēturas tempore
 pando,
 Omnibus humanis effando futu-
 ra per urbes,
 Ex quo collapsa turri discrimina lingue
 Sumpserunt hominum, uariato munere uocum.
 Principio Aegypti, Persarum post ea regnum,
 Medūmq; Aethiopūq;, ac Assyriæ Babylonis.
 Deinde Macedoniæ fastus effata minaces,
 Italiæ quintum clarum dirumq; recludo,
 Extre-

ORACULA.

91

Extremum pariet quod mundo tristia multa,
 Conatusq; hominum consumet totius orbis,
 Occidensq; feros reges perducet in oras,
 Et leges ponet populis, & cuncta domabit.
 Sed mola postremo pinset diuina farinam.
 Omnia tunc ignis perdet, uertetq; minutum
 In cinerem, celsos montes, & corpora cuncta,
 Donec causa mali cunctis dementia habendi*
 Nam fallacis erit auri, argentiq; cupido.
 Nil etenim censent homines prestantius istis:
 Non lumen solis, non cœlum, non maris æquor:
 Non uastã terram, quæ procreat omnia: nõ qui
 Donat cuncta Deum, genitorem totius orbis:
 Non fidei, non plus tribuunt pietatis amori.
 Impietatis fons, perturbandi ordinis author,
 Belli causa, hostis pacis, dementia habendi,
 Quæ patribus natos, patres inimicat alumnis.
 Connubijs nec honos, auro præsentem, manebit.
 Terra omnis metas, custodes æquor habebit,
 Omnibus astute diuisa scatentibus auro,
 Vt terram semper uideantur uelle tenere.
 Diripient tenues, ut agris maioribus ipsi
 Quæsitis, illos cogant seruire superbi.
 Quod nisi terra procul cœli stellantis ab oris
 Sede remota foret, nõ lux foret omnibus æqua,
 Sed quæ sita auro solis locupletibus esset,
 Pauperibusq; alium mundũ Deus ipse pararet.
 Par tibi de cœlo, sublimis uertice Roma,
 Adueniet

Italie impo-
 rium.

In auaros.

Romæ rui-
 na.

Romæ ruina.

Adueniet clades, & flexo uertice prima
 Complanaberis, & tota absumèris ab igni,
 In noua deurgens sola, diuitiæq; peribunt,
 Inq; tuis degent uulpesq; lupiq; ruinis.
 Tunc deserta, quasi nunquam sis nata, iacebis.
 Tunc ubi Palladium? quis te Deus afferet auro,
 Aerè ue, uel saxo factus? consulta senatus
 Tunc ubi sunt? ubi Rheæ Saturniq; propago?
 Aut Iouis? & quorum tot relligiosa colebas
 Manes exanimos, simulachraq; luce carentum?
 (Infœlix quorum se iactat Creta sepulchris)
 Sedibus exornans uita sensuq; carentes?
 Sed tibi cum reges fuerint ter quinq; potentes,
 A quibus occasus mundi subigetur, & ortus,

Adrianus.

Rex erit albenti galea, qui nomen habebit
 Vicini Ponti. mundum pede uiset iniquo,
 Munera conquiret, magnū auri pondus habebit,
 Nec non inuisi argenti plus congeret, atq;
 Detectum soluet. mysteria cuncta tenebit
 Arcani magici. puerum demonstrat & ipsum
 Esse Deum: tollet sanctè quæcunq; coluntur.
 A capite erroris cunctis arcana recludet.
 Ex illo tempus flendum, quia reste peribit.
 Præq; potēs populus, urbs corruet, inquiet olim
 Noscens continuò uenturum tempus acerbum.
 Tunc tua lugebunt tristissima fata uidentes,
 Et miseram sortem, patres, natiq; tenelli,
 Eheu lugebunt mœstas ad Tibridis undas.

Post

Post hūc regnabūt tres ultima tempora habent

Implebuntq; Dei coelestis nomina, cuius (tes,

Imperium nunc est, & tempus in omne manebit.

Vnus sanè æui plenus diu sceptrā tenebit,

Tiberius,

Rex nimis infœlix, qui totius in sua tecta

Congeret orbis opes, seruans, ut quando redibit

Nero.

Extremo cæsor matris fugitiuus ab orbe

Omnibus has donans, Asiam locupletet abunde.

Tum tu purpureo imperij nudata nitore

Flebis, & in pullo luctus iterabis amictu.

O rex iactator, Roma prognate Latina,

Iam tuus haud fama fastus celebrabitur ulla,

Prostratusq; semel nunquā miserande re urges.

Gloria namq; cadet gestantum aquilas legionum.

Quò tibi tūc vires? quæ te armis terra iuuabit,

Per te nequicquam seruire coacta, scelestæ?

Nā genus omne hominū toto turbabitur orbe,

Cum pater omnipotens ueniet, folioq; sedebit,

Vt uiuos, sanctosq; , ut totum iudicet orbem.

Tum nec amicus erit nato pater, ipse ue patri

Filius, ob subitos casus, atq; impietatem.

Ex illo excidium, gemitusq; , fugasq; maneto,

Oppida quando ruent, & tellus edet hiatus.

Ignifer ergo draco liquidis cum uenerit undis,

Æsculapius
Romam ad-
uectus.

Prolixo cum uentre, tuosq; fouebit alumnos

Instantis famis, & ciuilibus tempore belli:

Tum finis mundi, tum lux extrema propinquat.

Iudiciumq; Dei æterni lectisq; , probisq; .

Sed

In Romam.

Sed Romæ præcedet ineluctabilis ira.
 Infelix uita adueniet, tempusq; cruentum.
 Eheu immanis regio, gens barbara ualde,
 Non animaduertis nuda unde, indignaq; solis
 Veneris in lumen, repetas ut rursus eundem
 Nuda locum, postremo in ius uentura seuerum.
 Ut iura exercens iniuste *

Sola giganteis manibus, quaquâ patet orbis,
 Delapsa ex alto terris habitabis in imis, (ignis
 Sulphureq; & naphtha, multoq; bitumine, &
 Vanesces, & eris cinis ardens tempus in omne.
 Quisquis & aspiciet, lugubres audiet istinc
 Planctus, inq; Orco dentes stridore crepantes.
 Et te dira tuis tudentem pectora pugnâ.
 Illic diuitibus par nox est, pauperibusq;
 Omnibus. è terra nudi, nudi sub eandem.
 Crescentis uitæ tempus mox exitus aufert.
 Nullus seruus ibi, non est herus, atq; tyrannus.
 Non rex, non tumidus ductor, non legibus utens
 Orator, non qui discernat iurgia princeps.
 Non suso recalet libantibus ara cruore.
 Tympana non resonant, non cymbala *
 Tibia multifori non turbat pectora cantu.
 Non lituus forma tortos imitante dracones.
 Non quæ barbarico sonitu tuba nunciat arma:
 Non comes ebrietas luxus, non scæda libido:
 Non citharæ sonitus, nō sunt cōmenta malorū:
 Non uis, non uariè se uersans ira, nec enses

Sunt

Sunt uita funclis, cōmune sed omnibus æuum.
 Clauiger ad solium diuinum carceris alti,
 Et signis auro, argento, saxo ue politis.
 Pulchræ estote, diem quo pertingatis acerbum.
 Roma tuas primas cernens pœnas, fremitumq;
 Nec tibi iam seruite iugū ceruice subibit (quis.
 Aut Syrus, aut Græcus uel barbarus, aut alius
 Excindere, luesq; quod unquam cunq; patraſti.
 Et trepidans, donec persolueris omnia, flebis:
 Tuq; triumphus eris mundo, tu dedecus orbis.

Ex illo sexta de ſunclī ætate Latini

Reges, poſtremū uiuēt, & ſceptra relinquent.

In gentem ſed rex alius regnabit eandem,

Qui ſubiget terras omnes, & ſceptra tenet bit,

Marte ſuo regnans (ea numinis alma uoluntas)

Succedetq; eius ſtirps inconcuſſa nepotum,

Nam ſic in ſatis fixum eſt uertentibus annis.

Aegyptus reges poſtquam ter quinq; crearit.

ἐνθ' ὅταν πορευθῆς εἰς τὸν πῶλον τοῦ Ἰσραήλ

Ad gentes ueniet diuerſas depopulandum

Hebræam gentē, tunc mauors marte premetur.

Is Romanorum perfringet tela, minasq;

Interijt florens Romana potentia quondam.

Urbibus hinc atq; hinc poſitis regina uetuſta.

Non iam Romanū lætum agrū deinde domabis;

Ex Aſia quando ueniet cum marte potenti,

Omnibus his factis ueniet ſublimis in urbem.

Porro quater decies complebis, terq; trecentos

Annos,

Annos, atq; octo, cum te pertingere metam
 Tristia fata, tuo completo nomine, cogent.
 Hei mihi quando illud tēpus miserāda uidebo?
 Roma tui quandoq;, Latinis sed mage cunctis
νομας εστι βοδαισι r λει εγυφιαισι λοχεϊους
 Ex Asia terra Troiæ portante quadriga.
 Exardens animo, sed postquā ruperit Isthmum,
 Aspiciens omnes pelagus traiectus cundo,
 Nigro inuadetur tunc bestia magna cruore.
 Edidit & canis in pastorū damna leonē. (cum.
 Sceptra adimēt autē, quin & penetrabit in Or.
 Et Rhodijs ueniet clades postrema, sed ingens.
 Et Thebas manet exitium miserabile tandem.
 Aegyptusq; ducum uitio, culpaq; peribit.
 Et qui tum fugiet casus mortalis acerbos,
 Is uir erit felix, is terq; quaterq; beatus.
 Roma ruet. Delus nusquam deleta patebit.
 Fiet arena Samus *
 Postremò Persas quoq; tangent funera tandem.
 Ob tumidos fastus iniuria cuncta peribit.
 Tunc sceptrū castus rex totius orbis habebit,
 Perpetuò, in uitam reuocatis lumine cassis.
 Romaq; sublimis peraget tum tristia fata.
 Hoc autem cunctis humanis sine peribunt.
 Sed non parebunt, quanquam præstantius esset.
 Sed cum longa dies accreuerit aspera cunctis,
 Et famis, & pestis, infrenatiq; tumultus,
 Tunc iterum uero princeps miserabilis ante
Coget

Coget consilium, quo pacto perdere possit *
 Sicca quidem solijs flore bunt inde coortis,
 In solidoq; solum saxo cœleste docebit.
 Ignemq; & fulgur terris, & flamina densa.
 Sparsaq; per totum mundum creberrima tela.
 Sed rursus posito facient infanda pudore,
 Non hominum ueriti, non numinis ipsius iram,
 Omne nefas prouisi patrare, pudoris inanes,
 Crudeles, uiolenti, importuniq; tyranni,
 Mendaces, falsi, peruersi, perfidiosi,
 Fœdisragi, falsis uerbis infanda loquentes.
 Quos nec opes ullæ satiabunt, pluraq; quærēt
 Turpiter, oppressi uiolenta fraude peribunt.
 Sidera cuncta cadent, puppes maris *
 Sidera multa deinceps, splendentemq; cometā,
 Appellant homines stellam mala significantem,
 Imminet ut multum bellum, uastatio, strages.
 Nolim uiuere me tum cum ἰλαρὰ imperitabit,
 Sed tum, gratia cum cœlestis regna tenebit.
 Cumq; aliquando puer sacer σοφοῦ ἀπαιτήτων
 Conficiet uinclis pandendo triste profundum.
 Mortalesq; domus concludet lignea statim.
 Sed postquam decimū sub terras iuerit auum,
 Fœmineū imperiū deinceps erit, & mala multa
 Afferet ipse Deus, quando regale decorum.
 Mœnibus ornatis οὐρανὸν δὲ ἔτος ἕτατος αἰῶν.
 Et sol nocturnis currens cernetur in horis.
 Sidera deficient cœlum, multaq; procella

Terram uastabit: sublata morte resurgent:
 Cursus erit rapidus claudorum: surdus & ipse
 Audiet, & cernent cæci, mutiq; loquentur,
 Et communis erit uita omnibus *
 Terraq; par cunctis sine muro, aut sepibus ullis,
 Nec diuisa quidem fruges feret uberiores.
 Et dulci uino fontes, alboq; scatentes
 Lacte & melle dabit *
 Iudiciuq; Dei æterni *
 Tempora sed postquam Deus immutarit *
 Aestatem ex bruma faciens, tunc omnia *
 Sed cum mundum perdidit *

2 IESVS CHRISTVS DEI FI
 LIVS SERVATOR CRVCI:

Acrostichis
 de Christo.

I udicij signum tellus sudoribus edet,
 E xq; polo ueniet rex tempus in omne futurus,
 S cilicet ut carnem omnē, ut totū iudicet orbē.
 Vnde Deum fidi diffidentesq; uidebunt,
 S ummum cum sanctis in secli fine sedentem,
 C orporeorū animas hominū quo iudicet, olim
 H orrebit totus cum densis uepribus orbis.
 R eijcient et opes homines, simulachraq; cuncta.
 E xuretq; ignis terras, cœlumq; salumq;
 I ncendetq; fores angusti carceris Orci.
 S anctorumq; omnis caro libera reddita, lucem
 T unc repetet: semper cruciabit flāma scelestos.
 V tq; quis occulte peccauerit, omnia dicet.

Sub

Sub lucemq; Deus referabit pectora clausa.
 Dentes stridebunt, crebrescent undiq; lucus:
 Et lux deficiet solemq;, nitentiaq; astra.
 Inuoluet caelos, & lunæ splendor obibit:
 Fossas attollet, iuga deprimet ardua montes.
 Impedietq; nihil mortales amplius altum.
 Longa carina fretum nō scindet: montib. arua
 Ipsa æquabuntur: nam fulmine torrida tellus,
 Vnaq; & sicci fontes, et flumina hiabunt.
 Sidereisq; sono tristi tuba clanget ab oris,
 Sultorum facinus moerens, mundiq; dolores.
 Et chaos ostendet, & tartara, terra dehiscens.
 Regesq; ad solium sistentur numinis omnes.
 Vndaq; de cælo fluet ignea sulphure mixto.
 Atq; omnes homines signum præsigne notabit.
 Tempore eo lignum, cornu per amabile fidis,
 Oppositus mundo casus, sed uita piorum,
 Respergendo lauans duodeno fonte uocatos,
 Compescetq; pedo ferrata cuspide gentes. (MO
 Rex tibi nūc nostris descriptus in ordine sum-
 Versibus, hic noster Deus est, nostræq; salutis
 Conditor æternus, per pessus nomine nostro,
 Integra quem Moses expressit brachia tendēs,
 Vi fidei uincens Amalec. ut disceret esse
 Electum patri populus, magnoq; in honore,
 Dauidis uirgam, lapidē in quo consiitit, in quo
 Cui sua spes posita est, is in omnia secula uiuet.
 Non aliter siquidem in decore *

Probrosus, misere deformis, spem tamen addet.
 Et forma carnis peritura *
 Coelestem dabit atq; hominem fictum.

Cui uaser imposuit serpens, ut mortis abiret
 In fatum, sciretq; bonumq; malumq; quid esset.
 Omissoq; Deo seruiret morte caducis.
 Huius consilio namq; olim primitus usus,
 Sic ait omnipotens: Faciamus imagine, fili,
 Ambo de propria mortalia semina ducta.
 Nunc ego curabo manibus, tu deniq; nostram
 Effigiem uerbis, ut opus commune struamus.

Ergo ad iudicium ueniet dicti memor huius,
 Persimilem formam portans in uirginis aluū,
 Collustrans lympha manibus senioribus omnes.
 Cuncta iubens faciet, morboq; medebitur omni.
 Pacabit uentos dicto, sternetq; profundum
 Insanum, placidis pedibus calcando, fideq;
 Ad uirosa genas præbebit sputa pudentes,
 Verberibusq; sacrum tradet prosciendere tergū.
 Virginem enim castam tradet mortalibus ipse.
 Perg; feret tacitus colaphos, ne sorte sciatur
 Quis sit, cuius sit, mortalibus unde locutum
 Venerit, horrentemq; feret de uepre coronam.
 Nam sanctis ueniet de uepre æterna corona
 Lectis, tum calamo compungent ilia, legis (ra
 More suæ, ex calamis etenim quos cōcutit au.
 Ad lites animi sese ira uindice uertit.

Versus hic ui
 detur esse
 translatus.

Verum

Verum cum fuerint quæ dixi cuncta peracta,
 Soluitur omnis lex in eum, quæ tradita quondã
 Est placitis hominũ, ob populũ nõ morigeratẽ.
 Expandetq; manus, totum metetur ut orbem.
 Panibus & quinq; & binis ex piscibus olim
 Millia quinq; uirum in desertis exaturabit.
 Quin & fragmentis collectis reliquiarum
 Bis senos cophinos (ut sit sperare) replebit,
 Felicesq; animas dicet *
 Qui mala derisi pensant bono *
 Concisi flagris, & paupertatis amantes.

Cũcta sciens, spectãs, auscultans, intima prorsus
 Viscera perscrutans nudabit, ut arguat: ipse
 Cunctorum auditus, mens, uisus, sermo creator
 Formarum, omnia cui parẽt: qui morte solutos
 Seruat: qui morbo cuius curando medetur.
 Hunc tandem nocte sceleratæ & perfidiosæ
 Contudent alapis palmæ (proh crimina) diuũ.
 Felle fames eius, sitis illudetur aceto.
 Hanc apponet ei gens scilicet hospita mensam.
 Scindetur templi uelum, mediumq; diei
 Nox tenebrosa tribus premet admirabilis horis.
 Non etenim deinceps templũ legemq; colendã
 Arbitrio mundi monstratum est, idq; latebat,
 Arbitr ut terras æternus uenit in imas,
 Deuenietq; bonã spem portans omnibus, Orcũ
 Et tridui somno peraget mortalia fata.

Tum demum linquet manes, lucemq; reuifet,
 Prima refurgendi lectis uestigia monstrans,
 Qui laticis culpas abluti fonte perennis
 Præteritas, rursum geniti, planeq; renati,
 Iam non infandis parebunt moribus orbis.
 Porro suis primum Dominus patefiet, eritq;
 Corporeus, sicut fuit ante, manusq; pedesq;
 Ostendetq; impressa suis uestigia membris
 Quatuor, occasus, ortus, boreamq; notumq;.
 Nam totidem mundi perpetrant regna patētis
 Infandum nimium facinus, nobisq; probrosum.
 Salue casta Sion, permultaq; passa puella.
 Ipse tibi inscenso rex en tuus intrat asello,
 Erga omnes mitis, iuga quo tibi, quo iuga demat
 Intoleranda tibi, quæ fers ceruice subacta,
 Soluat & exleges leges, uiolentaq; uincla.
 Hunc agnosce tuum numen de numine natum,
 Laudibus hunc ornans, hunc imo pectore gestans,
 Diligeq; ex animo, serq; eius amabile nomen.
 Reijce præteritos, a q; eius sanguine solue.
 Nam nec uerba tibi, nec eum libamina placant,
 Nec sacra (inextinctus cum sit) mortalia curant,
 Sed qui sincero taciturni pectore adorant.
 Nosce quis hic nã sit, tum patrẽ deniq; cernes.
 Tempore torpebunt uidua omnia semina mudi,
 Aer, terra, salum, lux ignis seruida, cœli
 Cardo dies, noctes, confident omnia in ignes,
 Et fiet species quàm desertissima rerum.

Omnia

Omnia namq; cadent lucentia sidera caelo,
 Nec uolucres plumis agiles per inane uolabunt,
 Omnibus & tellus animantibus orba iacebit.
 Non homines edent uocem, uolucres ue, seræ ue
 Confusus solitum sonitum non audiet orbis,
 Sed magnū sonitū reddet maris unda minacis.
 Et trepidi cuncti morientur in aquore pisces.
 Nec sulcabit aquas iam pondere nauis onusta,
 Mugitumq; dabit de bellis terra cruenta,
 Humanæq; animæ frendebunt dentibus omnes,
 Vexabuntq; malos ululatus, atq; timores,
 Cædibus atq; siti, fame, pesteq; deficientes,
 Optandumq; mori dicent, fugietq; uocantes.
 Non dū mortis enim requiē, nō noctis habebūt.
 Multaq; nequicquam supremi numina patris
 Orabunt, sed eos tunc auertetur aperte.
 Secula nam septem dedit, usus uirgine casta,
 Ad respiscendum spacium mortalibus agris.
 Ipse mihi Deus hæc sibi decreta omnia dixit,
 Perficietq; meis quæ sunt dicta omnia uerbis.
 Noui ego arenarū numeros, mēsūq; profundi,
 Tellurisq; sinus, tenebrosaq; tartara noui, (turi,
 Quot fuerint homines, quot sint, quot deinde fu
 Astrorū numeros, stirpes frondesq; quot usq;
 Quot sint quadrupedes, quot pisces, quotq; uo
 Idē nā species hominū, mētesq; creauit, (lucres.
 Et docuit scire, & rationis munia recte.
 Lumina qui fluxit, quiq; aures: cernit, & audit,

Omnes qui mentis motus teuet, omnia nouit,
 Et tacet, & tandem conuincet, supplicioq;
 Afficiet quæ quisq; hominum celata patrarit.
 Cum ueniet solium ad diuinum iura daturus:
 Qui nil dicentes, mutos, intelligit, audit.
 Et quantum tellus à cæli uertice distet,
 Principium, finem, media omnia nouit: ab ipso
 Omnia sunt, cælum qui, telluremq; creauit.
 Solus enim Deus est, non est Deus alter ab ipso.
 Ast homines syluis abscindunt robur, & inde
 Muta suis manibus diuùm simulachra figurant,
 Quæ decorent ritu, libamentisq; profanis,
 Impurasq; colunt nugas, genitore relicto.
 Omnesq; assidui uanissima munera libant.
 Et tamen hoc ipsum se rentur honore iuuare,
 Atq; dapes adolent, ut cassos lumine pascant.
 Namq; cremant carnes, & plenis ossa medullis,
 Et maclant aris, & placant sanguine manes,
 Candelasq; Deo accendunt, qui lumina donat.
 Ac tanquam sitiât, uini libamina fundunt,
 Mortales ebrij, qui numina uana fatigant.
 Non libaminibus, non sacris indiget istis,
 Non nidore malo, aut inuiso sanguinis haustu.
 Namq; (tyrannorum regumq; insania suadet)
 Manibus hæc faciunt, ceu manes cœlicolæ sint,
 Ritus curantes prauosq; Deoq; carentes.
 Effigiesq; suas (rerum genitore relicto)
 Marmoreos dicunt diuos, pendere putantes

Hinc

In simula-
 chrorum cul-
 tores.

Hinc sibi spem & uitam, surdi mutiq; malū qui
Credere tam faciles, à recto prorsus abhorrent.

Ipsē uias posuit binas uitēq; necisq;

Proposuitq; bonam menti sibi sumere uitam:

Ipsa sed in mortem æternam se iecit, & ignem.

Effigies mea homo est rectæ rationis alumna.

Huic tu pone uolēs purā sine sanguine mensam, Vera religio.

Repletamq; bonis, panem potumq; samenti,

Et sitiēti da: nudum tege corpus amictu.

De proprio castis manibus largire labore,

Oppressum recrea: fessi solare labores.

Hec à te detur uiuenti uictima uiuens.

Sparge pie semen, Dominus tibi donet ut ista:

Æternos fructus, æternum lumen habebis.

Vitam incorruptam, cum cunctos arguet igne.

Omnia nam purgans, molem conuerret in unā.

Cælum cōuoluet, telluris operta recludet.

Manes in uitam (fatorum lege soluta,

Et lethi stimulis) ad iudiciūq; uocabit,

Iudicet ut tandem mores prauosq; piosq;.

Ariete tunc aries, pastor pastore propinquos,

Et uitulus uitulo admoto censebitur illic.

Quosq; sibi nimium fastum sumpsisse patebit;

Et qui cuilibet os obstruxere imperiosi,

Et sibi de sanctis uires peperere subactis,

Ex paribusq; ipsos fecerunt inferiores,

Et studij lucro ducti iussere silere:

Tunc inquam cedent omnes fidisq; probisq;.

Non iã iurgia erunt, non iam dicetur Erit cras,
 Aut transiuit heri: nec erunt quos crebra sati-
 Cura dies: nō uer, æstas, autūnus, hyems' ue, (gat
 Ortus' ue, occasus' ue: dies nam longa manebit.

ἐὶς αἰῶνα φῶτος μεγάλου μετῴβησεν ἕγχα

Christus Iesus seclorum *

Aeternus, nunquam genitus, planè intemeratus,
 Ignitas cœli cohibet qui uiribus auras:
 Fulminis & sonitum sæuo fulgore coercet,
 Horrendos tonitrus mollit, pacatq; fragores.
 Terram conuoluens stridores comprimit *
 Fulguris obtundit percussus igne micantes.
 Imbris & immodicos fluxus, & grādinis albæ,
 Et nubis gelidi amplexus, hyemisq; solutæ.
 Singula namq; ipsi coniectant mente, uidentur
 Quæ tibi, quæq; tuo nato annuis ipse patrandæ.
 Qui tibi & unanims, & par, res ante creatas,
 Humanæ iudex uitæ, sociusq; creator.
 Ad quem tu oris prima dulci sic uoce locutus:
 Condamus hominem propriū, nostræq; figuræ
 Persimilem, atq; auram uitalem demus habere.
 Cui uel mortali totus famulabitur orbis,
 Et ficto ex terra nos omnia subijciemus.
 Hæc tu mente tua sic uerbo fatus, & ecce
 Omnia facta: tibi parent elementa iubenti
 Omnia protinus, & rerum natura perennis
 Est cum figmento mortali condita rite,
 Cœlum, aer, ignis, tellus, fluctusq; marini,

Sol, luna, astrorumq; chorus montesq;, diesq;
 Nox, flatus, somnus, uigilantia, uisq; uolendi,
 Vita intellectus uoces, & robur, & artes,
 Atq; immansuetū uolucrū genus, atq; natantū,
 Mansuetum, bigenus, serpentūq;, ancipitumq;
 Omnia namq; tibi certo ordine disposuisti,
 Temporibusq; petit postremis terram. *
 Et breuis egressus Mariæ de uirginis aluo
 Exorta est noua lux *

E' caelo ueniens mortales induit artus.

Ac primum corpus Gabriel ostendit honestum Gabriel

Nuncius, hinc, tali affatur sermone puellam:

Accipe uirgo Deū gremio intemerata pudico.

Sic ait: aſt illam cœlestis gratia molli

Maria

Lenijt afflatu, tum uirginitatis amatrix

Perpetuæ, magno subito correpta stupore,

Atq; metu, trepida preſſit formidine mentem

Ignotis uerbis commoto corde tremiscens,

Hinc ut lætificis mens eſt recreata loquelis,

Erubuit malas ridens puerile uenustas,

Lætitia, dulciq; animum demulſa pudore.

Tunc ad ſe redijt, uerbumq; uolauit in aluum,

Idq; ſuo factum, atq; animatū tempore, corpus

Mortali facile cretum eſt. puer inde creatus

Virgineo partu. mira eſt mortalibus hæc res:

Sed res nulla Deo patri natoq; ſtupenda.

Hoc puero nato properauit gaudia tellus,

Cœlestis riſit ſedes, & geſtijt orbis.

Diuinamq;

Diuinamq; Magi stellam coluere recentem.
 Monstratusq; Dei præcepta sequentibus infans
 Est in præsepi, quem fascia circuit, estq;
 3 Dicta Logi Bethlem diuino patria nutu
 Caprarum atq; ouiu custodibus, atq; bubulcis.
 * Et tumidos fastus animis odisse modestis,
 Atq; alios prorsum ceu semet amare, Deumq;
 Diligere ex animo cum relligione colendo.
 Nos igitur sancta Christi de stirpe creati
 Cœlesti, nomen retinemus proximitatis,
 Lætitiæ memorem seruantes relligionem.

F I N I S.

CITANTVR ET A THEO
 philo sexto Antiochenſis eccleſiæ epiſcopo, in ſe-
 cundo libro ad Autolycum, uerſus ex Sibylla, quo-
 rum nonnulli in his libris extant, ſed paulo aliter
 habent. Alii nō extāt. Hos igitur nos ita in Latinū
 uertebamus. Sic igitur inquit Theophilus: Sibylla
 autem, quæ cum apud cæteras nationes, tum apud
 Græcos uates fuit, in principio ſuæ uaticinationis
 hominum genus obiurgat his uerbis,

De Deo.
 Mortales homines, uiliſſima corpora carnis,
 Cur uos effertis, neq; finem cernitis æui?
 Nō tremitis, ſummūq; Deū (quo præſide ſtatis)
 Non formidatis? qui conſpicit omnia teſtis,
 Conditor omnia qui nutrit, cunctiſq; ſuauem
 Indidit afflatum, mortales qui regat omnes,
 Vnus qui ſolus regnat Deus, atq; ſupremus,
 Omnipot.

Omnipotens, nunquā genitus, qui conspicit ipse
Omnia, mortali non aspectabilis ulli.

Corporeis oculis etenim quis cernere uerum,
Aeternumq; Deum possit, cœlumq; colentem?
Cum neq; splendentis radiantia lumina solis
Sustineant homines mortales cernere contrā.

Hunc colite, hūc unū, qui solus regnat in orbe,
Qui solus semperq; fuit, semperq; futurus, (per,
Non genitus, per se constans, tenet omnia sem-
Et uiget in cunctis mortalibus, atq; uigorem
Sensibus insinuat, communis luminis autor.

In hoc uersu
diuinaui.

Praemia sed prauæ mentis digna accipietis
Quandoquidem æternoq; Deo, ueroq; relicto
Cui decus, & sacro debetur uiclima ritu,
Manibus infernis fecistis sacra superbi.

In simulachri
colas.

Insaniq;, uia recta ueraq; relicta,
Erratis per iter scopulis & sentibus horrens.

Desinite in tetræ noctis titubare tenebris,

Vani mortales: noctisq; nigrore relicto,

Vt imini (patet en cunctis errore sine ullo)

Solis luce, suo qui lumine cuncta serenat.

Atq; hoc pectoribus sapienter noscite uestris:

Vnus, qui pluuias mittit, motusq;, notosq;,

Est Deus: atq; fames, pestes, tristesq; dolores,

Atq; niues, glaciē, sed quorsum singula pando?

Imperat & cœlis, & terræ præsidet. Ipse est.

De ijs autem qui generati dicuntur, ait, (rili

Quod si progenitū est prorsum interit: exq; ui-

Fœmineoq;

Fœmineoq; nequit membro Deus esse creatus.
 Sed Deus est unus solus, rerumq; supremus,
 Qui cœlum, solem, stellas, lunamq; creauit,
 Frugiferam terram, pontiq; fluenta tumentis,
 Excelsos montes, fontesq; perenne scatentes,
 Et sub aquis degens genus innumerabile gignit,
 Quæq; premüt terrâ serpentia corpora nutrit,
 Et uarias uolucres, seu balbas, siue canoras,
 Stridentes, teneras, sulcantes æra plantis,
 Et genus imposuit syluis agreste serarum,
 Subiecitq; pecus nobis mortalibus omne,
 Cunctorumq; ducem fecit diuinitus ortum,
 Subiecitq; uiro quæ uel comprehendere non sit.
 Namq; quis hæc ualeat mortalis noscere cūctâ?
 Ipse sed hæc solus nouit qui condidit unus,
 Autor inextinctus, æternus, in æthere degens,
 Et multo maiora bonis bona præmia reddens,
 Iniustosq; malosq; ira pœnisq; coercens.
 Immittens bellum, pestem, duosq; dolores.
 Stirpitus, ô homines, cur insurgendo peritis?
 Non pudet in diuos, seles & bruta referre?
 An non est rabies, cæcæq; insania mentis?
 Tauros surantur diui, prædantur & ollas.
ἀντὶ δὲ χερσῶν τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ὀφθαλμῶν (700)
αὐτῶν βῶν τῶν δειδύμενων, τῶν νεκρῶν δὲ ἀγέχηναι δὲ δόλαι·
 Serpentes colitis, stulti, selesq; canesq;
 Et uolucres, & quæ serpunt animalia terræ,
 Et fabricata manu simulachra, & saxea signa,
 Et

Et passim lapidum moles. hæc, uanaq; multa
 Præterea colitis, quæ sunt turpissima dictu.
 Talia sunt hominum stultorum numina falsa,
 Quorum mortiferum distillat ab ore uenenum.
 At cuius uita est, cuius lux illa perennis,
 Lætitiæ unde uiris dimanat dulcior omni
 Melle: cui ceruix omnis se subdere soli
 Debet, quiq; pijs ostendit quæ sit eundum
 In uitam, his inquam neglectis, insipienter
 Ingentem, magnum calicem, plenumq; meraco
 Poenarum hausistis furiosis mentibus omnes.
 Nec sobrij uultis sanæq; euadere mentis,
 Et nouisse Deum regem, qui cuncta tuetur.
 Propterea feruens ignis uos opprimet ardor,
 Semper & in flammis turpes ardebitis, omne
 Quandoquidē uanis statuis impenditis æuum.
 At quibus æternus colitur Deus, atq; perennis,
 Hi uitam degent quæ tempus in omne manebit,
 Floriferos hortos paradisi semper habentes,
 Et dulcem cæli panem stellantis edentes.

Versus quidam Sibyllini a Lactantio citati, qui
 neq; in Theophilo, neq; in
 his libris extant.

Cum uenerit ille

lib. 7. cap. 19.

Ignis erit tenebræ mediæ caligine noctis,
 Audite ô homines, rex imperat ille perennis. 7.24.
 Omnia sed feret hæc tellus sacra sola fiorum.

Ex

*Ex petra mellis latices, lactisq; perennes
Fontes, unde bibant iustiq; pijsq;, scatebunt.*

De ira Dei
cap. 23.

*Atq; Deum regem cunctorū progenitorem.
Quē tremit et tellus, coelū, pelagusq; profundū,
Tartarei q; sinus, atq; ipsi dæmones horrent.*

EXTANT ETIAM APVD EVN
de Lactantiū quædā græca Apollinis oracula, quæ
nobis interpretari, & huc addere usum est. Igitur
primi libri cap. 7. sic ait. Apollo quærenti cuidam
quis esset, aut quid esset omnino Deus, respondit
viginti & uno versibus, quorū hoc
principium est:

*Ex sese constans, sine matre, à nemine doctus,
Immotus, nomen quod uerbis dicere non est,
In flammis habitās: hoc scilicet est Deus. at nos
Eius parua sumus Genij pars.*

Item libro quarto de Christo loquēs inquit: Pro-
pterea Milesius Apollo consultus, utrū ne Deus
an homo fuerit, hoc modo respondit

*Corpore mortalis, sapiens per facta stupenda:
Iudicibus sedenim Chaldeis captus, & armis,
Clavis & palo finem tolerauit acerbum.*

Et libro quarto: Polites quidam consuluit Apolli-
nem Milesium (inquit) utrū ne maneat anima post
mortem, an resoluatur: & respondit his uerbis:

*Donec corporeis animus connexibus hæret,
Cedit mortali, patiens humana, dolori.
Sed cum mortali compage solutus, abiuit,
Corpore confecto, tum totus in æthera fertur,
Incorruptus ubi maneat, nunquamq; senescens.
Sic antiqua Dei fieri prudentia mandat.*

FINIS.

ANNOTATIONES

IN SIBYLLAS.

EX LIBRO PRIMO.

1 Cœlum despiciens.) In Græco neq; sententia apta uidetur, neq; uersus constat. Puto deprauatum.

2 Est *ædus*.) Non primus Adamus in orcum descēdit, sed Abel. Sed quia fuit Adamus primus hominū (unde et Adam Hebræis hominem significat) ab eo denominatus est orcus. Licet autem hic uidere Græcorum errorem, qui hoc nomen græcum esse rati (ut & alia multa) absurdè interpretati sunt.

3 Sunt elementa nouē mihi.) Hoc nomē quod sit, nescio. Sed cum Noam alloquatur Deus ante factā linguarū diuersitatē, non dubium est quin ea lingua utatur, quæ tum sola erat. Hebræam autem fuisse, patet cū ex nominibus, quibus Adamus animalia nuncupauit, cum ea nomina in Hebræo sermone animalium ferè naturam declarant: tum ex primorum hominum nominibus, quæ in solo Hebraico sermone significātia sunt, ut Adami, ut Caini, ut reliquorum. Quod si ita est, cū hic Sibylla uocet elemēta quædam *ἄφωνα* (idest cōsona, sicut in Iesu nomine, Deo uolēte, declarabimus) oportet aliquas esse literas in Hebræa lingua, quæ uocales appellentur. Atqui

H nullæ

nullæ sunt. Omnes enim consonantes uocant, utentes punctis quibusdam uocalibus, quæ neque literæ uocantur, neque numerorum notæ sunt, ut possint in huius nominis rationem uenire. Oportet igitur aut Aleph, He, Vau, Iod, & Ain uocales dici: aut Sibyllam græcè loquentem, de aliquo græco Dei nomine loqui, & quod à Deo hebraicè dictum sit, id ad sermonem græcū accommodare, quasi ipsa græcè, non Deus hebraicè loquatur: quemadmodum in Apocalypsi Iesus dicit, se esse α & ω , nisi fortè ibi græcè loquebatur. Atque hæc quidem in medio posita sint ad considerandum. Ac si cui notum hoc nomen est, cum oro ne studiosos celet.

3 Vicenos cum bis & unum Compleisset soles in undis.) In arca fuit per annum Noe, ut tradit Moses: sed quadraginta dies cōpleuit in aquis. totidem enim dies pluuisse, idem Moses tradit. Nec refert, quod Sibylla addit unum ad quadraginta. Moses enim secutus est numerum quadratum: sicuti cum apud eundem dicit Abrahamus, ante conceptum Isaacum se centenarium esse, cum esset uno anno minus. Sed iudicent alij.

4 Iactata meo cum coniuge.) Hic locus nos admonet, ut de Sibyllæ genere & ætate disseramus. Igitur hic, & ad finem tertij libri tradit se nurum esse Noæ, cumque eo euasisset ex diluuiio, et Babylone profectam uaticinari per Græciam, falsoque.

falsoq; ex Erythra natam dici: ab alijs etiam ex Circe & Gnosto. Præterea in fine libri septimi docet, se iam ardoribus & æuo confectam esse, sed tamen à tempore consumptum iri, neq; semper uicturam. Ex quib. locis patet, eam diutius uixisse, quàm ferret communis ætas hominum. Quæ res locum fecit fabulæ, quæ ab Ouidio in 14. Metam. posita est, ubi Sibylla ostendit sibi à Phæbo prorogatam esse uitam, seq; iam septingentos annos uixisse, & adhuc trecentos esse duraturam. Atq; eadem eius uitæ longitudo in causa fuit (sicut ego existimo) ut quæ eadem esset, plures esse putarentur, quod ea diuersis temporibus & locis apparens, plurimum speciem præberet, non putantibus hominib. eam tamdiu posse uiuere, sed aliam esse. Nam quod memoriæ proditum est, Sibyllam quandam fuisse Persicam, ex stirpe Noæ, hæc eam se esse tradit. Erythræam autem putari, quæ alia putata est. Cum æa quoq; eadem esse dici potest, ex eo quem citauit Nasonis loco. Itaq; uidentur aliquanto pauciores fuisse Sibyllæ, quàm uulgo habentur: neq; tamen nego fuisse aliquam multas. Neque est quod mihi quisquam obijciat, Sibyllam tamdiu uiuere non potuisse, quòd hominis uitam Deus Noæ dixisset fore centum uiginti annorū. quæ res non statim post diluuium accidit, propterea quòd hominū prauis conatibus (pro-

pter quos Deus uitam minuit, tum diluuiio, tum
linguarum diuersitate cohibitis, non erat neces-
se hoc decurtandæ uitæ extremū remediū statim
adhiberi. Sed id postea adhibitum est, ut Deus
futurum dixerat. Itaq; Abrahamus centesimo
anno senex est. Hoc inquam si quis obijciat, re-
spondebo, Deum de communi & uulgari uitæ
curriculo dicere. Nam & Abrahamus, & alij
multi diutius uixerunt, et Sibylla uixisse potest,
quum Deus nulli sit obnoxius legi, quo minus
faciat quod ipsi uisum sit. Videtur autem scri-
psisse quædam ante Saturni seculum. Nam li-
bro primo de Titanibus uaticinatur. Libro au-
tem tertio & narrat, & uaticinatur. sed uide-
tur narratio illa magis esse uaticinatio. Solent
enim uates de rebus futuris loqui, quasi de præ-
teritis: quòd Deus (à quo afflantur) futura iu-
xtà ac præterita uidet.

5 *Dono Sabaoth.*) Hoc nomen Hebræum est,
& significat exercitus. Vocatur autē Deus exer-
cituum, quasi tu dicas, armipotens, aut bellipo-
tens: quòd omnibus (quæ usquam sunt) rebus,
tanquam militibus utatur.

6 *Vocales quatuor autem Fert, nō uocalesq;*
duas binūm Geniorum.) Hoc ænigmate signifi-
cat nomen *insovs* Seruatoris nostri, quod con-
stat ex quatuor uocalibus literis, & duabus con-
sonantibus: quæ literæ in lingua græca efficiunt

888. Nā: ualet 10. n 8. σ 200. ο 7. υ 4. ς 200. Vocat autē ἀφωνα cōsonantes, literis in φωνηεντα et ἀφωνα, idest σύμφωνα diuulis. Quod autē uerto, Non uocales duas, in Græco est in fine uersus, ἰδὲ δ' ἀφωνα ὁυ αὐτῶ. Sed neq; uersus ratio constat, neq; sententia. Itaq; ubi est ὁυ, legendū est ἰδὲ in quo sanè facilis fuit lapsus, quod inferior pars literæ δέλτα, superiore auulsa, figuram habet literæ ο: superior itē, asperi spiritus: med a pars autē literæ, quia graciliori tractu calami exaratur, facile potuit exolescere. Litera autē νι, qualis in fine scribi solet υ, facile ex υ facta est, subiecta infra partem priorē linea, & deleta apostrophe, quæ sequebatur. Sed quid sit Binūm Geniorum, neq; satis intelligo, neq; uersus satis constat, nisi ἀγγελῶν dicimus penultima longa, qua licētia usus est Homerus in μέλος & ἐλπίαι. Quod si est, significat Sibylla duos esse genios, quorum nomen à litera σίγμα incipiat, quorum unum alicubi nominat ipsa Sanielem: alter qui sit, non uideo, nisi si est Seheliel. Sed nihil hic affirmo. In sequenti uersu pro δόλορ, legi debet δ' ὄλορ, duobus uerbis.

EX LIBRO SECUNDO.

¹ Adonæus.) Hoc nomen Hebræum est, & dominum significat.

² Secula nam septem.) Arbitror hic seculum uocari lustrum, & significari Christi doctrinā,

atq; uitam, quæ fuit septem lustrorum.

3 Qui nomine complet Ortus) Hoc latinè exprimi non potuit, quod nulla illarum quatuor regionum initium habeat à quarta litera. Hoc autem nomen Adam græcæ linguæ accōmodat, non quia græcum sit, sed quia græce loquitur: idq; ex sua persona.

EX LIBRO TERTIO.

1 Ex Augustinis.) Augustinos uocat ciuitatē quæ paruit Augustis, quæ in Apocalypsi (ut & alibi à Sibylla) Septicolis appellatur. Ex hac uenturus est Belial, qui à Sibylla Belias uocatur: sicut à Græcis Annibas dicitur, qui est Annibal: quanquam Belier paulopòst appellatur. Sed nihil refert. Is est, qui in sacris literis uocatur Antichristus, & homo perditus. nam hoc significat Hebraico sermone Belial. Est autem diligenter animaduertendum, quemadmodum Christus cum iam adesset, tamē expectabatur, idē etiam in Antichristo accidere. Et sicut prædictum erat, fore ut Messiæ temporib. lupi, pardi, leones, uiperæ, et cæteræ feræ mansuescerēt, quæ res erat uaticinio more intelligenda, id quod Iudæos fallit: ita quod dicitur Antichristus miracula facturus, in eo magnopere uidendum est ne fallamur. Non enim uera erunt miracula: quæ res eos fallit, qui tales sunt in Iesum Deum quales fuere Iudæi in Iesum hominem.

Deinde

2 Deinde Macedonicum.) Secundam syllabā necessariō produxi, Sibyllam imitatus, sicut Latini primam Italiæ. Idem feci & in Sicilia.

3 Namq; domus regno.) Non tam latè quidem regnavit Solomo, sed in eos quodammodo regnare dicitur, à quibus ei munera mittebantur, & quibus metuendus erat, ut est in Psal. 72.

4 Chium quoq; se ipse uocabit.) De Homero loquitur, qui primo hymno ad Apollinem, Delias alloquens monet, ut si in posterū interrogentur quem cantorem habeant, quo maxime delectentur: respondeant, hominem cæcum, in Chio habitantem. de se loquens.

EX LIBRO QVARTO.

1 Assyrij mortalibus imperitabūt Omnibus.) id est. maximum erit Assyriorum imperium. Nō enim toti orbi imperarunt, sed ita dicuntur imperare omnibus, ut Cyrus, qui apud Esdram uocat se regem totius orbis.

2 Miserabilis Asis.) Asim uocat Asiam.

EX LIBRO QVINTO.

1 Cuius capitalis habebit Littera bis decies.) Hæc sunt intelligenda in Græco sermone, in quo literæ numerum significant.

2 Matrū cæsores.) sic Romanos appellat, propter Neronem matricidam.

EX LIBRO OCTAVO.

1 Porro quater decies.) Romani imperij finis

intelligendus est, cum Decius XXVI imperator una cum filio suo cæsus est à Gothhis, à quibus postea deletum est imperium Romanum. Hoc autem accidit anno ab Vrbe condita millesimo tertio, qui numerus superat numerum à Sibylla positum numero quinquagintaquinque, cum illa dicat Romam completuram esse annos nongentos quadraginta octo, qui numerus est literarum nominis Romæ in sermone Græco. Sed ante Decium res iam fuerat Gothhis cum Romanis: & Romanorum imperium perire rectè dicitur, cū Gothhorum (à quibus uicti fuerunt) incipit.

• IESVS CHRISTVS.) Hanc Acrostichidem per omnia imitatus sum, præterquam in ultima litera. Cum enim in græco sit Crux in recto casu, ego uerbo latino destitutus, cuius litera prima esset x, posui Cruci. Videtur autem Cicero audiuisse hoc de Christo uaticinium. Nam in libro secundo de Diuinatione, de Sibyllæ carmine loquens, differit his uerbis: Sibyllæ uersus obseruamus, quos illa surens fuisse dicitur, quorū interpres nuper falsa quædam hominum fama in senatu dicturus putabatur, eum quem reuera regem habebamus, appellandum quoque esse regem, si salui esse uellemus. Hoc si est in libris, in quem hominem, aut in quod tempus est? Callidè enim quæ illa composuit, perfecit, ut quodcumque accidisset, prædictum uide

uideretur, hominum & temporum definitione
 sublata. Adhibuit etiam latebram obscuritatis,
 ut ijdem uersus aliàs in aliam rem posse accom-
 modari uiderentur. Non esse autem illud car-
 men furentis, cum ipsum poema declarat (est
 enim magis artis, & diligentiae, quàm incita-
 tionis & motus) tum uero ea quae *àngorixis*
 dicitur, cum deinceps ex primis uersus literis
 aliquid connectitur, ut in quibusdam Ennianis,
 quae Ennius fecit. Id certe magis est attenti ani-
 mi, quàm furentis. Atqui in Sibyllinis ex pri-
 mo uersu sententiae primis literis illius senten-
 tiae carmen omne prætexitur. Hoc scriptoris
 est, non furentis: adhibentis diligentiam, non
 insani. Quamobrem Sibyllam quidem seposi-
 tam & conditam habeamus, ut (id quod prodi-
 tum est à maioribus) iniussu Senatus ne legan-
 tur quidem libri, ualeantq; ad deponendas poti-
 us, quàm ad suscipiendas religiones. Cum anti-
 stitibus agamus, ut quiduis potius ex illis libris,
 quàm regem proferant, quem Romae posthac
 nec dii, nec homines esse patiatur. Hæc Cicero.
 Sed quod dicit Sibyllam hominum temporumq;
 definitionem callidè sustulisse, non uerè dicit.
 Nam ea ad finem secundi libri aperte dicit, tum
 uenturum esse illum regem immortalem, toti orbi
 dominaturum, cum Roma Aegypto imperare
 cœpisset: id quod accidit paulo post Ciceronem,

Sub Augusto, quæ religio iam hominū animos occupauerat, cum de reducendo in Aegyptum Ptolemæo ageretur (ut est in prima Familiarium epistolarum Ciceronis) qui Ptolemæus à Gabinio reductus est. Præterea in libro primo dicit, tum eum esse uenturū, cum esset Ioannes baptista ab Herode occisus: Ioannem uocē quandam appellans in deserto clamantem. Sed qualis futurus esset ille rex, nesciuisse Romanos, ideo minus mirū est, quòd ne Iudæi quidē sciuerūt, putantes fore terrestrē, cū futurus esset diuinus & coelestis, id quod ex Sibylla cognosci potest, cum Deum uocat, & nostra causa supplicio affectū. Quod autem dicit de Acrostichide Cicero, male omnino colligit: quasi uero sit difficilius Deo uates agitantia talia fundere carmina ex tempore, quàm Ennio, adhibito & tempore & diligentia.

3 Dicta logi Bethlehem.) Λόγος sermonem & rationem declarat, siue consilium quoddam, & prudentiam ac mentem, per quam Deus agat, sicut homines sermone & ratione agunt: cuius uerbi uis quoniam latinè uno uerbo satis exprimi non potest, usus sum Græco. Bethlehem autem Hebræis domum panis significat, in quo oppido natus est noster ille cōditor, altor, seruator, Dei filius IESVS CHRISTVS, Deus summis laudib. celebrādus in sempiternū.

ANNOTATIONVM FINIS.

MOSIS CARMEN, IN QVO HE
 bræorū calamitatem ob alienorum deorū cultum fu,
 suram prædicit: rursusq; eorundem instaurationem,
 & hostium ultionem: quod argumentum à Sibyl
 la non est alienum, ex Exodi 32.

Avdite cœli quæ loquor, accipe
 Oris loquelas terra mei, meæ
 Imbris fluent ritu camœnæ,
 Verba fluent mea roris instar.
 Non secus ac si prata rigans liquor
 Cœli pluentis gramina mulceat.
 Magni Iouæ nomen citabo:
 Laude Deum celebrate nostrum.
 Perfecta cuius fortia facta sunt,
 Et iuncta recto iudicio. Deus
 Fidissimus, culpâq; maior,
 Iustitiæ pater, atq; recti.
 A quo scelestè degenerant sui,
 Non iam sui, sed per dita natio.
 Talin' Iouam mercede placas,
 Inspiciens popule, atq; stulte?
 Is nonne uindex est tuus, & pater,
 Qui te creauit, qui tibi dat statum?
 Antiqua seclorum reuolue
 Tempora, præteritos & annos.
 Patres rogato, consulito senes,
 Qui consulti sic referent tibi

Cum

Cum sorte gentes separaret,
 Dirimeretq; homines supremus,
 Diuisit agros gentibus, intuens
 Hebræa quanto gens numero foret.
 Namq; eius est sanguis Iacobi
 Pars adamata, peculiumq;.
 Quem cum relicto repperit in loco,
 Diris ferarum uocibus horrido,
 Complexus est ipsum docendo,
 Utq; suos oculos tuendo.
 Quo more nidum suscitatur, & supra
 Vibrata pullos peruolitat suos,
 Passisq; susceptos in alis
 Fert aquila, & per inane fertur:
 Sic solus illum duxit agens Ioua,
 Præsente nullo præterea deo,
 Et uexit in suprema terræ,
 Frugibus ut frueretur agri.
 Quin melle saxis, ac oleo petris
 Manante duris nutriit, & boum
 Molliq; balantum cibauit
 De grege lacteq;, butyroq;.
 Nec non opimis carnibus arietum,
 Agnisq; & hircis pinguibus, optimi
 Cum tritici candente flore,
 Sanguineoq; liquore uitis.
 Hinc ergo pinguis redditus, improbe,
 Crassoq; factus pondere corporis,

Hunc

Hunc calcibus, qui te creauit,
 Estq; salus tua, reppulisti?
 Verumq; ducens pro nihilo Deum,
 Hunc prouocasti (proh scelus) aduenis
 Diuis ad iram, daemonaq;
 Sacrificando, deos putasti.
 Ignota diuūm numina, non procul
 Adducta, nunquam culta parentibus,
 Ambis, tui dum conditoris
 Immemor, immemor es parentis.
 Hæc ille cernens fert grauius Ioua,
 Prolis perosus flagitium suæ,
 Et dicit: Auersabor illos,
 Sicq; uidebo cadent ut hæres.
 Gens infidelis, progenies malæ
 Frugi, dolorem qui mihi per deos
 Vanos, & indignos deorum
 Nominibus, faciunt, & iram.
 Ergo uicissim per fatuas eos
 Gentes, & ipso nomine gentis haud
 Dignas, ad iram prouocabo,
 Afficiamq; pari dolore.
 Flamma furoris terribilis mei
 Terræ peruram uiscera funditus,
 Eiusq; fruges, montiumq;
 Firma cremabitur igne moles.
 Ipsos malorum congerie premam,
 Totisq; telis funditus opprimam.

Vret fames, urent dolores,
 Exitiabilis uret æstus.
 Addam ferarum uulnera dentium,
 Addam malorum uirus & anguium.
 Ferro foris desæuietur,
 Intima tecta pavor tenebit.
 Lethum puellas & iuuenes idem,
 Annosq; canos, & pueros manet.
 Stat stirpitus delere gentem
 Ex hominum numero scelestam.
 Hostem ferocem sed metuo male,
 Ne ueritatis nescius, hæc suæ
 Dicens superbæ cuncta dextræ
 Gesta, Iouæ neget esse factum.
 Nam gentis eius non ratio sagax,
 Vllum ue mentis consilium uiget,
 Prudenter ut considerent hæc
 Tandem aliquando, putentq; secum:
 An mille possent uincere singuli,
 Et dena bini millia uerterent,
 Ni proderet clausos in arctum
 Sponte sua Deus ipse eorum?
 Nam non eorum par deus est Deo
 Nostro, uel hostis iudicio: sed est
 Illis & uua, & uitis, agros
 Quæ Sodomæ sapit, & Gomorræ,
 Est uua succo fellis amarior,
 Prægnans racemis tristibus: est eis

Vinum,

Vinum, quod est planè draconum
 Virus, & aspidis horridum fel.
 Hæc sub meis sunt condita clauibus,
 Arcana sunt hæc me penes abdita,
 Fiet mei uindicta iuris,
 Pœnaq; cum pedibus labascent.
 Namq; instat illis exitij dies,
 Duriq; casus temporis ingruit,
 Cum scilicet causam suorum
 Suscipiet Ioua iam secundus.
 Cum destitutos robore pristino,
 Omniq; nudos præsidio uidens
 Dicet: quibus freti suerunt,
 Numina, nunc ubi delitescunt?
 Pollucta quorum mandere pinguia,
 Haurire quorum sunt soliti merum
 Libaminum: quin excitantur,
 Auxilioq; suo tegunt uos?
 Nunc esse solum discite me Deum,
 Nullo secundo, quem penes est necis
 Vitæq; ius: qui uulnerare,
 Vulneribusq; queo mederi.
 Cui nulla res est quæ queat eripi:
 Qui sic in altum tollo manum meam,
 Per meq; uitæ iuro patrem,
 Si gladium exacuam coruscum,
 Fortiq; causam suscipiam manu,
 Mulctabo iusto supplicio meos

Hofes,

Hostes, et auso me perosis
Præmia digna suo rependam.
Tingam sagittas flumine sanguinis,
Ensemq; pascam carne cadentium:
Tantus cruor manabit, hostis
Ultio tam capitalis instat.
Laudate gentes hunc populum, quia
Ultor suorum sanguinis est Deus,
Hostemq; pœna persecutus,
His fauet, his patriam tuetur.

F I N I S.

TYPOGRAPHVS LECTORI.

Vifum est nobis huc addere Vergilij eclogā quartam, quæ ex Sibyllino carmine sumpta (ut in ea legenda apparet) tota de Christo scripta est, quem admodū uidere licet in Ludouici Viuis, hominis in primis docti expositione, quā huc eadem causa ascripsimus.

VERGILII ECLOGA 4^a

Scelides Musæ, paulò maiora canamus.
 Nō omnes arbuta iuuāt, humulesq; myricæ.
 Si canimus syluas, syluæ sint Consule dignæ.
 Vltima Cumæi uenit iam carminis ætas,
 Magnus ab integro seclorum nascitur ordo,
 Iam redit & uirgo, redeunt Saturnia regna,
 Iam noua progenies cœlo dimittitur alto.
 Tu modò nascenti puero, quo ferrea primū
 Desinet, ac toto surget gens aurea mundo,
 Casta faue Lucina, tuus iam regnat Apollo.
 Teq; adcò decus hoc æui, te consule inibit
 Pollio, & incipient magni procedere menses.
 Te duce, si qua manent sceleris uestigia nostri,
 Irrita perpetua soluent formidine terras.
 Ille Deū uitam accipiet, diuisq; uidebit
 Permistos heroas, & ipse uidebitur illis,
 Pacatumq; reget patrijs uirtutibus orbem.
 At tibi prima puer nullo munuscula cultu
 Errant eis hederas passim cum baccare tellus,
 Mistaq; ridenti colocasia fundet acantho:
 Ipsæ lacte domum referent distenta capellæ

I Vbera,

Vbera, nec magnos metuent armenta leones,
 Ipsa tibi blandos fundent cunabula flores,
 Occidet & serpens, & fallax herba ueneni
 Occidet: Assyrium uulgo nascetur amomum.
 At simul Heroum laudes, & facta parentis
 iam legere, & quæ sit poteris cognoscere uirtus.
 Molli paulatim flauescet campus arista,
 Incultisq; rubens pendebit sentibus uua,
 Et duræ quercus sudabunt roscida mella:
 Pauca tamen suberunt prisca uestigia fraudis,
 Quæ tentare Tethin ratib. quæ cingere muris
 Oppida, quæ iubeant telluri infindere sulcos.
 Alter erit tū Tiphys, & altera quæ uebat Argo
 Delectos heroas: erunt etiam altera bella,
 Atq; iterum ad Troiã magnus mittetur Achilles.
 Hinc ubi iam firmata uirum te fecerit ætas,
 Cedet & ipse mari uector, nec nautica pinus
 Mutabit merces, omnis feret omnia tellus:
 Non rastros patietur humus, non uinea falcem,
 Robustus quoq; iam tauris iuga soluet arator,
 Nec uarios discet mentiri lana colores:
 Ipse sed in pratis aries iam suaue rubenti
 Murice, iam croceo mutabit uellera luto:
 Sponte sua sandyx pascentes uestiet agnos.
 Talia secla suis dixerunt currite fufis,
 Concordes stabili fatorum numine Parca.
 Aggredere ô magnos (aderit iã tēpus) honores
 Chara deūm soboles, magnū Iouis incrementū:
Aspice

Aspice conuexo nutantem pondere mundum,
 Terrasq; tractusq; maris, cœlumq; profundum.
 Aspice, uenturo lætentur ut omnia seculo.
 Omih tam longè maneat pars ultima uitæ,
 Spiritus ☉, quantum sat erit tua dicere facta:
 Nō me carminib. uincet nec Thracius Orpheus,
 Nec Linus, huic mater quamuis, atq; huic pater
 Orphei Calliopea, Lino formosus Apollo. (adsit
 Pan etiam Arcadia mecum si iudice certet,
 Pan etiam Arcadia dicat se iudice uictum.
 Incipe parue puer risu cognoscere matrem,
 Matri longa decem tulerint fastidia menses.
 Incipe parue puer, cui non risere parentes,
 Nec deus hūc mensa, dea nec dignata cubili est.

IO. LOD. VIVIS SCHOLION.

Sicelides Musæ.) Asinius Pollio bellum gessit cum Il-
 lyriis. quo uero tempore cepit Salonas, illorum urbem,
 natus est ei filius, quem ideo Saloninum appellauit. Vergi-
 lius, quum in uersibus Sibyllinis legisset, nasciturum per
 illa tempora admirabilem quendam puerum, qui orbem
 renouaret, uaticiniū accommodauit puero. nam ex aliis
 gentibus non arbitrabatur futurum, propter magnitudi-
 nem imperii Romani. Sed puer in tenera ætate mortuus
 est. alterum enim Asinius habuit filium, hæredem fami-
 liæ: qui dictus est Asinius Gallus. Itaq; omnia sunt de Chri-
 sto, de quo & nos interpretabimur, & uendicabimus suo
 Domino possessionem. Taceant impii. nam uel simplici
 uerborum sensu, absq; ullis omnino allegoriis, de nullo
 prorsus alio potest intelligi quod hic dicitur, quam de
 Christo. Sicelides Musæ.) Propter Theocritum Sici-
 lium, quem in hoc carmine potissimum æmulatur, Musas
 Sicelientes appellat carmē rusticum. Paulo maiora ca-
 namus.) Nō enim omnes pastoricia materia delectantur,
 I 2 hoc

hoc est humili. Si canimus sylvas.) Quod grandem materiam syluestri musa canimus, mirandum non est. nam & ipse sylvarum prouincia sunt saepenumero consularis, dignae quae a consule Romano curentur: ut Suetonius scribit, C. Iulio Caesari prouinciam in consulatu datam, syluas & calles. Ultima Cumaei.) De Sibyllis diximus fuisse in Augustinum, Aduentus Domini nostri tanta res fuit, ut praenunciari conuenerit Iudaeis & gentibus, ut priores expectarent, praesentes reciperent, posteri crederent. Ideo sicut apud Iudaeos fuerunt prophetae, ita apud gentiles Sibyllae, dicere quasi conscientiae diuini consili. Vaticinium autem aduentare tempus colligebat Vergilius, quod Sibyllarum multa carmina ita erant composita, ut primis uersuum literis, aut postremis, personam uel tempus designarent: ut Cic. in libris de Diuinatione docet. & apud Eusebium est uaticinium Sibyllae, de iudicio Christi postremo, ad eundem modum, quod Augustinus citat lib. de Ciuit. Dei XVIII. Iam redit & uirgo.) Dixerat aliquid forsitan Sibylla de diua Virgine, id poera ad uirginem iustitiam transfert, aut forsitan de ingenti iustitia Christi, & aureo seculo: quod etiam describit Esaias propheta, cap. ix. Erit in nouissimis diebus: & quae sequuntur. Saturnia regna.) In quibus magna cum quiete & pace uiuebatur, in aequalitate omnium, sine superbia, iracundia, & inuidia, qualis esset indubie populus, qui Dei iussis pareret.

Iam noua pgenes.) Non potuit ab homine Christiano disertioribus uerbis explicari, descensus filii Dei ad nos.

Tuus iam regnat Apollo.) Lucina Diana est, a ferenda luce nascentibus. Apollo est eius frater, orat Dianam, ut faueat puero nascenti, libens ac propitia: nempe in regno fratris sui Apollinis. Augustus existimatus est Apollinis filius, postmodum etiam Apollo nominatus. Te consule inquit.) Pollio Asinius consul fuit cum Gn. Domitio Calpurnio in III uiratu, An. V. C. 714. ante Christum natum 37. Te duce.) Peccatum originis delebitur uirtute Christi, ut in baptismo per fiduciam erga illum. Bene expressit uestigia sceleris. iam originis scelus, uestigium est, a parentibus transmissum in posteros. Soluent formidine.) Fiducia enim erga illum, qui est Deus, omnem excludet timorem supplicii ob culpam, siue propriam, siue haereditariam Perpetua.) Quam bene? nunquam enim intermittebatur, qui nos uexaret. Et hos uersus ad eundem modum interpretatur D. Augustin. in Ciuit. Dei. Ille dum uitam.) Puer diu
nam

nam vitam uiuet, & uidebit heroes, & semideos suos, quos ille constituet: & ipse ab eis nō corporeis modo oculis uidebitur, sed (quod potius ac beatus est) mēris, de quibus est, Beati oculi qui uident, quæ uos uidetis. Patrumque reget.) Data omnia filio in manus a patre, frequens est in sacris carminibus, & aliis libris mysticis. & patrem subicere omnia filio. At tibi prima puer.) De scribitur cursum Ecclesiæ Christi, hoc est regni Christi in terris. Regnum enim Dei in Euangelio, inter cætera Ecclesiam quoque significat. In nascente Ecclesia, nullo cultu, sed opere spiritus Dei, nata sunt dona dulcissimi & suauissimi odoris, tot Apostoli, discipuli, martyres: Bonus odor Domino, in omni loco. Ipse lacte domum.) Fructuosissimi fuerunt, nunquam prodibant, quin domum reuerterent cum magno prouentu Domino. Nec magnos.) Neque grex Christi metuet principes & monarchas, minantes & frementes, inter ipsos autem incredibilis erat concordia, pax, nullum inuidiæ aut superbiæ uel nenum. Iam simul heroum.) Sequenti ætate, instituta doctrina Dei, exemplis Christi, disciplina Apostolorum, extendet se pietas latissime: non iam ad munuscula, & res minutas, sed ad colligendam messem, uindemiã, mel. Ingredientur Iudæi, & magna multitudo gentilium. flauescet paulatim arista gentilis tenera, & in spinis humanæ contumaciæ colligetur uua suavis, & in dura ignorantia nascetur dulcedo mellis. Pauca ramen suberūt.) Non ita poterit induci Christianismus in animos hominum, quin multa etiamnum remaneant uestigia ueterum errorum, diffidentiæ, auariciæ, inimicitiarum, belli, crudelitatis, ambitionis, arrogantia. hinc nascetur studium nauigandi, & commutandi merces ad quæstum: hinc moenia urbibus, ex similitudinibus & diffidentia: hinc agricultura sollicita. hæc enim per se non mala sunt, sed prauus noster affectus est in illis. Alter erit.) Redibunt pristina incommoda nauigationum & bellorum, unde mala tam multa in genere humano. Hinc ubi iam firmata uirum.) Vel de coelesti beatitudine, uel de perfectis Christianis id dicitur a Sibylla: in quorum animis est tranquillitas incredibilis, & ætas aurea. Nec ad cupiditates exercebunt res naturales, sed ad necessitates inuitabiles: quæadmodum Paulus scenas faciebat, & patres in Aegypto exercebant humum, nec erunt de iis rebus uilibus solliciti, sed eorum conuersario erit in cœlis, contenti ad usum rebus quali-

buscunque obuiis, facileque parabilibus. quo fiet, ut copia sit rerum omnium, unoquoque ad suos usus sumentes, non trahente ad improbas cupiditates. Talia secula sunt.) Vel hoc dixerunt fata ex uotis hominum, ut talia essent secula: uel ipsa id iusserunt. regnum enim Christi, regnum omnium seculorum, nec unquam sumet finem. factum enim uoluntas est & iussum Dei. Concordes stabili.) Fortasse nimium curiosum uideri posset, si per hasce parcas concordēs numine & uoluntate fatorum, intelligi Sibyllam uoluisse diceremus, tres personas in diuinitate. sed hæc ne attingamus, ne obtundamur uel impiorum, uel morosorum uociferatione, ac quiritatione. Aggrede re o magnos.) Optat initium tantorum operum, & dicit instare tempus: siue tempus hoc est prænotatum a Sibylla, siue occasio rerum gerendarum, quæ ex qualitate negotiorum nascitur.) Clara deum soboles.) Nilil apertius de Christo, chara soboles Dei, & patris incrementum. De quo enim mortali dici potest, quod sit incrementum Iouis: quis potest Deo dare incrementum? at Christus Deus Dei filius, gloria est patris: quia sapientia & uirtus illius.

Aspice.) Tempus est remedii, quando ruunt iam omnia, & instat discrimen extremum, quod erat in genere humano plane prostrato & afflicto: hoc est tempus, de quo loquebar modo. Aspice uenturo.) Ut non solum homines, sed angeli, & ipsæ res mutæ exhilarentur aduentu Christi. Nam ipsa uniuersitas mundi, ut inquit Paulus, liberabitur a seruitute corruptionis. O mihi tam longe.) Infinita sunt acta Christi, & ineffabilia: longissima uita opus esset, ad ea explicanda. Vtinam tandem uiuam, dum tua facta cecinerim. Vel optat sibi longam uitam, ut talē possit materiā scribere. at ea est de ingenio tuo confidentia: respondet. Non me carminibus.) Eiusmodi materiā cantantē nec uincet Orpheus, nec Linus, nec Pan. quid enim sunt, quæ illi canunt, præ his ipsis: Fiducia est ergo in materia, non in ingenio. Huic mater.) Etiamli adiuuentur, Orpheus a Calliope, matre musa: Linus a Phœbo, deo carminum. Pan etiam Arcadia.) Non oblitus est decori. pastor enim maior & præstantior est Pan, quam Calliope & Phœbus. Ita iam ad summum peruenit. non uidetur ei plus posse addi, postquam pastorem Deum nominauit. Arcadia.) Vbi natus, ubi educatus, ubi colitur, ita ut uel sub iniquo sibi iudice & alteri fauente uisurum se confidat. magnum est, inimico iudici se appro-

bari posse: ut inquit Plinius. Incipe parue puer.)Illa quidem olim futura, certa & indubitata. nunc uero incipe exbilarare matrem risu tuo, ne des ei fastidium tua tristitia. Satis sit fastidiorū exhaustum decem mensibus, quibus te utero gestauit. Menses hi lunares sunt, non ciuiles.

Tulerint.)Permissiuū est, concedentis præteritum, ut retineat futurum. uelut apud Ciceronem: Quæ malū seruitus hæc est uoluntaria, fuerit aliqua necessaria. & Salust. Egeris oro te Cicero, perfeceris quidiibet, satis est perpeffos esse nos. Cui non risere.)Grammatici de his uerbis satis multa disserunt, & nos in Augustinum. Sed breuiter, mea sententia, per Deum intelligi conuenit Genium, cui mensa parabarur: unde Genio indulgere. & per deam, lunonem, cui sternebatur lectus, quum ab lactabatur infans. Significat periculum esse uitæ in puerili tristitia, quod iis diu infantium tutelares non faueant. Quod ita accidit. nam & puerulus hic celeriter est extinctus, nec passus est Deus illum uiuere, in quem poeta magnæ autoritatis transtulisset, quæ prophetissa dixerat de filio Dei. Atq; hos uersus postremos suspicor a Vergilio additos, post pueri mortem.

ERRATA.

Pag. 14. uersu 25. lege, uirosaq; 21. 2. ca
 liginis 41. 12. sanguinem 64. 19. *ἀπὸ τοῦ*
 #19 65. 3. (nota tricenaria monstrat) 71.
 3. dux ad cædes 90. 10. *ἑταίρη Ἰσχυροῦ*
 107. 24. Mortali facie 117. 1.

v 400.

BASILEAE, EX OFFICI-
 na Ioannis Oporini, Anno Salutis
 1546. Mense Augusto.

1585

OCN 69055895

RECORDS

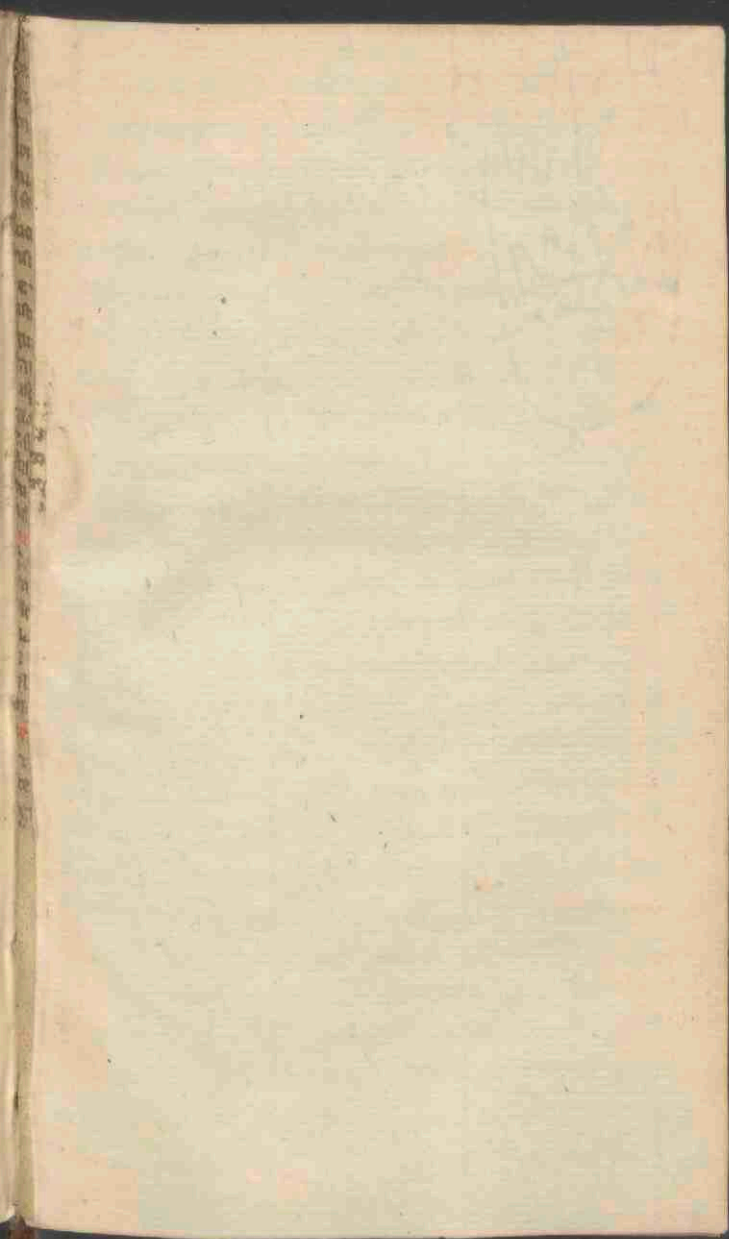
[Faint, mostly illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text appears to be organized into several paragraphs or sections, but the specific words and numbers are difficult to discern due to fading and the quality of the scan.]

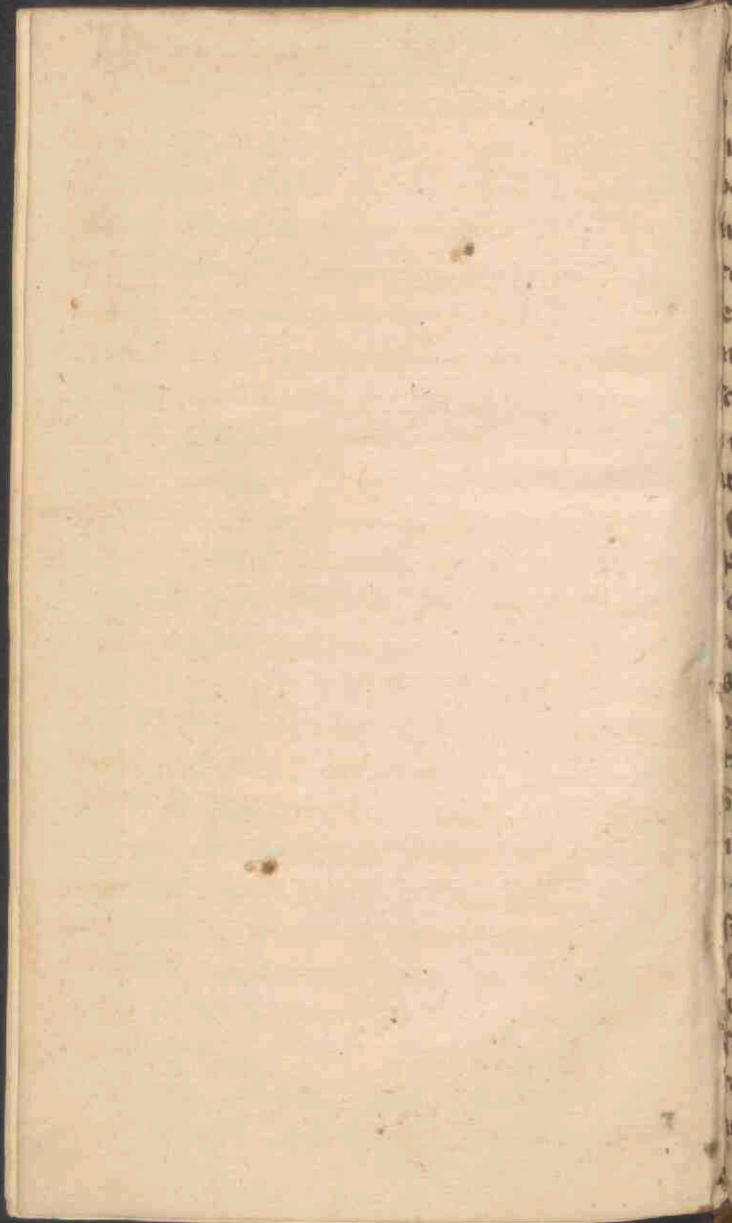
STATE

DATE

...

...

los candidus & rubicundus electus ex milibus. **Flos** in quem desit
angeli prospice. **Flos** ad cuius odorem immiscuit mortui &
ipse restatur. **Flos** capiti est & non orti. **Capus** autem si non in qua
det amiculo non seminat ab aliquo. non defossus sarculo.
in iaculo. Sic omnia sic uigis alius floruit. sic in uoluntate
ra & casta mane. **Bisera** tamen pascha etiam uirtus flore
ere cuius pulchritudo non uideat corruptione. cuius gloria
non marcescat. **U**irgo uirga sublimis. in qua sublimis uer-
tuti uigis usque ad sedere in throno usque ad domini maiestatem.
is uirtuti quam in altum uirtus radices humilitatis. **U**ne celestis
ita preciosior cunctis sanctior omnibus. **U**ne lignum uirtus quod
fuit dignum portare fructum salutis. **De**phesa est in malis
pess usura tua. nudata est plane falsitas tua. duo in nomine
creatori. medaci & iudicis infama uocas cum. si in utroque co-
des se inuenit. **S**iquidem ab uicio mortui cum dixeris. nequam mo-
a. & uirtus domini manet eternum. **S**ed & ne ride si potes. quam ci-
ne eius arboris fructum ride potuit. quod nec hanc quod uirga
ra & fructum sublimem negant. **E**tenim quod pro filio non peperat.
non omnia sunt cum illo donauit. **S**ed in aduersis ni fallor.
uirgo uirga ipsa est uia per quam saluator aduenit. **p**recibus ex-
uirtus tamen sponsus de thalamo suo. **T**enentes quod uiam quam per
si meministis cepimus inuestigare finem. studeamus et nos
inim ad ipsum per eam ascendere. quod per ipsam ad nos descendit. per
uirtus in gratiam ipsam. quod per eam in uiam miseriam uenit. **P**re as-
tu habeamus ad filium o benedictam in uirtu gratie. gratie in te.
re salutis. ut per te suscipiat nos. quod per te datum est nobis. **E**t
re in ipso integritas tua culpa nostre corruptionis. & huius

bnto deo p[ro]p[ri]a me[m]bra[m] ip[er]ent. Copiosa minis r[ati]o
 reuoluit n[ost]ra[m] p[ro]p[ri]a[m] p[ro]p[ri]a[m] et fecunditas gloriosa f[er]u
 uobis q[ue] p[ro]p[ri]a[m] d[omi]n[us] m[ed]iat[us] m[er]it[us] aduoca
 tuo filio p[ro]p[ri]a[m] r[ati]o[m] nos req[ue]r[et]a tuos f[er]u
 p[ro]p[ri]a[m] fac[er]e d[omi]n[us] p[ro]p[ri]a[m] q[ua]m m[er]it[us] p[ro]p[ri]a[m]
 meruisti p[ro]p[ri]a[m] d[omi]n[us] p[ro]p[ri]a[m] ut q[ue] m[ed]iat[us] re f[er]u
 m[er]it[us] m[er]it[us] p[ro]p[ri]a[m] m[er]it[us] q[ue] m[ed]iat[us] p[ro]p[ri]a[m]
 at nos gl[ori]a[m] i[n] d[omi]n[us] p[ro]p[ri]a[m] filio tu[us] d[omi]n[us] m[er]it[us]
 cu[m] de[us] b[ea]t[us] i[n] s[an]c[t]o s[an]c[t]o **Sermo r[ati]o de aduoca**
tu[m] p[ro]p[ri]a[m] q[ue] celebrant[ur] et sept[imo] calu[er]i
 si p[ro]p[ri]a[m] ne[m]o[m] d[omi]n[us] p[ro]p[ri]a[m] d[omi]n[us] p[ro]p[ri]a[m] m[er]it[us]
 si m[er]it[us] d[omi]n[us] p[ro]p[ri]a[m] m[er]it[us] magnitudin[em] e[st]
 d[omi]n[us] p[ro]p[ri]a[m] i[n] m[er]it[us] uide[re]s i[n]fra q[ue] sup[er] se p[ro]p[ri]a[m]
 m[er]it[us] i[n] a[m]p[li]t[ud]ine[m] i[n] a[m]p[li]t[ud]ine[m] i[n] a[m]p[li]t[ud]ine[m] ad filiu[m] h[om]i[n]e[m]
 p[ro]p[ri]a[m] uenit. a[m]p[li]t[ud]ine[m] quo ad p[ro]p[ri]a[m] i[n] s[an]c[t]o b[ea]t[us]
 m[er]it[us]. Si modu[m] cogit[ur] exaltat[i]o[n]e[m] agnosco[m] d[omi]n[us] p[ro]p[ri]a[m]
 d[omi]n[us] q[ue] d[omi]n[us] b[ea]t[us] p[ro]p[ri]a[m] creator[is] i[n] d[omi]n[us] uenit ad d[omi]n[us]
 m[er]it[us] uenit h[om]i[n]e[m] **Sed** dicit[ur] d[omi]n[us] q[ue] uenit d[omi]n[us] p[ro]p[ri]a[m]
 erat q[ue] d[omi]n[us] i[n] m[un]do[m] i[n] m[un]do[m] p[ro]p[ri]a[m] f[er]u d[omi]n[us] i[n] m[un]do[m] cu[m] n[on]
 f[er]u q[ue] n[on] q[ue] ab[er]at[ur] p[ro]p[ri]a[m] q[ue] fac[er]e b[ea]t[us] d[omi]n[us] i[n] h[um]an[us]
 uenit i[n] d[omi]n[us] for[ma] q[ue] n[un]cu[m] i[n] d[omi]n[us] h[ab]it[ur] i[n] h[ab]it[ur]
 d[omi]n[us] p[ro]p[ri]a[m] i[n] gl[ori]a[m] m[er]it[us] p[ro]p[ri]a[m] i[n] p[ro]p[ri]a[m] i[n] p[ro]p[ri]a[m]
 p[ro]p[ri]a[m] ab h[um]an[us] nec d[omi]n[us] d[omi]n[us] a q[ue] i[n] s[an]c[t]o s[an]c[t]o i[n] p[ro]p[ri]a[m]
 n[ost]ra[m] i[n] ymagine[m] exhib[er]e ut q[ue] fac[er]e h[om]i[n]e[m] ad ymagine[m]
 tudine[m] sua[m] ip[s]e h[om]i[n]e[m] i[n] m[er]it[us] f[er]u h[om]i[n]e[m] **Huius** q[ue] p[ro]p[ri]a[m]
 r[ati]o[m] m[er]it[us] r[ati]o[m] h[um]il[is] r[ati]o[m] r[ati]o[m] r[ati]o[m] r[ati]o[m] r[ati]o[m] r[ati]o[m] r[ati]o[m]
 r[ati]o[m] n[ost]ra[m] ab s[an]c[t]a[m] eccl[esi]a[m] semel i[n] a[n]no solemp[n]is m[er]it[us]

